

Miljødirektoratets tilråding til
Klima- og miljødepartementet om

Verneplan for skog juni 2024

Juni 2024

Innhold

1.	FORSLAG.....	4
1.1	Hjemmelsgrunnlag.....	5
1.2	Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget	5
1.3	Andre interesser	6
1.4	Planstatus	8
2.	SAKSBEHANDLING.....	8
2.1	Generell bakgrunn	8
2.2	Saksbehandlingsprosesser og saksgang	8
2.3	Frivillig skogvern på privateid grunn	9
2.4	Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt	10
2.5	Forholdet til utredningsinstruksen	10
3.	VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN	10
3.1	Navn.....	10
3.1	Avgrensing	10
3.2	Verneforskriftene	11
4.	OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK	11
5.	FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	12
5.1	Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser	12
5.2	Avveielinger mellom skogbruk og skogvern	12
5.3	Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser	13
6.	GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGENE.....	15
6.1	Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene.....	15
7.	MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE.....	20
7.1	VESTLAND FYLKE	20
1.	Gyttavatnet, Fjaler kommune.....	20
2.	Frønningen, Lærdal kommune.....	25
7.2	AGDER FYLKE	30
3.	Skorsfjell, Bygland kommune.....	30
4.	Heddeviksfjell, Bygland kommune – Utvidelse.....	32
5.	Hishovfjell, Evje og Hornes kommune	37
6.	Skiftenes, Grimstad kommune - Utvidelse	40
7.	Einfasura, Hægebostad kommune.....	42
8.	Helvedesdalen, Lindesnes kommune	45

9.	Oksla, Vennesla kommune.....	47
10.	Urdvatn og Kallingshei, Åmli kommune - Utvidelse	50
11.	Vardeheia, Åmli kommune - Utvidelse.....	51
7.3	VESTFOLD	54
12.	Hvittingen, Holmestrand kommune	54
13.	Tjuvberget, Holmestrand og Tønsberg kommuner	58
7.4	BUSKERUD FYLKE	62
14.	Krokskogstupene, Hole kommune	62
15.	Trillemarka-Rollagsfjell, Rollag kommune - Utvidelse	69
7.5	ØSTFOLD FYLKE	74
16.	Tresvika og Brattholmen, Hvaler kommune.....	74
17.	Gyrihelleren, Indre Østfold kommune – Utvidelse.....	78
18.	Eikhaugen, Indre Østfold kommune	81
19.	Sæter, Indre Østfold kommune – Utvidelse	85
20.	Renneflot, Moss kommune	89
7.6	AKERSHUS FYLKE	92
21.	Sogna, Ullensaker kommune	92
7.7	INNLANDET FYLKE	97
22.	Gitvola og Nordre Kletten, Løten kommune – Utvidelse	99
23.	Korpreiret, Løten kommune - Utvidelse.....	102
24.	Vinstradalen, Nord-Fron kommune - Utvidelse	105
25.	Baggerudberga, Nordre Land kommune	109
26.	Snøåsen, Nordre Land kommune	111
27.	Sandbu, Sel kommune - Utvidelse.....	114
28.	Sjoa, Sel kommune - Utvidelse	117
29.	Raunberget, Vestre Slidre kommune	119
30.	Heggshuselva, Østre Toten kommune – Utvidelse	122
7.8	TRØNDELAG FYLKE	124
31.	Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark i Snåsa kommune - Utvidelse	124
8.	Tilrådding om forskrifts- og grenseendring for Øvre Forra naturreservat.....	134
9.	MILJØDIREKTORATET TILRÅR.....	144

1. FORSLAG

Miljødirektoratet tilrår vern av 31 naturreservater i skog i medhold av naturmangfoldloven (lov om forvaltning av naturens mangfold). 17 av områdene er nye naturreservater, 14 av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater. For 12 av områdene foreslås utvidelsen som endring av eksisterende verneforskrift.

Alle områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog, unntatt ett område der hele eiendommen er i Miljødirektoratets eie.

Tilrådingen omfatter ca. 84,8 kvadratkilometer nytt verneareal. Totalt skogareal er ca. 57,5 kvadratkilometer, hvorav ca. 39,7 kvadratkilometer er produktiv skog.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Gyttavatnet i Fjaler kommune, Vestland fylke
2. Frønningen i Lærdal kommune, Vestland fylke
3. Skorsfjell i Bygland kommune, Agder fylke
4. Heddeviksfjell i Bygland kommune, Agder fylke - Utvidelse
5. Hishovfjell i Evje og Hornes kommune, Agder fylke
6. Skiftenes i Grimstad kommune, Agder fylke - Utvidelse
7. Einfasura i Hægebostad kommune, Agder fylke
8. Helvedesdalen i Lindesnes kommune, Agder fylke
9. Oksla i Vennesla kommune, Agder fylke
10. Urdvatn og Kallingshei i Åmli kommune, Agder fylke – Utvidelse
11. Vardeheia i Åmli kommune, Agder fylke - Utvidelse
12. Hvittingen i Holmestrand kommune, Vestfold fylke
13. Tjuvberget i Holmestrand og Tønsberg kommuner, Vestfold fylke
14. Krokskogstupene i Hole kommune, Buskerud fylke
15. Trillemarka-Rollagsfjell i Rollag kommune, Buskerud fylke – Utvidelse
16. Tresvika og Brattholmen i Hvaler kommune, Østfold fylke
17. Gyrihelleren i Indre Østfold kommune, Østfold fylke - Utvidelse
18. Eikhaugen i Indre Østfold kommune, Østfold fylke
19. Sæter i Indre Østfold kommune, Østfold fylke – Utvidelse
20. Renneflot i Moss kommune, Østfold fylke
21. Sogna i Ullensaker kommune, Akershus fylke
22. Gitvola og Nordre Kletten i Løten kommune, Innlandet fylke – Utvidelse
23. Korpleiret i Løten kommune, Innlandet fylke - Utvidelse
24. Vinstradalen i Nord-Fron kommune, Innlandet fylke - Utvidelse
25. Baggerudberga i Nordre Land kommune, Innlandet fylke
26. Snøåsen i Nordre Land kommune, Innlandet fylke
27. Sandbu i Sel kommune, Innlandet fylke - Utvidelse
28. Sjoa i Sel kommune, Innlandet fylke - Utvidelse
29. Raunberget i Vestre Slidre kommune, Innlandet fylke
30. Heggshuselva i Østre Toten kommune, Innlandet fylke – Utvidelse
31. Blåfjella - Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark i Snåsa kommune, Trøndelag fylke - Utvidelse

I tillegg tilrådes oppheving av, og vedtak av ny verneforskrift og nytt vernekart for Øvre Forra

naturreservat i kommunene Levanger, Verdal, Stjørdal og Meråker, Trøndelag (vedlegg 32).

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet i medhold av naturmangfoldloven § 34 og § 62.

Områdene foreslås vernet som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene

a (variasjonsbredden av naturtyper og landskap),

b (arter og genetisk mangfold),

c (truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter).

Verneområdene skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål, jf. Stortingsmelding 14 (2015-16):

- *Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar.*
- *Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen trua arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betras.*

Opprettelse av verneområdene bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne disse naturområdene mot ulike typer inngrep, gir verneområdene også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. De foreslåtte skogområdene i denne tilrådingen omfatter spesielt mange områder med ulike utforminger av rik edellauvskog, deriblant også områder med kalk-lindeskog. Tilrådingen omfatter også flere områder med gammel gran- og furuskog, lågurt-granskog og kalk-lågurtskog. Tilrådingen inneholder i tillegg flere områder med leirravin, både med gran og edellauvtrær, viktige bekkeløfter samt brannpåvirket barskog. I flere av områdene inngår det også arealer med flomskogsmark, blant annet gransumpskog.

Arealmessig er det stor variasjon mellom områdene. Vi har flere utvidelser av eksisterende naturreservat som er på under 200 dekar hver. Det minste nye området er Helvedesdalen med sine 51 dekar. Vi har 11 utvidelser på over 2000 dekar. Størst er utvidelsen av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark med nærmere 33,6 kvadratkilometer nytt areal, men også Frønningen er stort med sine drøye 17 kvadratkilometer. Felles for alle områdene er at de uavhengig av størrelse innehar høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne eller truede naturtyper med et høgt biologisk mangfold eller at de bidrar til å oppfylle mangler i skogvernet eller har viktig funksjon i et økologisk nettverk.

Noen av områdene som tilrås er vurdert å ha nasjonal verneverdi (***) i kartleggingsrapport. To av områdene, Krokskogstupene i Hole og Sandbu i Sel er vurdert ha spesielt høye verdier (**** eller ***(*)) på grunn av sin store variasjon og forekomster av kritisk truede (CR) og sterkt truede (EN) arter. Noen områder er vurdert å ha regional/nasjonal verdi (**/**), mens de fleste av områdene

er vurdert å ha regional verdi (**) eller er vurdert på bakgrunn av eksisterende naturtypedata. Det inngår flere naturtypelokaliteter med verdi A (svært viktig) innenfor de foreslåtte områdene samt noen med verdi B (viktig). Noen av utvidelsesområdene er isolert sett vurdert å kun ha lokal verdi (*), men er vurdert å ha verdi tilsvarende ** eller *** når områdene ses i sammenheng med opprinnelig areal.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. I denne verneplanen er verneverdiene for mange av områdene knyttet til stor variasjon i skogtyper som bidrar til å fylle mangler i skogvernet. Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, blant annet dokumentasjon i Narin - Lokalitetsdatabase for skogområder, gjennom kartlegging etter Miljødirektoratets nye kartleggingsmetodikk for skogvernområder eller gjennom andre naturtypekartlegginger. Flere av områdene i tilrådingen er kartlagt gjennom tematiske kartlegginger av bekkeløfter, kalkskog eller edellauvskog.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet, er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis vegbygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige verne kvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed redusere den samlede belastningen på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om samlet belastning være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om miljøforsvarlige teknikker og lokalisering, samt det at miljøforringelser betaler der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. Miljødirektoratet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Miljødirektoratet anser at kunnskapsgrunnlaget er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Miljødirektoratet har ut fra en føre-var-tilnærming i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (samlet belastning). Det foreligger ellers etter Miljødirektoratets oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken. For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 7.

Dersom områdene ikke vernes, vil fortsatt skogbruk være den mest aktuelle arealanvendelsen. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold. Miljødirektoratet vurderer at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med oppbygging av et nettverk av verneområder er en effektiv måte å sikre det biologiske mangfoldet i skog.

1.3 Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det går eksisterende veger inn i noen av de foreslåtte verneområdene, primært i form av gamle traktorveger, og i noen tilfeller skogsbilveger. Noen av disse kan være aktuelle for bruk i jordbruksammenheng eller i forbindelse med drift av bakenforliggende skogarealer, og for uttransport av felt storvilt.

Det går kraftledninger i eller inntil følgende områder:

	Navn på område	Kommune	Innenfor eller inntil verneforslaget/eksisterende vern	Spenning
1	Gyttavatnet	Fjaler	Innenfor og inntil	132 kV, 66 kV og 22 kV
2	Frønningen	Lærdal	Inntil	330 kV
4	Heddeviksfjell	Bygland	Inntil	22 kV
5	Hishovfjell	Evje og Hornes	Innenfor og inntil	24 kV, 420 kV
12	Hvittingen	Holmestrand	Innenfor og inntil	24 kV
13	Tjuvberget	Holmestrand og Tønsberg	Inntil	24 kV
14	Krokskogstupene	Hole	Innenfor og inntil	22 kV
15	Trillemarka-Rollagsfjell	Sigdal og Rollag	Innenfor	420 kV
19	Sæter	Indre Østfold	Innenfor og inntil	1 kV
20	Renneflot	Moss	Inntil	11 kV
21	Sogna	Ullensaker	Innenfor og inntil	22 kV, 66 kV
24	Vinstradalen utv.	Nord-Fron	Innenfor	22 kV
27	Sandbu utv.	Sel	Inntil	22 kV, 66 kV
28	Sjoa utv.	Sel	Innenfor og inntil	22 kV
30	Heggshuselva utv.	Østre Toten	Inntil	22 kV

Det er registrert kraftpotensial innenfor følgende områder:

	Navn på område	Produksjon per år	Utbyggingskostnad (år)
2	Frønningen	3,15 GWh	7,12 NOK/kWh (2023)
8	Helvedesdalen	0,61 GWh	11,1 NOK/kWh (2023)
14	Krokskogstupene	1,01 GWh	6,20 NOK/kWh (2019)
24	Vinstradalen utv.	1,42 GWh	7,5 NOK/GWh (2023)
27	Sandbu utv.	1,77 GWh	5,1 NOK/GWh (2023)

Områdene Heddeviksfjell, Tjuvberget, Eikhaugen, Sæter og Raunberget grenser til regulert vann.

Det er registrert mineralsk ressurs og masseuttak innenfor ett av de foreslåtte verneområdene (Blåfjella-Skjækerfjella utv.). Utover det er det ikke registrert mineralske ressurser, massetak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslagene, jf. uttalelser fra Direktoratet for mineralforvaltning og NGUs kartdatabase.

For konkret omtale av de ulike anleggene nevnt ovenfor, samt andre interesser se kap. 7.

1.4 Planstatus

Arealene i denne verneplanen er i all hovedsak avsatt som LNFR-områder i de respektive kommunenes kommuneplaner. De tilfellene som avviker fra dette, er omtalt spesifikt under beskrivelsen av det enkelte området.

2. SAKSBEHANDLING

2.1 Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for skogvernarbeidet har vært bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) Vern av norsk natur, St.meld. nr 46 (1988-89) Miljø og utvikling og St.meld. nr. 40 (1994-95) Opptrapping av skogvernet fram mot år 2000. Et viktig politisk grunnlag for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Stortinget behandlet meldingen 23. mai 2016, og ba regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 prosent av skogarealet. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002, NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

2.2 Saksbehandlingsprosesser og saksgang

Områdene som foreslås vernet har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser. Områdene har derfor også hatt ulik saksbehandling fram til tilrådningen. Det er orientert om saksgangen under omtalen fra de forskjellige fylkene.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring.

Følgende sentrale høringsinstanser har hatt alle verneforslagene til uttalelse:

Landbruksdirektoratet, Språkrådet, Vegdirektoratet, Norges Luftsportforbund, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Jernbanedirektoratet, Bane NOR, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kartverket, Riksantikvaren, Direktoratet for mineralforvaltning, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR, Luftfartstilsynet, Telenor, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, NHO Reiseliv, Norsk Industri, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, WWF-Norge, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norges Naturvernforbund, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for bioøkonomi,) Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitets naturhistoriske museer og botanisk hage, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Villreintrådet i Norge.

De områdene som foreslås vernet gjennom frivillig vern, er ikke en del av en samlet verneplan. Felles for disse områdene er at de bygger på tilbud om frivillig vern fra de berørte grunneierne. I tabellen nedenfor er det angitt tidspunkt for ulike stadier i verneprosessen for de ulike områdene.

	Navn på område	Tilbudsår*	Oppstart	Høring	Statsforvalterens tilråding
1	Gyttavatnet	2018	7.12.2023	11.3.2024	22.5.2024
2	Frønningen	2019	8.2.2024	21.3.2024	14.6.2024
3	Skorsfjell	2020	22.3.2023	17.7.2023	31.1.2024
4	Heddeviksfjell utv.	2020	22.3.2023	17.7.2023	5.5.2024
5	Hishovfjell	2020	26.5.2023	22.12.2023	29.4.2024
6	Skiftenes	2021	22.3.2023	17.07.2023	5.5.2024
7	Einfasura	2021	22.3.2023	17.7.2023	29.1.2024
8	Helvedesdalen	2020	22.3.2023	17.7.2023	31.1.2024
9	Oksla	2020	26.5.2023	22.12.2023	29.4.2024
10	Urdvatn og Kallingshei utv.	2020	22.3.2023	17.7.2023	31.1.2024
11	Vardeheia utv.	2019	6.5.2019	17.3.2021	31.1.2024
12	Hvittingen	2019	19.4.2022	14.12.2023	30.4.2024
13	Tjuvberget	2021	19.5.2023	14.12.2023	30.4.2024
14	Krogskogstupene	2020	6.11.2020	26.5.2021 og 21.9.2023	1.2.2024
15	Trillemarka-Rollagsfjell utv.	2021	31.3.2023	10.11.2023	1.2.2024
16	Tresvika og Brattholmen	-	30.3.2023	10.11.2023	29.4.2024
17	Gyrihellere utv.	2023	19.12.2023	15.2.2024	29.4.2024
18	Eikhaugen	2020	14.12.2021	06.5.2022	29.4.2024
19	Sæter utv.	2021	19.12.2023	15.2.2024	29.4.2024
20	Renneflot	2022	28.09.2023	15.2.2024	29.4.2024
21	Sogna	2021	7.4.2021	18.11.2022	1.2.2024
22	Gitvola og Nordre Kletten utv.	2020	15.1.2024	28.2.2024	11.6.2024
23	Korpreiret utv.	2020	15.1.2024	28.2.2024	11.6.2024
24	Vinstradalen utv.	2021	15.1.2024	28.2.2024	11.6.2024
25	Baggerudberga	2020	29.10.2021	28.2.2024	11.6.2024
26	Snøåsen	2020	29.10.2021	28.2.2024	11.6.2024
27	Sandbu utv.	2020	15.1.2024	28.2.2024	11.6.2024
28	Sjoa utv.	2022	15.1.2024	28.2.2024	11.6.2024
29	Raunberget	2020	29.10.2021	28.2.2024	11.6.2024
30	Heggshuselva utv.	2021	15.1.2024	28.2.2024	11.6.2024
31	Blåfjella–Skjækerfjella/Låarte- Skæhkere nasjonalpark utv.	2020	13.3.2020	15.10.2022	12.6.2024

*Årstallet angir når første tilbud for området forelå. Tilbud på utvidelser av tilbudsområdet kan ha blitt jobbet fram i løpet av prosessen.

2.3 Frivillig skogvern på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende Statsforvalter. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider Statsforvalteren forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter/befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å

forhandle med grunneierne/grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

2.4 Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt

Følgende område som tilrås i denne verneplanen ligger innenfor samisk reinbeiteområde:

- Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark

Protokoll og møtereferat fra møte mellom Statsforvalteren og berørte reinbeitedistrikt, følger som vedlegg til tilrådingen.

2.5 Forholdet til utredningsinstruksen

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 5 vurderes samfunnsnyttene av verneforslagene på et overordnet nivå, sammen med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 6 og 8 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for foreslåtte verneområder.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring. Aktuelle kommuner kan etter et vernevedtak søke om å få forvaltningsmyndighet i tråd med gjeldene politikk på området.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er dermed oppfylt.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1 Navn

Etter høringene har det kommet innspill som foreslår endring av navnet for ett av områdene. Skrivemåten tilrås imidlertid ikke endret for noen av områdene i denne tilrådingen.

3.1 Avgrensning

Det er gjennomført endringer i avgrensninger for flere av områdene etter høring. Stort sett er dette snakk om mindre tilpasninger til eiendomsgrenser eller for å grense ut eksisterende infrastruktur og anlegg. Den største endringen er gjort i området i Vardeheia. Her er utvidelsesarealet redusert med 4 357 dekar. Av dette er 1 129 daa produktiv skog. Endringen i dette området skyldes både faglige vurderinger fra Statsforvalterens side samt innspill fra Åmli kommune. Også i området Sogna er det gjort vesentlige endringer av avgrensingen. En eiendom ble trukket ut av tilbudet og det ble i tillegg gjort en del tilpasninger mot dyrket mark. Til sammen reduseres verneforslaget med 236 dekar. Det er gjort mindre justeringer i flere av områdene. Miljødirektoratet tilrår også å gjøre noen mindre justeringer i avgrensning etter statsforvalternes tilråding. Dette for å grense ut eksisterende tekniske inngrep.

3.2 Verneforskriftene

Etter høring er det foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Miljødirektoratet vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern som er inngått med grunneierne.

Ved utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås det enten endring av gjeldende verneforskrift (gjennom endringsforskrift) eller ny verneforskrift som ved vedtak erstatter og opphever dagens forskrift.

4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Følgende eksisterende forskrifter foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 17. 12.2010 nr. 1626 om vern av Skiftenes naturreservat, Grimstad kommune, Aust-Agder.
2. Forskrift 4.9.1981 nr. 4757 om vern av Sandbu naturreservat i Sel kommune, Oppland.
3. Forskrift 14.12.1984 nr. 2101 om fredning for Gaundalsmyra naturreservat, Snåsa kommune, Nord-Trøndelag.
4. Forskrift 21.12.1990 nr. 1088 om fredning av Øvre Forra naturreservat, Levanger, Verdal, Stjørdal og Meråker kommuner, Nord-Trøndelag.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 15.12.2017 nr. 2049 for Heddeviksfjell naturreservat, Bygland kommune, Aust-Agder.
2. Forskrift 15.03.2019 nr. 242 om vern av Urdvatn og Kallingshei naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder.
3. Forskrift 15.12.2017 nr. 2055 om vern av Vardeheia naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder.
4. Forskrift 05.12.2008 nr. 1302 Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat, Sigdal, Rollag og Nore og Uvdal kommuner, Viken.
5. Forskrift 23.6.2020 nr. 1314 om vern av Gyrihellere naturreservat, Indre Østfold kommune, Viken.
6. Forskrift 23.06.2020 nr. 1315 om vern av Sæter naturreservat, Indre Østfold kommune, Viken.
7. Forskrift 21.06.2019 nr. 831 om vern av Gitvola og Nordre Kletten naturreservat, Åmot kommune, Hedmark.
8. Forskrift 25.11.2016 nr. 1379 om vern av Korpreiret naturreservat, Elverum kommune, Hedmark.
9. Forskrift 22.06.2018 nr. 965 om vern av Vinstradalen naturreservat, Nord-Fron kommune, Innlandet.
10. Forskrift 14.12.2018 nr. 1948 om vern av Sjoa naturreservat, Sel kommune, Innlandet.
11. Forskrift 27.11.2020 nr. 2534 om vern av Heggshuselva naturreservat, Østre Toten kommune, Innlandet
12. Forskrift 17.12.2004 nr. 1691 om verneplan for Verdal-Snåsa-Lierne. Vern av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Trøndelag.

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

5.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Ettersom områdene som her vernes alle er under 500 kvadratkilometer i utstrekning, faller de ikke inn under kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen et essensielt bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har i tillegg forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet. Gjennomføring av verneforslaget vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)). Det skal likevel vurderes om vernet har konsekvenser for andre samfunnsinteresser.

Det er vanskelig å fastsette verdien av ivaretagelse av naturverdier og forringelse av natur i kroner og øre. Det betyr imidlertid ikke at disse effektene er uten samfunnsøkonomisk betydning. De vil inngå i vurderingen som ikke-prissatte effekter. Det er helheten av prissatte og ikke-prissatte effekter som må legges til grunn for beslutningsformål.

Områdene i verneplanen er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede. Områdene er i kommunenes arealplaner i uten unntak lagt ut som LNFR-områder. Kartlegginger av områdenes naturverdier er gjennomført som del av verneplanprosessen. I noen tilfeller er eksisterende data brukt som utgangspunkt for vurdering av verneverdi. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite og jakt og annet friluftsliv. Med unntak av skogbruk, er dette aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. skogbruk, mineralutvinning og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning og regulering av vassdrag i noen av områdene i dag. Det er ellers i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensing og forskriftsutforming.

Miljødirektoratet viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. Direktoratet mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer direktoratet det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

5.2 Avveininger mellom skogbruk og skogvern

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet fikk den 1. juli 2020 i oppdrag fra Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet å utrede forvaltningstiltak knyttet til skogvern og konsekvenser for avvirkingen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. I rapport M-2007-2021 har direktoratene foreslått retningslinjer for avveininger.

I oppdrag fra Klima- og miljødepartementet datert 8.11.2021 ba Klima- og miljødepartementet om at forslaget iverksettes, med noen mindre justeringer. For privateid skog skal forslaget iverksettes for områder der det mottas tilbud etter 1. februar 2022, og ved vern av offentlig eid grunn for områder der det meldes oppstart fra og med samme dato. Dette gjelder for følgende fire områder som omfattes av denne verneplanen:

- Tresvika og Brattholmen, Hvaler kommune
- Gyrihellereen utv., Indre Østfold kommune
- Renneflot, Moss kommune
- Sjoa utv., Sel kommune

Gyrihellereen, Renneflot og Sjoa ligger innenfor de kategorier som skal prioriteres for vern i henhold til retningslinjene for avveining mellom områdenes betydning for tømmer tilgang og betydning for vern. Det finnes ikke skogdata for Tresvika. Det er derfor ikke gjort avveining for dette området i henhold til metodikken, men det er gjort en generell vurdering av området som konkluderer med at området er prioritert for vern. Det vises til vedlagte skogfaglige beskrivelser og skjemaer for avveining utfyllt for de områdene det er gjort avveiinger.

De øvrige områdene som omfattes av denne verneplanen er tilbudt for frivillig vern av grunneier før 1. februar 2022, og omfattes derfor ikke av oppdraget fra Klima- og miljødepartementet.

5.3 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturreservatene som foreslås vernet er vanligvis små verneområder, og det er lagt til grunn at kommunene skal tilbys forvaltningsmyndigheten for slike områder. Aktuelle kommuner skal derfor gjennom høringsprosessen ha fått tilbud om de ønsker å få delegert forvaltningsmyndigheten for både eksisterende og nye områder som opprettes og som i sin helhet ligger innenfor kommunen. For eksisterende verneområder som forvaltes av kommunen og som nå utvides, endres i utgangspunktet forvaltningsmyndigheten ikke.

Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker å ha forvaltningsmyndigheten for området som er foreslått vernet, blir denne myndigheten lagt til Statsforvalteren. Tabellen nedenfor viser hvilke kommuner som har/ikke har forvaltningsmyndighet i dag og om hvorvidt de ønsker å ha forvaltningsansvaret for nye og eksisterende verneområder eller ikke. Verneplanprosessen for en del av områdene ble startet før ny rutine ble innført, derfor varierer det om Statsforvalteren har klart å hente inn svar fra kommunene på disse eller ikke. For de kommunene som er forespurt, men som ikke har svart, legges det til grunn at de ikke ønsker forvaltningsmyndigheten og forvaltningsansvaret delegeres til Statsforvalteren.

	Navn på område	Kommune	Har forv.mynd. i dag	Ønsker forv.mynd.
1	Gyttavatnet	Fjaler	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
2	Frønningen	Lærdal	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
3	Skorsfjell	Bygland	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
4	Heddeviksfjell – utv.	Bygland	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
5	Hishovfjell	Evje og Hornes	Nei	Nei
6	Skiftenes – utv.	Grimstad	Nei	Nei
7	Einfasura	Hægebostad	Ja	Tilbakemelding ikke mottatt
8	Helvedesdalen	Lindesnes	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
9	Oksla	Vennesla	Nei	Nei
10	Urdvatn og Kallingshei – utv.	Åmli	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt

11	Vardeheia – utv.	Åmli	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
12	Hvittingen	Holmestrand	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
13	Tjuvberget	Holmestrand	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
14	Krogskogstupene	Hole	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
15	Trillemarka-Rollagsfjell – utv.	Rollag	Nei, tillagt styre	
16	Tresvika og Brattholmen	Hvaler	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
17	Gyrihelleren – utv.	Indre Østfold	Ja*	Utvidelse - tillegges kommune
18	Eikhaugen	Indre Østfold	Nei*	Tilbakemelding ikke mottatt
19	Sæter – utv.	Indre Østfold	Nei*	Tilbakemelding ikke mottatt
20	Renneflot	Moss	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt**
21	Sogna	Ullensaker	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
22	Gitvola og Nordre Kletten – utv.	Løten	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
23	Korpleiret – utv.	Løten	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
24	Vinstradalen – utv.	Nord-Fron	Nei	Nei
25	Baggerudberga	Nordre Land	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
26	Snøåsen	Norde Land	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
27	Sandbu – utv.	Sel	Nei	Nei
28	Sjoa – utv.	Sel	Nei	Nei
29	Raunberget	Vestre Slidre	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
30	Heggshuselva – utv.	Østre Toten	Nei	Nei
31	Blåfjella – Skjækerfjella – utv.	Snåsa	Nei, tillagt styre	

* Indre Østfold kommune har videreført lokal forvaltningsmyndighet for områder i gamle Trøgstad kommune, men har fram til nå ikke takket ja til nye områder.

** Moss kommune har nylig sagt fra seg forvaltningsansvaret for verneområder i kommunen.

Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor ordinære budsjettposter.

Den viktigste budsjettkostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede. Skog som vernes som naturreservat og nasjonalpark vil i de fleste tilfeller best opprettholde og videreutvikle vernekalitetene ved fri utvikling uten at det er behov for aktive skjøtselstiltak. Det er noen felt med plantet gran innenfor enkelte av områdene som kan være aktuelle å rette aktive tiltak mot.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer effektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1.1. Det blir ikke startet verneprosess for områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekaliteter.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det er i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper.

Videre er det viktig med god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet.

6. GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGENE

Høringsuttalelsene er oppsummert i kapittel 7 under omtalen av hvert enkelt område. Under dette kapitlet tar vi opp uttalelser om generelle forhold knyttet til verneforslagene.

6.1 Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene

Miljødirektoratets har følgende kommentarer til innholdet i verneforskriftene og til temaer som er tatt opp i høringene.

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Dyreliv omfatter alle former for levende organismer, både virveldyr og virvelløse dyr. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sinking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad. Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om «nødvendig motorferdsel» skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veger og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard vegen, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel veg omfatter dermed tiltak eller arbeid for å holde vegen ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrå å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive Statsforvalterne og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen

områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon.

Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Når det gjelder de endelige vernekartene, vil de bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl.res. i desember 2015.

Departementet viser til *"at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister."*

Motorferdsel

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. I områder hvor det er aktuelt er det også åpnet for uttransport av villsvin. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg, hjort og villsvin i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveger. Unntaket for uttransport av felt elg, hjort og villsvin er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av bjørn og ulv. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av statsforvalterne, men har ikke foreslått noen generell endring av denne bestemmelsen. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes.

Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traséer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter, og transporten bør så langt mulig foregå på fast mark og ikke i våtmarks-/myrområder. Når det gjelder vedlikehold av stier, foreslås det ikke åpning for motorferdsel i forbindelse med dette.

Dersom det som del av nødvendig vedlikehold er behov for å ta ned større trær, bør disse som hovedregel bli liggende i naturreservatet. Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelser som åpner for motorferdsel for vedlikehold av eksisterende stier der dette er foreslått i forskriftene.

I verneforskriftens § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Det forutsettes at man primært søker å legge motorisert ferdsel utenfor verneområdene. Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tilrådommen i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak. I noen av områdene med kraftlinjer inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold eller akutt utfall.

Ved de senere skogvernvedtakene er det i noen konkrete tilfeller gitt generelt unntak til Statnett SF for at det i forbindelse med drift og vedlikehold på kraftledninger kan kjøres på etablerte traséer. En forutsetning for dette er at det finnes oversikt over slike traséer, og at kjøringen er vurdert å ikke føre til nevneverdig skade på verneverdiene. Traséene skal da markeres på vernekartet. Statnett er i slike tilfeller selv ansvarlig for å levere kart over traséer.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: "Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensedragning og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil man forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til Klima- og miljødepartementet.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl.res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyging punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og det er foreslått særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette i de områder det er aktuelt. I disse områdene tilrår Miljødirektoratet at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er viktig at en unntaksbestemmelse fanger opp behovet for regulering. Hva som defineres som "skånsom beiting" vil nødvendigvis ofte variere mellom områder og de ulike delene / kvalitetene innenfor et område.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. I noen områder er utplassering av saltstein søknadspliktig, slik at bl.a. plassering kan styres. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein eller i forbindelse med gjerdning ikke er relevant.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsløven er at det i skogområder er tillatt med sykling på veg eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veger,

dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder hvor det ikke finnes veger og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det går fram av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veger eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftsløven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet. Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av forbudet. Det er åpnet for å kunne gi tillatelse til større arrangementer etter søknad. Det er også mulig å gi åpning for bestemte arrangement i verneforskriften. Dette kan for eksempel være aktuelt for faste årlige arrangementer med liten grad av tilrettelegging, men det skal da skje etter en konkret vurdering opp mot ivaretagelse av verneformålet for det enkelte området.

Når det gjelder orientering så er det ikke noe generelt forbud mot orienteringsvirksomhet, men orienteringsløp som faller inn under forbudet mot større arrangement må omsøkes. Utsetting av turposter, kjentmannsposter, turorientering mv. anses heller ikke som arrangement, men kan rammes av forbudet mot midlertidige innretninger og dermed være søknadspliktig. Det kan tas inn særskilt unntak for dette etter konkret vurdering ut fra verneverdiene.

Rydding av vegetasjon i forbindelse med storviltjakt

Storviltjakt har lange tradisjoner i Norge, og reguleres gjennom naturmangfoldloven og viltloven. Når et område vernes som naturreservat, så er utgangspunktet at vernet ikke vil påvirke verken jaktretten eller jaktutøvelsen. Rydding av vegetasjon som er til ulempe for jaktutøvelsen, er et tema som i enkelte tilfeller kommer som innspill fra grunneier. Dette reguleres av forskriften. Ordlyden i bestemmelsen har imidlertid vært varierende, og Miljødirektoratet har derfor sett behovet for å standardisere bestemmelsen i § 4 til følgende ordlyd "*forsiktig rydding av småbusker og kvist i siktilinjer ved faste jaktposter i forbindelse med storviltjakt*".

Hensikten med bestemmelsen er å konkretisere hvilken vegetasjon som kan fjernes. Med siktilinjer menes linje(r) fra en jaktpost der det er mest praktisk/størst sannsynlighet for å løsne skudd og mot der storviltet mest sannsynlig viser seg. Det er også konkretisert at det kan ryddes ved faste jaktposter. Dette for å unngå åpning for tilfeldig rydding innenfor hele verneområdet.

7. MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE

7.1 VESTLAND FYLKE

Det tilrås vern av 2 områder. Begge områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern. Området Gyttavatnet omfatter areal på Miljødirektoratets eiendom.

1. Gyttavatnet, Fjaler kommune

Totalareal: 4 475 daa, skogareal: 4 137 daa, produktiv skog: 3 360 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på ein bestemt type natur i form av eit variert skoglandskap med velutvikla kystfuruskog, edellauvskog og boreal lauvskog med eit mangfald av artar og vegetasjonstypar med oseanisk preg. Det er ei målsetting å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og at mangfaldet av artar og livsmiljøa deira skal få utvikle seg naturleg.

I området er det registrert 12 ulike naturtypelokaliteter i et forholdsvis sammenhengende og intakt område med lavereliggende skog. Området har stor variasjon i vegetasjon, og fleraldret skog med lite påvirkning av menneskelig aktivitet. Her er det gammel kystfuruskog med blåbærskog og lågurtskog med sentvoksende furutrær, trolig med alder på over 300 år. Skogen ligger i boreonemoral og sørboreal vegetasjonssone, og klart oseanisk/sterkt oseanisk kystseksjon.

Sørvest i området ligger det ei nordvendt kløft med velutvikla lav- og mosesamfunn med fuktkrevende arter som f.eks. kort trollskjegg (NT), og det finnes flere lokaliteter med velutvikla gammel boreal lauvskog med kravfulle rødlista arter som f.eks. olivenfiltlav (NT) og kystprikklav (VU). Ved vannet er det blåbær-svartorskog og alm-lindeskog av vestlig utforming med hasselkratt. Artsregistreringer av ospeildkjuke tyder på god kontinuitet av osp. Et funn av blomsterstry (VU) er for øvrig det andre funnet av arten på Vestlandet.

Området har også rik edellauvskog med grove tre av svartor, lind og eik. Det er registrert gammel fattig edellauvskog med hasselkratt og gammel svartorskog. Lokaliteten er en del av et større skogsområde med kvaliteter knyttet til både eldre lauvskog med rike lavsamfunn, regnskogsmiljø og eldre furuskog.

Området fyller mangler i skogvernet både i fylket og nasjonalt ved at det har gammel og variert, rik og fattig, edellauvskog. I tillegg består området av fattig boreonemoral regnskog og forholdsvis intakt område av lavereliggende skog i boreonemoral og sørboreal vegetasjonssone.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går tre kraftledninger innenfor området. Den ene av dem er en 132 kV ledning som går tvers gjennom området. I tillegg er det to kraftledninger på henholdsvis 22 kV og 66 kV som går innenfor området i sørøstlig del.

Den Trondhjemske postvegen mellom Bergen og Trondheim går gjennom området på to plasser, dvs. gjennom Kolbeindalen i sørøst og fra Vassliåsen forbi Småtjørna helt i østkanten av området. Disse to strekningene er avmerket på vernekartet. Postvegen har flere karakteristiske stenbuer langs vegen, og er et viktig kulturminne. Traseen benyttes til både vandring og sykling, og deler av den er registrert på UT.no.

Foreslått verneområde benyttes til jakt og rekreasjon. Det er enkelte stier i området.

Det er en mye brukt rasteplass på vestsida av brua sør for Botnatjørna. Her går det også en traktorveg som folk parkerer langsmed i dag. Det er ikke tenkt at traktorvegen skal benyttes etter et eventuelt vern.

Det beiter trolig sau i området. Det går en traktorveg inn fra øst, sør for Botnane, til det foreslåtte naturreservatet. Postvegen kan benyttes av grunneiere til skog- og beitebruk, jf. regelverket for kulturminnet postvegen, med forutsetning om at vegen er tørr og bar.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Fiskeridirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat – NVE, Landbruksdirektoratet, Vest politidistrikt, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Vestland fylkeskommune, Luftfartstilsynet, Avinor, Kystverket, NTNU, Høgskulen på Vestlandet, Norsk institutt for bioøkonomi, Forum for Natur og Friluftsliv i Hordaland v/ Bergen Turlag, Det norske skogselskap, Den Norske Turistforening, Forum for Natur og Friluftsliv i Sogn og Fjordane, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Fortidsminneforeningen, Friluftslivets Fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Havforskningsinstituttet, Norsk institutt for naturforskning, KS - Kommunesektorens organisasjon, Natur og ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Dykkeforbund, Fiskarlaget Vest, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Geologiske Undersøkelse, Norges Handikapforbund, Norges Kystfiskarlag, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norsk Biologforening, Norsk Bergindustri, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk Organisasjon for Terrenghyking NOTS, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norskog, Norsk Zoologisk Forening, Sabima, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Technogarden, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet, WWF Verdens naturfond, Naturhistorisk museum, Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Vegdirektoratet, Stadnamntenesta på Vestlandet, Norges Jeger- og Fiskerforbund avd. Sogn og Fjordane, Fjaler kommune, Fjaler politistasjon, Indre Sunnfjord turlag, Stiftelsen Røde Kors Nordisk United World College, Flekke Beitelag, Flekke grendalag.*

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

Landbruksdirektoratet har generelle innspill om traktorveger og ferdselsveger og merking og rydding av slike, støler/seterområder, beiting og reindrift. Direktoratet ber om at landbruks- og reindriftsfaglige interesser blir ivaretatt i utformingen av verneforskriften, og at høringsdokumentet beskriver hvilke interesser som finnes i området. Direktoratet går ut ifra at landbruksfaglig kompetanse blir involvert i forskrift og verneplan, og påpeker at det kan være nyttig å involvere den lokale landbruksforvaltningen.

Statens vegvesen skriver i innspill til oppstartsmeldingen at det ikke er riksveger i området, men at deler av traseen til den Trondhjemske postvegen ligger innenfor området i sørøst. Det er viktig at nødvendig vedlikehold og reparasjon, inkludert bruk av maskinelt utstyr, tillates i verneforskriften. I innspillet til høringen, skriver de at de bestemmelsene som er lagt inn i forskriften for å vedlikeholde postvegen, er tilstrekkelige. De gjør oppmerksom på at linjearbeid i kraftgatene kan gjøre skade på postvegen og ber om et tillegg til forskriften i § 7 bokstav j som sikrer vegen i slike tilfeller.

Språkrådet tilrår å bruke navnet Gyttavatnet naturreservat.

Grunneiere av gnr./bnr. 99/1 og 99/2 (naboeiendommer vest for området) sendte innspill til oppstartsmeldingen. Gårdene har en tinglyst bruksrett til å frakte ut tømmer fra eiendommene øverst i Kolbeinsdalen og ned dalføret til en velteplass ved Kjosen. Ettersom denne traseen går

gjennom området og er eneste mulighet for å frakte ut tømmer, ville grunneierne vite hvordan rettigheten deres ville bli ivaretatt i den videre verneprosessen.

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) informerer om arbeidet med å gå gjennom regelverket i ulike sektorer i staten. KDD viser til at det er et mål at myndighet som ligger til kommuner skal gå direkte fram av lover og forskrifter og ikke av delegeringsvedtak. Som del av dialogen på departementsnivå er det tatt inn en ny formulering i forskriftsmalene § 11 om at "*Miljødirektoratet kan delegerer myndigheita til kommunar som samtykker til det.*" Der kommunen i forbindelse med verneprosessen takker ja til å bli forvaltningsmyndighet, vil dette gå fram direkte av verneforskriften.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) informerer om at det krysser en kraftledning sørøst i området som driftes av BKK AS, som områdekonsesjonær. NVE skriver at det er viktig at områdekonsesjonær uttaler seg om aktuelle planer eller om bestemmelser i forskriftene ikke dekker den enkelte konsesjonær sine behov, og ber derfor nettselskapet om å uttale seg også i tilfeller uten konflikt. Til høringen svarer NVE at forskriftsforslaget inneholder alle standardformuleringer for energi- og kraftanlegg, og ber enda en gang BKK AS om å uttale seg for å sikre at vernereglene dekker deres behov.

Norges orienteringsforbund anmoder om at orientering tillates. Organisasjonen viser til brev fra Norsk Friluftsliv til Miljødirektoratet med forslag til endringer i mal for verneforskrift, og ber samtidig om at det gis en generell åpning for orienteringsaktivitet innenfor naturreservatet.

Sønner til grunneier på gnr./bnr. 26/2 opplyser på vegne av sin mor om hun har del av felles jakt på teig 26/1, og har i tillegg rettigheter til eiendommen 26/1-2 lenger nord. Han skriver videre at hun har rett til å kjøre på etablerte traktorveger på 26/1, og mener at offisielle kart ikke stemmer overens med terrenget. Retten til motorisert ferdsel må være mulig på alle disse etablerte vegene, samt at vegene må kunne vedlikeholdes. Ettersom hans mor har rettigheter på teigen 26/1-2, har hun ønske om å sikre muligheten til å bygge skogsveg fra der vegen slutter i dag og helt fram til teigen der de har rettigheter. Det er lagt ved kartskisse av potensielle vegtraseer gjennom området og opp til 26/1-2. Videre går det fram av innspillet at gjennom felles jaktrett er det nødvendig å rydde busker og små tre i forbindelse med stoviltjakt, noen ganger utover det som er tiltatt i formuleringen i forskriften.

Statsforvalterens kommentarer:

Innspillene fra Landbruksdirektoratet er ivaretatt i den foreslåtte forskriften. Brukerinteressene er ellers gjort rede for i tilrådingen. Det er ikke støler eller seterområder i området. Et hytteområde er holdt utenfor. Det er noen vegtraseer i området, blant annet på Miljødirektoratet sin eiendom. Hvordan den forvaltes videre kan bli tema i en framtidig forvaltningsplan. De to vegene på teig 26/1 er omfattet av lov om motorferdsel i utmark, med den bruk som følger av lovverket.

Statsforvalteren har lagt til rette for at den Trondhjemske postvegen blir ivaretatt som kulturminne og har tilpasset verneforskriften etter innspillet fra Statens vegvesen (SVV). Vern av Gyttavatnet vil ikke hindre vedlikehold eller restaurering av kulturminne i samråd med Statens vegvesen og/eller kulturminnemyndighetene. Statsforvalteren ba om mer informasjon fra SVV i høringen, for eksempel om det foregår årlig vedlikehold av vegtraseen, men det gjør det ikke ettersom vegvesenet vurderer at bruken av området er primært for gående og syklende. Statsforvalteren ser at flora og fauna kan ha nytte av skjøtsel i form av slått. Vanlig vedlikehold vil ikke kreve dispensasjon, men restaureringsarbeid med for eksempel gjenoppbygging av steinmurer vil forvaltningsmyndigheten kunne gi tillatelse til dersom vilkårene er til stede. Skjøtsel vil ellers kunne bidra til at lysåpne områder blir opprettholdt inntil vegbanen og hindrer at røtter eventuelt trenger inn i murene. Det vil

være mulig med nødvendig motorferdsel i forbindelse med utføring av skjøtsel eller enkelt vedlikehold. Kjøretøy som skal brukes skal være skånsom mot markoverflata.

For å sikre at grunneierne som grenser til området i vest skal få utnytte sin hevd på å frakte ut tømmer, er det lagt inn en bestemmelse i verneforskriftens § 7 bokstav l, om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til nødvendig motorferdsel på frossen eller snødekt mark ned Kolbeinsdalen mot Kjosen i forbindelse med utkjøring av tømmer fra bakenforliggende skogteiger. Frakt av tømmer på snødekt mark vil være avgjørende for å unngå skade på terrenget.

BKK AS var kopimottaker av brevet fra NVE, og høringen ble sendt til BKK AS. Statsforvalteren ba om innspill til kraftledningen som nylig ble oppgradert/etablert gjennom området. Etter høringen har den digitalt tilgjengelige informasjonen om ledningen blitt oppdatert. Standardformuleringer om kraft og energi er tatt inn i verneforskriften og Statsforvalteren legger til grunn at BKK AS ville ha sendt innspill dersom det var spesielle hensyn.

Statsforvalteren legger ikke opp til en generell åpning for orientering som foreslått i innspillet fra Norges orienteringsforbund, men dersom det er ønske om å arrangere orienteringsløp i Gyttavatnet naturreservat kan man søke, jf. verneforskriftens § 7 bokstav f. Statsforvalteren viser ellers til dialog mellom Miljødirektoratet og Norsk Friluftsliv.

Ut ifra ulike flyfoto så kan det være det går traseer med kjørespor inn i det foreslåtte verneområdet. Det er ikke så lett å se på flyfoto hvor disse ender, og det ser ut som en gradvis overgang. Vegene ser ut til å ha enkel standard, og noe ser ut til å være i gjengroingsfase. Statsforvalteren har ikke vært ute i felt for å undersøke standarden. Miljødirektoratet skriver følgende om motorisert ferdsel, og i utmark gjelder særskilte regler for motorferdsel: *Vei i utmark som ikke er opparbeidet for å kjøre med vanlig bil, er utmark. Dette gjelder for både offentlig og privat vei. Om veien er opparbeidet for å kjøre med vanlig bil, må avgjøres i hvert enkelt tilfelle. Traktorveier og liknende faller inn under loven, selv om det er mulig å kjøre der med for eksempel firehjulsdrevet jeep. At en vei er framkommelig for en vanlig tohjulsdrevet personbil, er ikke tilstrekkelig for at den kan bli regnet som opparbeidet for å kjøre med bil. Det er en forutsetning at veien er særskilt opparbeidet for slik kjøring.* De aktuelle traseene er derfor å vurdere som utmark og kan bare benyttes til jord- eller skogbruk. Begge disse aktivitetene vil bli uaktuelle dersom området blir vernet som reservat. Det er lagt inn en tilleggsformulering i forskriftens § 6 andre ledd bokstav b, etter komma: *og med traktor eller ATV på eksisterende traktorvegar.* Det vil ikke være mulig å benytte motorisert kjøretøy med for eksempel traktor eller ATV til annet enn å frakte ut felt elg eller hjort. Det kan imidlertid søkes om dispensasjon til motorferdsel til andre tiltak og aktiviteter jf. verneforskriften, for eksempel restaurering av kulturminner eller oppsetting av gjerder. Statsforvalteren åpner samtidig for bruk for sykkel, hest og kjerre, samt riding langs traktorvegene, og har lagt til en tilleggsformulering i forskriften § 5 bokstav b. Når det gjelder vedlikehold, så vurderer Statsforvalteren at forskriften § 4 bokstav d vil være dekkende, men om kjøresporene er i gjengroingsfasen vil det ikke være mulig å ruste de opp til standarden på tidlig nittitallet, da det ser ut til at de ble etablert.

Til spørsmålet om å ha åpning for å bygge skogsbilveg gjennom verneområdet, så vil ikke dette være mulig ettersom det ville vært i strid med verneformålet. Det er lite skog på teig 26/1-2, noe som også gjør at sannsynligheten for at et slik tiltak blir gjennomført er liten.

Det står i forskriften at det vil være lov til å fjerne mindre mengde kvist i siktgater i forbindelse med storviltjakt. I en tidligere verneforskrift i Gulen har Statsforvalteren brukt begrepet «småbusk og kvist». Dette foreslås lagt til også her. Tidligere har Statsforvalteren presisert overfor grunneiere i felt at dersom man, i jaktøyemed, kan knekke av en kvist eller busk med handmakt i et siktefelt under

posteringsjakt på f.eks. hjort, er det innenfor rammene som verneforskriften setter, men dersom en trenger å benytte øks eller sag er det utenfor det som er tillatt i verneforskriften.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Gyttavatnet* som i høringsforslaget

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Det er tatt ut to gårds- og bruksnummer som pga. en inkurie var med i forskriften ved høring.

Ellers er det inkludert noen mindre tillegg for presisering og for å imøtekomme en naboeiendom med rettigheter innenfor foreslått verneområde:

§ 4 g: "*og småbusk*" er lagt til

§ 5 b: "*traktorvegar*" er lagt til

§ 6 b: "*og med traktor eller ATV på eksisterende traktorvegar*" er lagt til.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endringer i verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6, inkludert generell kommentar om orientering. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet, med unntak av avgrensingen mot kraftledningen som går i Vassdalen og videre til Kjoskleiva. Slik grensen er tilrådd fra Statsforvalteren, ligger den i ryddebeltet for 22kV-ledningen. Miljødirektoratet tilrår at vernegrensen flyttes noen meter østover og legges inntil klausulert ryddebelte.

Statsforvalteren har tatt inn henvisning til skjøtselsplan i § 4 punkt d, etter innspill fra Statens Vegvesen om at nødvendig vedlikehold av Postvegen må sikres. Miljødirektoratet tilrår å ta ut dette, da bestemmelsen uansett sikrer mulighetene til vedlikehold av Postvegen. § 7 bokstav a hjemler dessuten også istandsetting, restaurering og nødvendig skjøtsel av kulturminner.

Når det gjelder Statens vegvesens innspill om et tillegg til § 7 j, for å sikre Postvegen i forbindelse med eventuelt arbeid med oppgradering og fornying av kraftledning, så vil dette være noe forvaltningsmyndigheten må vurdere i forbindelse med en eventuell dispensasjonssøknad etter samme bestemmelse. Forvaltningsmyndigheten har også adgang til å sette vilkår dersom det er behov for det.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Gyttavatnet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Gyttavatnet som naturreservat.

2. Frønningen, Lærdal kommune

Totalareal: 17 238 daa, skogareal: ca. 7 155 daa, produktiv skog: ca. 7 123 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på ein bestemt type natur i form av eit stort og samanhengande skoglandskap med gamal furuskog i alle stadium, mange store og særmerkte tre og død ved. Det er eit føremål å ta vare på verneverdiane i best mogleg tilstand, og at mangfaldet av artar og livsmiljøa deira skal få utvikle seg mest mogleg naturleg.

Frønningen ligger i ei nordvendt li i slakt hellende terreng vest i Lærdal kommune, sør for Sognefjorden. Arealet er litt brattere i nord, ned mot fjorden, og grenser i nordøst mot Bleia naturreservat. I sør/sørøst grenser området mot Bleia-Storebotn landskapsvernområde. Frønningen grensar mot Aurland kommune i sør. Området ligger fra ca. 200 til over 1000 meter over havet.

Området er uvanlig stort i skogvernsammenheng, og har gjennomgående god tilstand med god kontinuitet med død ved. Den dominerende naturtypen er gammel barskog, med utformingen gammel furuskog. Furu dominerer, men det er også innslag av bjørk. Langs bekkene er det noe rikere vegetasjon med bl.a. gråor, fugletelg og hengeving. Vegetasjonen veksler mellom blåbærskog, bærlyngskog og lauvskog. Skogen er dominert av store grove furutrær, og det er gjennomgående mye død ved i alle nedbrytningsstadier. Det er registrert brannspor på de eldste keloelementene (sølvfuruer) i området. I de høyereliggende partiene finner man spesielt gamle furuer, og enkelte av dem har vært i vekst allerede på 1100-tallet (jf. dendrokronologiske data innsamlet av NTNU). Også bjørketrær i området har høy alder. Naturtypelokaliteten med gammel furuskog er vurdert til å ha A-verdi (svært viktig). I området er det også registrert en naturtypelokalitet i form av ei lavlandsmyr med C-verdi (lokalt viktig).

Det er registrert tre rødlistearter i området, blanknål (NT), rustdoggnål (NT) og furuplett (NT), men det er potensiale for flere rødlista knappenålslever og kontinuitetskrevede sopp tilknyttet død ved og gammel barskog. Større tekniske inngrep er nesten fraværende i området og det er få spor etter tidligere hogst. Det er heller ingen fremmedarter i området. Deler av området sammenfaller med leveområdet til villreinen i Nordfjella.

Området dekker mangler i skogvernet i Vestland ved at det har særs gamle trær, i tillegg til at området er et uvanlig stort, sammenhengende og uberørt område som også vil være et godt supplement til tilgrensende naturreservat, landskapsvern og verdsarv. Området har ellers middels til høy bonitet i de skogkledde arealene, så i tillegg til å bidra til større sammenhengende skogområder, vil området også bidra til inndekning av de generelle manglene i skogvernet knyttet til bonitet. Området er vurdert til å ha nasjonal verdi.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det ligger ei hytte, Nervedalen, innenfor området, som blir brukt i forbindelse med jakt. Her står det to bygninger. Det går en traktorveg mot Neverdalen og nordover i området ved Frønningsvotni. I tillegg til traktorveger litt opp mot vannet Slumpen. Det har vært sau på beite i området.

Området blir benyttet til jakt på elg og hjort, og det er villrein i området. Det foregår også noe fiske i Frønningsvotni og grunneier ønsker å utvikle fisketurisme her. Ellers er det noen stier i området, bl.a. en sti som går opp mot Bleieskaret og gjennom området.

Like vest for området er det en eksisterende 300 kV-kraftledning som går mellom Aurland og Sogndal og som eies av Statnett. Denne skal etter hvert rives og traseen blir frigjort for gjengroing. Parallelt med denne ledningen skal det bygges en ny kraftledning på 420 kV, som vil gå vest for den eksisterende ledningen. Senterpunktet for den planlagte nye kraftledningen vil være ca. 165 meter vest for foreslått vernegrense.

Det er registrert digitalt småkraftpotensial innenfor området. Sagelvi har et kraftpotensial på 3.15 GWh/år med en utbyggingskostnad på 7,12 NOK/kWh på 2023-kostnadsnivå.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Fiskeridirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat – NVE, Landbruksdirektoratet, Vest politidistrikt, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Vestland fylkeskommune, Luftfartstilsynet, Avinor, Kystverket, NTNU, Høgskulen på Vestlandet, Norsk institutt for bioøkonomi, Forum for Natur og Friluftsliv i Hordaland v/ Bergen Turlag, Det norske skogselskap, Den Norske Turistforening, Forum for Natur og Friluftsliv i Sogn og Fjordane, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Fortidsminneforeningen, Friluftslivets Fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Havforskningsinstituttet, Norsk institutt for naturforskning, KS - Kommunesektorens organisasjon, Natur og ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Dykkeforbund, Fiskarlaget Vest, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Geologiske Undersøkelse, Norges Handikapforbund, Norges Kystfiskarlag, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norsk Biologforening, Norsk Bergindustri, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk Organisasjon for Terrengsykling NOTS, Norsk Ornitologisk Forening, Norges Dykkerforbund, Norsk Sau og Geit, Norskog, Norsk Zoologisk Forening, Sabima, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Technogarden, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet, WWF Verdens naturfond, Naturhistorisk museum, Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Vegdirektoratet, Stadnamntenesta på Vestlandet, Norges Jeger- og Fiskerforbund avd. Sogn og Fjordane og Lærdal kommune.*

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Landbruksdirektoratet har i forbindelse med varsel om oppstart kommet generelle innspill om traktorveger og ferdselsveger, og merking og rydding av slike, setrer/seterområder, beiting og reindrift. Direktoratet ber om at landbruks- og reindriftsfaglige interesser blir ivaretatt i utformingen av verneforskriften, og at høringsdokumentet beskriver hvilke interesser som finnes i området. Direktoratet går også ut ifra at landbruksfaglig kompetanse blir involvert i forskrift og verneplan, og påpeker at det kan være nyttig å involvere den lokale landbruksforvaltningen.

Statens vegvesen har ikke hatt merknader.

Språkrådet tilrår å bruke navnet Frønningen naturreservat.

Nærøyfjorden verneområdestyre er positive til oppstart av vern og stiller seg positive til å ta på seg forvaltningsansvaret for et eventuelt nytt verneområde på Frønningen.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) opplyser om at foreslått verneområde grenser til transmisjonsledningen mellom Aurland og Sogndal, der det skal bygges en ny og parallell linje som skal erstatte den gamle. NVE ber Statnett uttale seg om det er behov for tilpasninger i verneforskriften i forbindelse med arbeidet med ledningen eller senere driftsfase. NVE oppfordrer Sygnir, nettselskapet som har konsesjon i området, om å kommentere verneforslaget, med tanke på eksisterende og fremtidige prosjekt, også i tilfeller uten konflikt.

NVE opplyser videre om at det er kartlagt digitalt småkraftpotensiale i Sagelvi, og ber Statsforvalteren om å informere grunneier om dette. Nedenfor Frønningen ligger Nybru (1,8 MW) og Lyngsete (0,5 GW), to prosjekter som det tidligere er søkt om konsesjon for mulig kraftverksbygging for. Konsesjonssøknaden ble trukket, men søker nevnte den gangen at prosjektene kunne bli aktuelle på senere tidspunkt.

Sygnir skriver at de har verken her nettanlegg eller planar om nye nettanlegg i det planlagte verneområdet på Frønningen.

Statnett skriver i sitt svar til oppstartsmeldingen at de er rettighetshaver på linja som ligger inntil verneområdet. Det er en eksisterende 300-kV transmisjonsledning mellom Aurland og Sogndal som har et klausulert ryddebelt på 38 meter, eller 19 meter til kvar side fra senterlinja. Dette klausuleringsbeltet blir rydda for skog med noen års mellomrom. Statnett har da også rett til å felle tre om nødvendig i sideterreng utenfor ryddebeltet av hensyn til forsyningssikkerheten til linja. Avgrensingen av verneområdet må ta hensyn til eksisterende og framtidige transmisjonsnettanlegg. Det er arbeid på gang for i ny linje parallelt med den eksisterende linja. Ledningstraséen for den nye 420 kV-linja skal gå ca. 200 meter vest for dagens trasé. Med den nye traseen på plass vil dagens trasé bli frigitt for naturlig gjengroing. Statnett ber om at gamle traseen og vegen blir holdt utenfor verneområdet, og at verneområdegrensa ikke legges nærmere enn 80 meter fra senter av dagens ledningstrasé. Dette av hensyn til nødvendig drift og muligheten for framtidig utvikling av transmisjonsnettet.

Statnett påpeker at verneforskrifta må ivareta nødvendig hensyn til drift og utvikling av transmisjonsnettanlegget og gi mulighet for oppgradering og fornying, f.eks. heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt. Det er av viktig at forskrifta inneholder unntak for tiltak knyttet til drift og vedlikehold i og inntil verneområdet. Statnett uttrykker ellers uro over merarbeid som følge av det store antallet verneområder og at omfanget av søknader for drift og vedlikehold vil samlet gi Statnett et betydelig merarbeid som kan forsinke og komplisere ledningsdrifta og dermed også forsyningssikkerheten i samfunnet.

Statsforvalterens kommentarer:

Satsforvalteren mener de generelle innspillene fra Landbruksdirektoratet er ivaretatt i den foreslåtte forskriften. Det er ei seter, Nervedalen, i området som det vil være mulig å vedlikeholde. Noen vegtraseer av ulik alder og tilstand går inn det tilrådde området, disse vil det være mulig å benytte til å frakte ut felt storvilt med spesifiserte motorkjøretøy. Ellers er disse veiene omfatta av lov om motorferdsel i utmark, med den bruk som følger av loven.

Statsforvalteren tar innspillet fra Nærøyfjorden verneområdestyre til etterretning og vil tilrå at forvaltningsansvaret blir delegert til styret. Dersom Lærdal kommune ikke ønsker forvaltningsansvaret, vil Statsforvalteren oppfordre verneområdestyret til å sende en skriftlig forespørsel direkte til Miljødirektoratet, da det er Miljødirektoratet som delegerer forvaltningsmyndigheten. Dersom Nærøyfjorden verneområdestyre blir delegert forvaltningsansvaret, vil dette gå direkte fram av den endelige verneforskriften.

Statnett og Sygnir var kopimottakere av brevet fra NVE, og Statsforvalteren sendte høringen til begge instanser. Etter at Statsforvalteren mottok innspillet fra Statnett, har de hatt telefon- og e-postkontakt med Statnett. Standardformuleringer knyttet til kraftledninger er inkludert i verneforskriften, i tillegg til en åpning for at det skal være enklere å fjerne kraftledningen som etter hvert ikke lenger vil være i bruk. Malen for frivillig skogvernforskrifter innehar bestemmelser for kraftledninger ikke bare innenfor, men også *inntil* verneområdet. Senterlinja for den nye kraftledningen (420 kV) vil ligge ca. 175 meter vest for Frønningen naturreservat. Fra dagens kraftlinjetrasé, som etter omlegginga vil bli frigitt for naturlig gjengroing, er det bare ca. 25 meter fra senterlinja til verneområdegrensa. Statsforvalteren kan ikke se at det er nødvendig å flytte verneområdegrensa opp mot 55 meter østover for å etterleve Statnett sitt ønske om 80 meter mellom senterlinja på *dagens trasé* og verneområdegrensa når eksisterende ledning skal fjernes og traseen gro igjen. Den mest reelle og viktige bufferen vil være mellom verneområdegrensa og den nye kraftlinjetraseen. Det klausulerte rydebeltet på 19 meter til hver side av den nye traseen vil være en god buffer med ca. 156 meter unna grensa. Det er likevel en stund til den nye traseen er ferdig, og den gamle blir fjernet. Statsforvalteren vurderer at de nye hjemlene som er lagt inn i forskriften for kraftledningen, med en bisetning også om fjerning, vil kunne dekke arbeidet knyttet til nedtaking av dagens trasé, slik at arbeidet ikke blir forsinket eller kompliserende. Alternativet ville ha vært å redusere verneområdet i vest med flere titalls meter, noe som ville ha gått ut over størrelsen på verneområdet og naturverdiene i området. Adkomsten til arbeidet på ny og dagens linje er vestfra og vil i utgangspunktet ikke måtte gå inn i naturreservatet, men med denne tilpassingen av verneforskriften vurderes det at Statnett har nødvendige rammer for å kunne drive forsyningssikkerheten i samfunnet.

Saksbehandler hos Statnett fikk en oppdatert verneforskrift den 27.05.2024 og bekreftet at innspillet deres var fulgt opp.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Frønningen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Etter høring er det gjort noen mindre justeringer av avgrensingen etter innspill fra grunneier. Vernegrensa er utjevnet litt i det sentrale området ved Sagelvi. I tillegg er det i sørvestre hjørnet sørvest for Middagsnosi, tatt ut et mindre areal i høyfjellet for å grense ut en veg.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår følgende tillegg i §§ 4, 6 og 7 i verneforskriften jf. innspill fra Statnett:

§ 4 (generelle unntak frå vernereglane):

k. Drift og vedlikehald, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet.

l. Oppgradering eller fornying av kraftleidningar for heving av spenningsnivå og auking av linetverrsnittet, eller fjerning, når tiltaket ikkje skadar verneverdiane i verneføremålet nemneverdig

§ 6. (generelle unntak frå ferdselsreglane):

d) naudsynt motorferdsel i samband med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsreglar):

*m. Oppgradering og fornying av kraftleidningar, eller fjerning, som ikkje fell inn under § 4
n. Naudsynt motorferdsel i samband med drift og vedlikehald, samt oppgradering og
fornyng, eller fjerning, av eksisterande kraftleidning*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endringer i verneforskrift slik som beskrevet.

Miljødirektoratets vurdering:

Miljødirektoratet vurderer at så lenge avstanden til den planlagte nye kraftledningen er 175 meter (156 meter fra fremtidig klausulert ryddebelte), så ser vi ikke behovet for bestemmelser som åpner for fornying og oppgradering av kraftledningen. Dette er også i tråd med forskriftsmalen og tidligere praksis. Miljødirektoratet tilrår at foreslått bestemmelse i § 4 l om oppgradering og fornying tas ut.

Det er 25 meter fra senterlinja til eksisterende kraftledning til foreslått vernegrense. Klausulert ryddebelte er på 19 meter. Vi er derfor enig med Statsforvalteren i at det må gis åpning for drift og vedlikehold av den eksisterende ledningen, samt fjerning/rydding av denne når dette blir aktuelt. Det må også åpnes for motorferdsel i forbindelse med akutt utfall og fare for akutt utfall (§ 6), og i forbindelse med drift og vedlikehold (§ 7) jamfør forskriftsmalen. Miljødirektoratet mener dette er tilstrekkelig for at kraftinteressene skal ivaretas. Miljødirektoratet støtter også Statsforvalterens vurdering når det gjelder avgrensning, og mener det er verken nødvendig eller hensiktsmessig å flytte vernegrensa lenger øst, da dette vil redusere både verneområdets areal og verneverdier. Den eksisterende ledningen er uansett planlagt å fjernes. I denne vurderingen ligger det også at ny ledning skal bygges vest for dagens trase.

Miljødirektoratet tilrår å konkretisere ordlyden i § 7 e, da vi mener "ulempe" gir rom for mye skjønn. Ordlyden endres fra *"Kontrollert hogst av tre som er til ulempe for bygninger og anlegg, til "nødvendig uttak av tre som skadar, eller har stor risiko for å skade bygninger og anlegg"*.

I Statsforvalterens tilråding er det foreslått regulering av turposter, dvs. at oppsetting av turposter skal være søknadspliktig (§ 7). Statsforvalteren opplyser imidlertid i etterkant av at de sendte sin tilråding at det ikke er ønske om å regulere turposter, og at denne kom inn ved en inkurie. Statsforvalteren påpeker at det trolig aldri har vært turposter i området og tviler på at det vil bli aktuelt i fremtiden. Miljødirektoratet tilrår derfor at denne bestemmelsen tas ut.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet tilrår at bestemmelsen om oppgradering og fornying av kraftledninger, opprinnelig § 4 punkt l og § 7 punkt m, tas ut. Miljødirektoratet tilrår videre at regulering av turposter i § 7 punkt i tas ut.

Miljødirektoratet registrerer at det er åpnet for at det kan søkes om naturbasert reiseliv i § 7b. Vi har etterspurt informasjon fra Statsforvalteren om det foreligger konkrete planer for denne type virksomhet. Statsforvalteren har opplyst at grunneier har planer om fisketurisme ved Frønningsvotni, som et tillegg til jaktturisme.

Miljødirektoratet tilrår at traktorveger avmerkes på vernekartet og tas inn i tegnforklaringen.

Tilråding Frønningen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Frønningen som naturreservat.

7.2 AGDER FYLKE

Det tilrås vern av 9 områder. Fire av områdene er utvidelse av eksisterende verneområder. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

3. Skorsfjell, Bygland kommune

Totalareal: 379 daa, skogareal: 275 daa, produktiv skog: 189 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av biologisk gammel og rik lavlandsskog med innslag av alm-lindeskog i rasmare samt høybonitetsskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Skorsfjell ligger i Bygland kommune ved Åraksbø. Terrenget i området stuper ned mot Åraksfjorden, og området domineres av varmekjær edellauvblandet løvskog i veksling med bergvegger og ur/rasmare. I de vestvendte skrentene under Skorsfjell er det en større lokalitet med rik blandingsskog i lavlandet, med utformingen boreonemoral blandingsskog, og som er vurdert som svært viktig. Her finnes det innslag av den rødlistete naturtypen frisk, rik edellauvskog (NT) med forekomster av rike lobarion-samfunn. I tillegg er det flekkvis betydelige/store forekomster av store/gamle edelløvtrær og boreale løvtrær. Dødvedelementer finnes også flekkvis, og det er moderat til ganske god kontinuitet av døvede. Deler av lia er påvirket av skogbruk, mest fra gammelt av, men også i noe nyere tid.

Det er gjort funn av flere rødlistearter i området, bl.a. alm (EN), bleik piggstarr (VU), almebroddsopp (VU), ospepigskinn (VU), lodnevaniljerot (NT), rosaskivesløropp (NT), lindekullsopp (NT) og rynkeskinn (NT). Mange av rødlisteartene har sannsynligvis små, men trolig levedyktige, bestander.

Vern av Skorsfjell vil dekke generelle mangler i skogvernet når det gjelder biologisk gammel og rik lavlandsskog. I tillegg har området innslag av naturtypene alm-lindeskog og rik blandingsskog i lavlandet.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området er i bruk til små- og storviltjakt, og benyttes ellers i mindre grad til friluftsliv. Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor området. Området grenser til fylkesveg 3804, Åraksvegen, i vest.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 10 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Lindesnes kommune, Gjerstad kommune, Valle kommune, Bygland kommune, Åmli kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund, Havrefjell Turlag, NHFU Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Agder Orienteringskrets, Naturvernforbundet Arendal, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Å Energi Vannkraft, Å Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Statens Vegvesen, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Friluftsrådernes landsforbund, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, Norsk friluftsliv, Riksantikvaren, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, Glitre Nett AS, Statens Vegvesen, SABIMA.*

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Statnett SF, Statens vegvesen, Språkrådet og Norges Jeger- og Fiskerforbund har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Agder Fylkeskommune uttalte seg til oppstartsmeldingen, og er positive til vern og poengterer at muligheten for tradisjonelt friluftsliv må ivaretas. Videre påpeker de at det er registrert et aktivt skredterreng i området som er foreslått som Skorsfjell naturreservat. Det er også utført sikringstiltak i området som nå foreslås vernet. For å unngå konflikter i framtiden forutsetter Agder fylkeskommune at det gis generelle unntak fra vernebestemmelsen som sikrer at det kan gjøres tiltak i vernesonen som er knyttet til drift/vedlikehold langs fylkesvegnettet. Dette innebærer også sikring av fjell, uttak av masser, fjerning av trær i vernesonen og lignende, der det er behov for å sikre de vegfarende langs Åraksvegen (fylkesveg 3804).

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) har ikke kommet med uttalelse.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har vurdert innspillet til Agder fylkeskommunen i forbindelse med oppstartsmeldingen og ønsket om et generelt unntak for skredsikring i lisdene i begge områdene. Statsforvalteren har vurdert at det ikke kan åpnes for et generelt unntak om skredsikring i områdene, da det ligger store verneverdier innenfor området. Statsforvalteren vil imidlertid åpne for søknad om dispensasjon for nødvendig sikringsarbeid med forebygging av skredd og ras ned mot veien, jf. § 7, punkt f. og åpning for søknad om motorisert ferdsel til denne aktiviteten jf. § 7, punkt g.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Skorsfjell* som i høringsforslaget

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget, med unntak av at bestemmelse i § 7 om øvelseseskjøring er tatt ut.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Etter at Statsforvalteren sendte sin tilråding til Miljødirektoratet, så har det kommet innspill fra grunneier om å ta inn generelle unntak fra vernebestemmelsene i § 4 om oppsetting av jakttårn og rydding av siktgater i fm. storviltjakt:

f. oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt

h. forsiktig rydding av siktgater for småbusker og kvist ved jaktpost i forbindelse med storviltjakt

I tillegg er det foreslått å ta inn i § 7 d at det også kan gis tillatelse til vedlikehold av gjerder, etter søknad.

Miljødirektoratet vurderer at disse tilleggene er kurante å ta inn i bestemmelsene.

Miljødirektoratet registrerer at bestemmelsen i § 7 om mulighet for å gi tillatelse til øvelseskjøring med formål nevnt i § 6 første ledd er tatt ut. Statsforvalteren har ikke kommentert eller begrunnet dette i sin tilråding, men har i ettertid forklart at dette er gjort med bakgrunn i at de vurderer bestemmelsen som lite relevant for området. I og med at bestemmelsen har vært med på høringen, tilrår vi at bestemmelsen tas inn igjen

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Skorsfjell:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Skorsfjell som naturreservat.

4. Heddeviksfjell, Bygland kommune – Utvidelse

Utvidelsesareal: 158 daa, skogareal: 138 daa, produktiv skog: 116. Nytt totalareal: 593 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur med stor variasjon, som slåttemark, høstingsskog, rik edelløvskog, rik blandingsskog, gammel barskog, gammel løvskog, sørvendt berg og rasmare, lågurt-granskog og den nordligste utposten av eik i Setesdal. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved

at det er leveområde for truede og sjeldne arter og andre arter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Verneformålet for eksisterende Heddeviksfjellet naturreservat videreføres.

Utvidelsesområdet er en nord- nordvestlig utvidelse av eksisterende Heddeviksfjell naturreservat. Det kartlagte området består i hovedsak av rikere vegetasjonstyper, der svak lågurtskog og svak bærlyng-lågurtskog som dominerer. Verneverdiene er knyttet til mindre forekomster av gammel linde-dominert skog og rikere lågurtskog samt innslag av biologisk gamle trær av mange ulike treslag. Området har tydelige tegn på at skogen har vært godt utnyttet tidligere, noe som har bidratt til at det generelt er lite død ved av store dimensjoner og ulike treslag innenfor tilbudt areal. Det meste av den døde veden som finnes i området, er for det meste knyttet til gran i yngre rådeklasser.

Det er i alt registrert tre naturområder med verdifulle skogsmiljø med svak lågurtskog. Det er også registrert et større naturområde med blåbærskog. De tre rikeste naturområdene har også et relativt høyt innslag av store gamle lindetrær, selv om andelen for to av naturområdene, ikke er høy nok til å slå ut på store gamle trær. En mindre lokalitet med den rødlista naturtypen «*Frisk rik edellauvskog*» (NT) forekommer innenfor utvidelsesarealet av Heddeviksfjell naturreservat

Totalt fem rødlistearter er påvist innenfor det foreslåtte utvidelsesområdet; alm (EN), bleikdoggnål (NT), almekullsopp (NT), furuskjell (NT) og hornskinn (VU). Andelen rødlistearter registrert i tilgrensende areal i eksisterende verneområde er imidlertid større, og med foreslått utvidelse vil disse artene over tid kunne spre seg til et større leveområde.

Utvidelsesområdet i Heddeviksfjell naturreservat vurderes isolert sett til å være lokalt verdifullt. Verneverdiene i utvidelsesområdet er lavere enn det som allerede er vernet i eksisterende naturreservat. Utvidelsesområdet vurderes likevel som et godt supplement til eksisterende naturreservat, og vil bidra til å dekke inn mangler i skogvernet i Agder knyttet til rik edellauvskog med alm-lindeskogutforming og en mindre forekomst av den rødlista naturtypen frisk rik edellauvskog (NT). Av de nasjonale manglene i skogvernet oppfyller verneforslaget mangler knyttet til lavlandsskog, høybonitetsskog og biologisk gammel skog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Utvidelsesområdet brukes til små- og storviltjakt, hovedsakelig jakt på rådyr, hjort og elg. Ellers er området lite brukt som friluftsområde.

Deler av Åraksvegen (fylkesveg 3804) går i tunnel under deler av området i sør. Like utenfor utvidelsesområdet i vest går det en 22 kV kraftledning. Utover dette er det ingen kjente tekniske inngrep i det foreslåtte verneområdet.

Utvidelsesområdet grenser til Byglandsfjord, som er en del av Otravassdraget. Otra er regulert. Høyeste regulerte vannstand (HRV) i Byglandsfjord er 203 m.o.h. En mindre del av foreslått utvidelsesområde omfatter arealer i strandsonen til Byglandsfjord, og disse ligger derfor også innenfor HRV.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med 10 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, skogforeninger, Statens naturoppsyn, Hægebostad kommune, Gjerstad kommune, Lyngdal kommune, Bygland kommune, Valle kommune, Lindesnes kommune, Grimstad kommune, Åmli kommune, Kristiansand kommune, Agder fylkeskommune, Aust-Agder JFF, Agder bondelag, Midt-Agder friluftsråd, Naturvernforbundet i Agder, Naturvernforbundet i Arendal, Forum for natur og*

friluftsliv i Agder, Statens Vegvesen Region Sør, Otra kraft DA, Otteraaens brugseierforening, Å Energi AS, Å Energi Vannkraft AS, Å Energi Vannkraft AS AVD Brøkke, Friluftsrådet sør, Lister friluftsråd, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, ornitologisk forening avd. Vest-Agder, Norsk ornitologisk forening Mandal lokallag, Den Norske Turistforening, Aust-Agder turistforening, Havrefjell turlag, DNT Sør, Norges Jeger og fiskerforbund Aust-Agder, Direktoratet for mineralforvaltning, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Organisasjon for terrengsykling Kristiansand, Agder Historielag Agder, Agder Botaniske forening, Aust-Agder Sopp- og nyttevekst forening, norsk friluftsliv, Norges geologiske undersøkelse, NHFU Agder, Norsk Sau og geit, Norsk Zoologisk forening Sørlandsavdelingen, Riksantikvaren, Sabima, Landbruksdirektoratet, WWF, Språkrådet, Statkraft SF, Statnett SF.

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet og Statnett SF har gitt uttalelser, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges Jeger- og Fiskerforbund Aust-Agder har kommet med innspill om at de støtter verneforslaget for utvidelse av Heddeviksfjell naturreservat. De setter pris på at tradisjonell jakt og fiske kan fortsette, men poengterer at de også er opptatt av at felt storvilt skal kunne hentes ut av naturreservatene ved bruk av motorkjøretøy.

Statens Vegvesen Region sør bemerker at utvidelsen av Heddeviksfjell naturreservat ligger inntil fylkesveg nr. 3804, Åraksvegen, og at det er Agder fylkeskommune som er veieier her. Det fremgår derfor av innspillet at fylkeskommunen vil følge opp hensynet til fylkesveien i verneplanarbeidet.

Agder fylkeskommune uttalte i forbindelse med oppstart av området at fylkesveg 3804, Åraksvegen, er rasutsatt. Det er ikke registrert ras der veien grener til utvidelsesområdet, men det vil være behov for tilgang til veien også i dette området. Her er foreslått vernegrense lagt i eiendomsgrensen mot Åraksvegen, 9,0-15,5 meter fra midtlinja av veien. Dette innebærer at det kan oppstå konflikt mellom vern og framtidig drift/vedlikehold av fylkesvegnettet. For å unngå konflikter i framtiden forutsettes det at det gis generelle unntak fra vernebestemmelsen som sikrer at det kan gjøres tiltak i vernesonen som er knyttet til drift/ vedlikehold langs fylkesvegnettet. Dette innebærer også sikring av fjell, uttak av masser, fjerning av trær i vernesonen og lignende, når det er behov for å sikre de vegfarende langs Åraksvegen.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) informerer om at det er Glitre Nett AS som har områdekonsesjon og eier nettanlegg som ligger nært utvidelsesområdet ved Heddeviksfjellet naturreservat. De påpeker at verken Statnett SF eller Glitre Nett AS er inkludert i adresselisten på høringen, og ber at de blir det. NVE ber også Glitre Nett AS om å uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter. NVE ber videre om at Glitre Nett AS vurderer om de trenger standardbestemmelser som sikrer drift og vedlikehold, inkludert sikringshogst med tilhørende motorferdsel. NVE ber nettselskapet vurdere konkrete bestemmelser knyttet til oppgradering og fornyelse av energianlegg i hhv. § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene) og § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser).

NVE viser til at verneforslaget grenser til HRV til reguleringsmagasinet Byglandsfjord. Byglandsfjord blir benyttet til kraftproduksjon av Iveland kraftverk. Å Energi AS kraftverket, mens Otteraaens Brugseierforening har ansvar for regulering av magasinet. NVE gjør oppmerksom på at vern ned til HRV vil begrense muligheter for en fremtidig økning av HRV i magasinet. NVE ber Å Energi AS og Otteraaens Brugseierforening om å uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med drift av reguleringsmagasinet, om erstatninger gitt tidligere til grunneiere og vurdere hvorvidt det er aktuelt med heving av HRV i framtiden. De ber også om at de vurderer behovet for bestemmelser som

åpner for rydding i strandsonen til Byglandsfjord og adgang til dette området. NVE oppfordrer Å Energi AS og Otteraaens Brugseierforening til å uttale seg også dersom verneforslaget ikke skulle være i konflikt med deres interesser.

NVE kjenner ikke til noen konkrete planer om endring av HRV. Fordi det ligger mye eksisterende infrastruktur (boliger, nettanlegg og fylkesveg) nær Byglandsfjorden ser de det som lite sannsynlig at det vil bli aktuelt med økning av HRV.

I forbindelse med flere tidligere verneforslag som grenser til HRV, har NVE opplevd at grunneierne ble kompensert opptil en meter over HRV for erosjon, nødvendig hogst og rydding i forbindelse med reguleringen og varierende flomvannstander. NVE oppfordrer Statsforvalter til å be skogeieren(e) om å opplyse om det er noen privatrettslige forhold i det foreslåtte verneområdet, som vil kunne få betydning for vernet. Det inkluderer opplysninger som skogeieren(e) allerede har fått eller får utbetalt erstatninger i de foreslåtte verneområdene i henhold til skjønnsavgjørelser eller avtaler.

Glitre Nett AS viser til at de har et eksisterende anlegg som grenser til det foreslåtte utvidelsesområdet, og ønsker ikke at verneområdet må svekke deres rettigheter knyttet til blant annet drift og vedlikehold av eksisterende energianlegg. De ønsker også at det innarbeides en åpning i verneforskriften for oppgradering/fornyning av kraftlinjer inkludert heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt samt endring/flytting av mastepunkt/mastehøyde og eventuelt flytting av mastepunkt dersom det er hensiktsmessig. De ber også om at det gis et generelt unntak i forskriften som åpner for nødvendig transport i terrenget med nødvendig motorisert kjøretøy for å komme frem til anleggene, både i byggeforbudsbeltet (7,5m til hver side for senter linje = 15m totalt) og utenfor. Dette gjelder også transport inn/ut i området ved vedlikehold og ombygging av anlegget. De ber videre om at vernegrensa, i de bratteste områdene legges ca. 22 meter fra kraftlinja slik at ryddebeltet holdes utenfor. Avslutningsvis bes det om at forvaltningsmyndigheten må kunne gi tillatelse til etablering av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg.

Statsforvalterens kommentarer:

Til Norges Jeger- og fiskerforbund Aust-Agder sitt innspill, så bemerker Statsforvalteren at det er unntak i verneforskriften for Heddeviksfjell naturreservat som åpner for nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Det ligger i bestemmelsen at kjøretøy som kan benyttes til dette formålet er jernhest/elgtrekker eller ATV med belter. Statsforvalteren vurderer at vernebestemmelsene dekker foreningens behov for uttransport av felt storvilt innenfor naturreservatet.

Agder fylkeskommune bad om at det ble tatt inn bestemmelser i verneforskriften som sikrer nødvendig tilgang til Åraksvegen (fylkesveg 3804) i forbindelse med nødvendig drift og vedlikehold samt nødvendig rassikring. I forslaget til verneforskrift som var på høring, var det tatt inn en spesifisert dispensasjonsbestemmelse i § 7 som åpner for at det etter søknad kan gis tillatelse til nødvendig sikringsarbeid for forebygging av skred og ras ned mot veien samt at det kan åpnes opp for nødvendig motorferdsel i forbindelse med slike arbeider. Statsforvalteren legger til grunn at fylkeskommunen mener behovet for tilgang til fylkesvegen er tilstrekkelig sikret gjennom forslaget til nye vernebestemmelser

Statsforvalteren har gitt Statnett SF og Glitre Nett AS mulighet til å komme med innspill til verneforslaget. NVE hadde også innspill knyttet til Byglandsfjord/Otra som reguleringsmagasin. Statsforvalteren sendte videre høringsforslaget til både Å Energi AS og Otteraaens Brugseierforening, men ingen av dem har kommet med høringsinnspill til det aktuelle verneforslaget. Statsforvalteren legger derfor til grunn NVE sin uttalelse om at det pga. eksisterende

infrastruktur og bebyggelse langs Åraksfjorden, er lite sannsynlig at det vil komme en fremtidig økning i HRV i vassdraget. Statsforvalteren mener derfor at foreslått vernegrense ikke vil legge unødige begrensninger på driften av Byglandsfjord/Åraksfjorden som reguleringsmagasin.

Statsforvalteren vurdert forholdet til eksisterende kraftledning. Fastsatt ryddebelte langs linja oppgis til å være 7,5 meter til hver side for senter på linja. Statsforvalteren har derfor valgt å legge vernegrensa i en avstand fra linja på minimum 20 meter. Det følger av malen for verneforskrift, at man skal legge inn unntaksbestemmelser for drift og vedlikehold samt akutt utfall eller fare for akutt utfall på linja, der eksisterende kraftlinjer ligger utenfor, men grenser til foreslått verneområde. Statsforvalteren foreslår derfor å endre verneforskriften slik at disse bestemmelsene innarbeides som unntak i verneforskriften. Statsforvalteren påpeker at unntaksbestemmelsene kun gjelder nødvendig motorferdsel knyttet til akutt eller fare for akutt utfall på anlegget, og at nødvendig motorferdsel i forbindelse med ordinært drift og vedlikeholdsarbeid må søkes om etter § 7. En slik endring av vernebestemmelsene innebærer at det, ved behov, kan gjennomføres sikringshogst innenfor verneområdet. Av hensyn til verneverdiene, og fordi eksisterende anlegg ligger utenfor verneområdet, er det ikke ønskelig å ta inn unntaksbestemmelser for oppgradering og fornyelse av kraftledninger, heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt. Dersom dette skulle bli aktuelt i fremtiden, så påpeker Statsforvalteren at en slik oppgradering må omsøkes og behandles etter den generelle dispensasjonshjemmelen i verneforskriften.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Heddeviksfjell* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår å legge til følgende unntaks- og dispensasjonsbestemmelser i verneforskriften:

§ 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

i) drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet

§ 6 (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

d) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

§ 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

f) nødvendig sikringsarbeid for forebygging av skred og ras ned mot veien

g) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d, e, h og i og § 7 a, b, e og f.

i) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinje.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Heddeviksfjell:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Heddeviksfjellet naturreservat under navnet Heddeviksfjell naturreservat.

5. Hishovfjell, Evje og Hornes kommune

Totalareal: 1 258 daa, skogareal: 1 031 daa, produktiv skog: 646 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av variert skog med innslag av både rike og fattige skogtyper, samt våtmark og myr. Av særlig betydning for biologisk mangfold er ospesholt med store gamle osper, mye dødved og rike lungeneversamfunn, samt forekomst av flere sjeldne arter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Hishovfjell er et variert område, både med hensyn til vegetasjon, treslagsfordeling og topografi. Områdets generelle naturverdi varierer også mye. De største naturverdiene er knyttet til gammel ospedominert skog og noenlunde rik blandingsskog med varierende innslag av edelløvtrær. Slike skogtyper er utbredt på østsiden av Åflaufjellet og sør for Hishovfjell. I områder med mye osp er det samtidig ofte relativt høy tetthet av biologisk gammel osp. Disse er tidvis svært gamle med uvanlig grov barkstruktur, flattoppet krone, og ikke sjelden også innhul stamme. Det er lommer med edellauvskog (spisslønn og litt alm og hassel) og stedvis rike lungenever-samfunn. Død ved av osp opptre flekkvis ganske frekvent, og for dette treslaget er nok dødved-kontinuiteten moderat god. Ospa har en rik epifytt-flora med bl.a. ospenålepute (VU) og trollringlav (VU). Slike artssamfunn går ikke mye lenger sør enn til Evje og Hornes kommune. Området har ellers en uvanlig karplanteflora bl.a. med mye vill rødsveve, i tillegg til rødlisteartene solblom (EN), hvitkurle (VU) og alm (EN).

Den rødlistete naturtypen frisk, rik edellauvskog (NT) er registrert innenfor lokaliteten.

Hishovfjell vurderes å være regionalt verdifull. Rik edellauvskog er en av de prioriterte skogtypene for vern i Agder for å dekke opp manglene i skogvernet knyttet til denne skogtypen nasjonalt. Av de generelle manglene i skogvernet i Agder vil Hishovfjell naturreservat fange opp skog i laveliggende områder på høy bonitet, i tillegg til ospedominert skog. Hishovfjell vil i tillegg danne bedre grunnlag for et sterkt økologisk nettverk sammen med eksisterende naturreservater Røyrteit naturreservat, Haresteinheia naturreservat og Botnfjellet naturreservat.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en traktorveg inn i området i øst mot Finnvolltjønn. I tillegg går den en 24 kv kraftledning gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området ha vært på høring sammen med ett annet område og er sendt til: *Grunneiere, Statens naturoppsyn, Hægebostad kommune, Gjerstad kommune, Lyngdal kommune, Bygland kommune, Valle kommune, Lindesnes kommune, Grimstad kommune, Åmli kommune, Kristiansand kommune, Vennesla kommune, Evje og Hornnes kommune, Norsk orienteringsforbund, Birdlife Norge Kristiansand lokallag, Vennesla historielag, Vest-Agder sopp og nyttevekstforening Blomkålsoppen, Glitre nett AS avd. Kristiansand, Agder fylkeskommune, Aust-Agder JFF, Agder bondelag, Midt-Agder friluftsråd, Naturvernforbundet i Agder, Naturvernforbundet i Arendal, Forum for natur og friluftsliv i Agder, Glitre Energi, Statens Vegvesen Region Sør, Norges Vassdrags- og energidirektorat Region Sør, Otra kraft DA, Otteraaens brugseierforening, Å Energi AS, Å Energi Vannkraft AS, Å Energi Vannkraft AS AVD Brokke, Friluftsrådet sør, Lister friluftsråd, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, ornitologisk forening avd. Vest-Agder, Norsk ornitologisk forening Mandal lokallag, Den Norske Turistforening, Aust-Agder turistforening, Havrefjell turlag, DNT Sør, Norges Jeger og fiskerforbund Aust-Agder, Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norsk Organisasjon for terrengsykling Kristiansand, Agder Historielag Agder, Agder Botaniske forening, Aust-Agder Sopp- og nyttevekst forening, norsk friluftsliv, Morges geologiske undersøkelse, NHFU Agder, Norsk Sau og geit, Norsk Zoologisk forening sørlandsavdelingen, Riksantikvaren, Sabima, Landbruksdirektoratet, WWF, AT skog, Norskog, Miljødirektoratet, Språkrådet, Statkraft SF, Statnett SF.*

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget

Språkrådet og NJFF har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Agder Fylkeskommune er positive til opprettelse av naturreservat gjennom frivillig vern. De informerer at Hishovfjell befinner det seg et automatisk fredet kulturminne i form av en likkvile (ID 220842-1). Denne har noe usikker plassering. Kulturminnet gir en indikasjon om at det også kan befinne seg uoppdagede kulturminner innfor disse naturreservatene. Hvis det i fremtiden planlegges skjøtsel eller andre fysiske inngrep i bakken, skal fylkeskommunen som nærmeste kulturminnevernsmyndighet varsles i forkant om det. Da må fylkeskommunen vurdere om tiltakene utløser undersøkelsesplikten jf. kulturminneloven § 9.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) uttaler at det innenfor det foreslåtte området for Hishovfjell er et nettanlegg eid av Glitre Nett AS, og at de er områdekonsesjonær. NVE er positiv til at alle standardbestemmelsene for energi- og kraftanlegg er lagt inn i forskriften, men vil likevel at områdekonsesjonær uttaler seg om fremtidige planer, og deres behov. Det er også sør for området nett driftet av Statnett, og vil derfor også be dem om å kommentere.

Glitre Nett AS uttalte etter oppstart at det er en 22kV luftledning innenfor området, og at bestemmelsene i forskrift for verneområdet ikke må svekke rettighetene deres. Følgende må derfor ivaretas i bestemmelsene i forskrift for verneområdet: Tinglyste rettigheter/skjønn videreføres. Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, herunder rett til å rydde alt skogvirke som vokser opp i ryddebeltet samt rett til å foreta sikringshogst utenfor ryddebelter der dette anses som farlig for anleggene. Oppgradering/fornyng av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt. Endring av mastepunktet, dvs. mastetype/mastehøyde og evt. for flytting av mastepunktet dersom det er hensiktsmessig. Nødvendig transport i terrenget med nødvendig motorisert kjøretøy for å komme frem til anleggene, både i byggeforbudsbeltet og utenfor. Dette gjelder også transport inn/ut i området ved ombygging av anlegget. I tillegg må Forvaltningsmyndigheten for verneområdet kunne gi tillatelse til etablering av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) har fått verneforslaget til høring, men har ikke kommet med innspill.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren tar til orientering at ved skjøtsel eller andre fysiske inngrep så skal kulturminnevernsmyndighet varsles i forkant.

Statsforvalteren har lagt til standardbestemmelser om drift og vedlikehold, istandsetting ved akutt fare utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg og oppgradering eller fornyelse av kraftledningen i verneforskriftens §4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene. Videre er det lagt inn generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene i § 6 om nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

Under § 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser er det lagt inn standardbestemmelser om oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under §4 og nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje. Her må Glitre Nett søke dispensasjon til forvaltningsmyndigheten, som da kan gi dispensasjon til tiltaket eller motorferdselen. Statsforvalteren mener at dette oppfyller innspillet til Glitre Nett, siden de ikke hadde kommentarer til høringen og den reviderte verneforskriften.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Hishovfjell* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Hishovfjell:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Hishovfjell som naturreservat.

6. Skiftenes, Grimstad kommune - Utvidelse

Utvidelsesareal: 547 daa, skogareal: 535 daa, produktiv skog: 356. Nytt totalareal: 1 251 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av en stor forekomst truet og sjelden edelløvskog. Spesielt for området er det biologiske mangfoldet knyttet til gammel, grovvokst eikeskog. Eikeskogen har innslag av andre treslag, blant annet flere andre edelløvtreslag og barlind.

Verneformålet for eksisterende Skiftenes naturreservat videreføres.

Utvidelsesområdet av Skiftenes naturreservat innebærer en nordlig utvidelse av eksisterende verneområde. Det foreslåtte verneområdet består for det meste av fattige vegetasjonstyper som blåbærskog og bærlyngskog. Skogbildet er likevel svært variert med storvokst blandingsskog med eik og lind. En tilleggskvalitet innenfor utvidelsesområdet er at det generelt har en høy tetthet av tydelig storvokste og gamle barlind.

Det er i alt registrert fire naturområder med verdifulle skogsmiljø med svak lågurtskog. De rikeste områdene finner man fra om lag midt på vestsiden av Ustadvann og sørover til dagens vernegrense. Arealet domineres av storvokst, kompakt og delvis rik blandingsskog. I overgangen mellom blandingsskog med gran og den skrinne eike-furuskogen på toppene finnes det også mye lind og en del spisslønn. Barlind er vanlig, sammen med en store edelløvtrær. Av disse store trærne finnes det også noen biologisk gamle og hule eiketrær. Den rødlista naturtypen lågurtedellauskog (VU) er registrert innenfor verneforslaget.

Totalt ni rødlistearter er påvist innenfor det foreslåtte utvidelsesområdet i Skiftenes; barlind (VU), lind (NT), rognelundlav (NT), kastanjelundlav (NT), almelav (NT), eikegreinkjuke (NT), furustokkjuke (NT), barlindvoksskinn (NT) og ruteskorpe (NT). De aller fleste rødlisteartene er knyttet til gammel eikeskog og/eller løvskog og død ved av eik. Forekomstene tyder på at området delvis har god kontinuitet i skogen til tross for at mye av eikeskogen var hogd ut for om lag 100 år siden.

Utvidelsesområdet av Skiftenes naturreservat vurderes isolert sett til å være regionalt verdifullt. Verneverdiene i utvidelsesområdet er imidlertid noe lavere enn det som allerede er vernet i eksisterende naturreservat. Utvidelsesområdet er likevel vurdert som et godt supplement til eksisterende naturreservat, og vil bidra til å dekke inn dokumenterte mangler i skogvernet i Agder knyttet til rik edellauvskog med alm-lindeskogutforming samt gammel eikedominert skog og rik blandingsskog. Av de nasjonale manglene i skogvernet oppfyller verneforslaget mangler knyttet til lavlandsskog, høybonitetsskog og biologisk gammel skog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en eksisterende traktorslepe gjennom Barlinddalen nord i det foreslåtte verneområdet. Ved utløpet av Ustadvann går det også en sti sørover til eksisterende naturreservat. Utover dette finnes det ikke noen kjente inngrep innenfor verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med 10 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, skogforeninger, Statens naturoppsyn, Hægebostad kommune, Gjerstad kommune, Lyngdal kommune, Bygland kommune, Valle kommune, Lindesnes kommune, Grimstad kommune, Åmli kommune, Kristiansand kommune, Agder fylkeskommune, Aust-Agder JFF, Agder bondelag, Midt-Agder friluftsråd, Naturvernforbundet i Agder, Naturvernforbundet i Arendal, Forum for natur og friluftsliv i Agder, Statens Vegvesen Region Sør, Otra kraft DA, Otteraaens brugseierforening, Å*

Energi AS, Å Energi Vannkraft AS, Å Energi Vannkraft AS AVD Brokke, Friluftsrådet sør, Lister friluftsråd, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, ornitologisk forening avd. Vest-Agder, Norsk ornitologisk forening Mandal lokallag, Den Norske Turistforening, Aust-Agder turistforening, Havrefjell turlag, DNT Sør, Norges Jeger og fiskerforbund Aust-Agder, Direktoratet for mineralforvaltning, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Organisasjon for terrengsykling Kristiansand, Agder Historielag Agder, Agder Botaniske forening, Aust-Agder Sopp- og nyttevekst forening, norsk friluftsliv, Norges geologiske undersøkelse, NHFU Agder, Norsk Sau og geit, Norsk Zoologisk forening Sørlandsavdelingen, Riksantikvaren, Sabima, Landbruksdirektoratet, WWF, Språkrådet, Statkraft SF, Statnett SF.

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget. I tillegg er innspill fra Agder fylkeskommune i forbindelse med oppstartsmeldingen gjengitt under.

Etter at Norges vassdrags- og energidirektorat hadde kommet med innspill til verneplanen, ble Statsforvalteren gjort oppmerksom på at Glitre Nett ikke var kommet med som høringspart. Statsforvalteren har derfor gitt Glitre Nett anledning til å uttale seg til verneforslaget etter at høringsfristen var gått ut.

Statens Vegvesen og Statnett SF har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges Vassdrags- og energidirektorat har vurdert verneforslaget for utvidelse av Skiftenes naturreservat med hensyn til energi- og vannkraftinteresser for eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. Så langt de kjenner til er det ingen energi- og vannkraftinteresser innenfor foreslått utvidelse av Skiftenes naturreservat.

Glitre Nett AS har gitt tilbakemelding om at det er ingen konflikt med eksisterende eller planlagte energianlegg innenfor utvidelsesområdet til Skiftenes naturreservat.

Norges Jeger- og Fiskerforbund Aust-Agder har kommet med innspill om at de støtter verneforslaget for utvidelse av Heddevisfjell naturreservat. De setter pris på at tradisjonell jakt og fiske kan fortsette, men poengterer at de også er opptatt av at felt storvilt skal kunne hentes ut av naturreservatene ved bruk av motorkjøretøy.

Norges Jeger- og fiskerforening Aust-Agder har kommet med innspill om at de støtter verneforslaget for utvidelse av Skiftenes naturreservat. De setter pris på at tradisjonell jakt og fiske kan fortsette, men poengterer at de også er opptatt av at felt storvilt skal kunne hentes ut av naturreservatene ved bruk av motorkjøretøy.

Svein Per Hardeberg har kommet med diverse innspill knyttet til beiteproblematikk fra hjort, om beverbestanden i området samt mindre innspill knyttet til tolkningen av forskriften.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) fikk ikke tilsendt oppstartsvarsel. De fikk tilsendt verneforslaget til høring, men uttalte seg ikke til denne.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren bemerker til Norges Jeger- og fiskerforbund Aust-Agder sitt innspill, at det er et unntak i verneforskriften for Skiftenes naturreservat som åpner for nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Det ligger i bestemmelsen at kjøretøy som kan benyttes til dette formålet er jernhest/elgtrekker eller ATV med belter. Slik Statsforvalteren vurderer det, dekker vernebestemmelsene foreningens behov for uttransport av felt storvilt også innenfor naturreservatet. I tillegg er det også åpnet for at det kan benyttes ATV eller traktor på en eksisterende traktorslepe som er tegnet inn på vernekartet.

Tiltak for å begrense hjortestammen og redusere antall bever i Skiftenes-området omfattes ikke av verneforskriften for naturreservatet. Dette er forhold som forvaltes av kommunen.

Navn

I sitt innspill til oppstartsmeldingen pekte Språkrådet på at navnet Skiftenes naturreservat ikke var registrert i Sentralt stedsnavnregister. Videre ble det bemerket at utvidelsesområdet bare delvis ligger på eiendommen til bruket Skiftenes, men ikke i direkte tilknytning til området som i kartet er markert som Skiftenes. Statsforvalteren ble derfor bedt om å vurdere om et annet navn ville vært mer dekkende for det nye verneområdet. Statsforvalteren vurderte navnsettingen på området før verneforslaget ble sendt ut på høring. Skiftenes naturreservat er godt kjent i befolkningen i området. Skogeierne ønsker også at navnet opprettholdes på det nye reservatet. Statsforvalteren ønsker derfor å beholde Skiftenes naturreservat som navn på reservatet også etter foreslått utvidelse, og vil også be Statens Kartverk om å legge inn Skiftenes naturreservat i SSR.

Statsforvalteren tilrår navnet *Skiftenes* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart og verneforskrift i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Skiftenes:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Skiftenes naturreservat.

7. Einfasura, Hægebostad kommune

Totalareal: 363 daa, skogareal: 361 daa, produktiv skog: 216 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av lavereliggende frisk rik edellauvskog med gamle almetrær. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området består av ei bratt lside på vestsida av innsjøen Lygne, ca. 2 km sør for foreslått verneområdet ved Kleppsfjellet og Slettafjellet. Skogbildet er variert og har en høy andel edellauvskog. Verneverdiene i området er størst i de bratte liene sør for elva Einfasura. Her finnes det et større areal med rik edellauvskog, der en stor andel består av gammel alm-lindeskog. Lignende skogtyper finnes også i smale skar og rasrenner lenger sør i området. I edellauvskogene er det registrert velutviklede lungenever-samfunn og flere interessante arter. Foruten de rødlista treslagene alm (EN) og lind (NT), er det registrert noen rødlistede mose- og lavarter knyttet til eldre naturskogspreget edellauvskog: Sprikeskjegg (NT), kort trollskjegg (NT), bleikdoggnål (NT) og almekullsopp (NT). I følge kartlegger har disse artene trolig stabile bestander i området, og det er potensial for å finne flere rødlistearter, kanskje spesielt innenfor gruppen sopp og evertebrater

Flere av almetrærne i området har begynt å utvikle hule stammer, og de eldste individene er trolig over 200 år. Den rike edellauvskogen i liene ned mot Lygne, går også inn under den rødlista naturtypen frisk, rik edellauvskog som har status nær truet (NT). De øvrige delene av tilbudsområdet er dominert av eik- og ospeblandingsskoger av fattigere utforming. Disse skogtypene står ofte i svært bratt terreng, og er derfor generelt småvokst og tynnstammet. Alderen på denne skogen er middels høy, men trær i alderen 80-120 år dominerer skogbildet. De eldste eiketrærne er om lag 150 år gamle. Det kartlagte skogområdet er i høy grad påvirket av hogst fra gammelt av, noe som gjenspeiles i at det er lite kontinuitet i det som er funnet av død ved, og at det ikke finnes biologisk gamle trær i området utenom de eldre almetrærne.

Vern av Einfasura vil bidra til å oppfylle generelle mangler i skogvernet knyttet til lavlandsskog, biologisk gammel skog og høybonitetsskog. Det vil også bidra til å dekke inn mangler i skogvernet i Agder knyttet til rik edellauvskog med alm-lindeskogutforming samt gammel eikedominert skog. Området er regionalt verneverdig.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området er i bruk til små- og storviltjakt. Utover dette er det ikke kjent at det er andre særskilte interesser eller fysiske inngrep i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på felles høring sammen med 10 andre områder til: *Grunneiere, Hægebostad kommune, Kristiansand kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Å Energi AS, Å Energi vannkraft, Lister friluftsråd, Midt-Agder friluftsråd, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norsk ornitologisk forening avd. Vest-Agder, Norsk Ornitologisk forening, Mandal lokallag, Forum for natur og friluftsliv, DNT Sør, NHFU Agder, Norsk sau og geit, Norges Jeger- og fiskerforbund Vest-Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Lister friluftsråd, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Eiken Idrettslag, Hægebostad og Eiken Jeger- og fiskerforening, Vest-Agder sopp og nyttevekstforening, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Natur og ungdom, Friluftsrådenes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norges Bondelag AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, Riksantikvaren og SABIMA*

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statens Vegvesen, Språkrådet og Statnett SF har ikke hatt merknader til høringen.

Hægebostad kommune er positiv til vern av Einfasura naturreservat med forslag til verneforskrift og vernekart vedlagt høringen. Kommunen viser til at saken er godt belyst i høringen, og at naturverdiene i området taler for å opprette naturreservat. Kommunen vurderer området foreslått som naturreservat til å være marginalt viktig i skogbrukssammenheng.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gått gjennom verneforslaget med tanke på energi- og vassdragsinteresser for eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. Så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser innenfor det foreslåtte verneområdet ved Einfasura. NVE kan ikke se at Statnett SF og Glitre Nett AS, har fått verneplanen på høring, og ber om at de også får mulighet til å komme med innspill til verneforslaget. De viser videre til at det er Glitre Nett AS som har områdekonsesjon i det foreslåtte verneområdet, og ber om at de uttaler seg om hvorvidt et vern som foreslått, vil være i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) fikk ikke tilsendt oppstartsvarsel. De fikk tilsendt høringsforslaget, men har ikke uttalt seg.

Statsforvalterens kommentarer:

Hægebostad kommune, Statnett SF, Språkrådet og Statens Vegvesen har enten vært positive til verneforslaget og/eller har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) kjenner ikke til at det er vassdrags- og/eller energiinteresser som blir berørt av verneforslaget. Det stemmer at Glitre Nett AS ikke var kommet med på adresselista da verneplanen ble sendt på høring. Statsforvalteren har, på bakgrunn av innspillet fra NVE, ettersendt høringsdokumentene til Glitre Nett AS i forbindelse med tilrådingen. Glitre Nett AS har kommet med tilbakemelding om at de har stått som kopimottaker på brevet fra NVE, og har vurdert verneforslaget for Einfasura naturreservat på bakgrunn av det. De har ingen merknader til høringen.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Einfasura* som i høringsforslaget.

Avgrensing

På grunn av uavklarte eiendomsretter for en av de berørte eiendommene i området, gnr./bnr. 35/34, så sendte Statsforvalteren en supplerende tilråding til Miljødirektoratet der denne teigen er tatt ut av verneforslaget i påvente av rettslig avgjørelse. Behandlingstid i Kartverket på denne type saker er om lag et halvt år før hjemmelsoverføring kan skje. Av hensyn til de andre skogeierne i denne saken, mener Statsforvalteren det er hensiktsmessig at området tilrådes for vern uten å inkludere gnr./bnr. 35/34. Statsforvalteren vurderer det slik at ettersom teigen som tas ut av verneforslaget er såpass liten (10-11 daa), vil det ikke medføre et vesentlig tap av verneverdier selv om teigen ligger innenfor kartlagt rødlistet naturtype frisk rik edellauvskog. Gnr./bnr. 35/34 er videre også omfattet av en tidligere kartlagt naturtype etter DN-håndbok 13 med nasjonal verdi samt flere MiS-figurer. Terrenget ned mot Lygne er dessuten relativt bratt, slik at risikoen for at området blir hogd vurderes til å være lav. Det kan vurderes eventuell verneprosess på et senere tidspunkt for denne eiendommen dersom rettmessig grunneier ønsker det.

Verneforskrift

Som følge av at teigen på gnr./bnr. 35/34 er tatt ut, er eiendommen fjernet i opplistingen av eiendommer i § 2 samt at størrelsen på området er justert i tråd med endringen.

Etter at Statsforvalteren sendte sin tilråding til Miljødirektoratet, så ble Statsforvalteren oppmerksom på at det var to unntaksbestemmelser som manglet i verneforskriften. Bestemmelsene hadde blitt spilt inn til Statsforvalteren i høringsperioden, og Statsforvalteren var enige med skogeier om bestemmelsene kunne innarbeides i forskriften. I verneforskriften § 4 er derfor lagt til følgende nye bestemmelser:

f. oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt

h. forsiktig rydding av siktgater for småbusker og kvist ved jaktpost i forbindelse med storviltjakt

I tillegg er det foreslått å ta inn følgende nye bestemmelse i § 7:

g. oppsetting og vedlikehold av gjerder

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i vernekart og verneforskrift slik som beskrevet

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Einfasura:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Einfasura som naturreservat.

8. Helvedesdalen, Lindesnes kommune

Totalareal: 51 daa, skogareal: 51 daa, produktiv skog: 49 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en sjelden og bestemt type natur i form av en bekkekløft med rik edellauvskog med forekomster av lågurtedellauvskog og høgstaude edellauvskog. Spesielt for området er grovvokst eik og alm. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Foreslått verneområde ligger ved Bue øst for Homestadvatnet i Lindesnes kommune. Området er svært kupert og består av en del av Helvedesdalen i sør, og fortsetter mot Låsenhei i nord og inkluderer flere bratte fjellsider og søkk. Boniteten er hovedsakelig høy til særs høy, og kun i de høyereliggende delene er boniteten noe lavere. Både bekkekløften i Helvedesdalen og partiet opp mot Låsenhei, er dominert av lauvskog.

I Helvedesdalen finnes det rik edellauvskog, store gamle trær, og rikelige mengder med død ved av store dimensjoner. I nord er det en del boreale løvtrær med innslag av edellauvskogsarter som

hassel, alm (EN) og eik. Vegetasjonen i feltsjiktet er fattig, men med innslag av rike arter. I høyereliggende områder finner man fattig blåbærskog med furu og eik.

Artsmangfoldet er relativt rikt, med generelt gode forhold for fuktighetskrevede arter og arter knyttet til gamle edelløvtrær. Trærne har velutviklede lungeneversamfunn, med funn av bl.a. lungenever, kystnever, grynfilflav, rund porelav, skorpelav, almelav (NT) og bleik kraterlav (VU). Det er også en relativt variert moseflora på trær og bergvegger (bl.a. raggmoser, krusfellmose, rynkemose, almeteppe-mose og putehårstjerne).

Helvedesdalen vil fange opp mangler i skogvernet ved det innehar skog i lavlandet på høy bonitet. Alm-lindeskog er også mangelfullt dekket regionalt sett ifølge Framstad mfl. (2017). De største verneverdiene i området er bekekløften med alm-lindeskog med A-verdi (svært viktig). Her er det registrert 3 rødlistede naturtyper: Frisk rik edellauvskog (NT), lågurtedellauvskog (VU) og høgstaude-edellauvskog (VU). Området er vurdert til å ha regional verdi (**).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Helvedesdalen bukes til små- og storviltjakt. Det går en traktorveg inn i området fra sørøst, som går over i en traktorslepe. Ellers er det ingen andre kjente inngrep i området.

Det er digitalt kartlagt potensial for småkraft i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 10 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Lindesnes kommune, Gjerstad kommune, Valle kommune, Bygland kommune, Åmli kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund, Havrefjell Turlag, NHFU Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Agder Orienteringskrets, Naturvernforbundet Arendal, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Å Energi Vannkraft, Å Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Statens Vegvesen, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Friluftsrådernes landsforbund, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, Norsk friluftsliv, Riksantikvaren, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, Glitre Nett AS, Statens Vegvesen, SABIMA*

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett SF, Statens vegvesen, Språkrådet og Norges Jeger- og Fiskerforbund har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

NVE kan ikke se at Statnett SF og Glitre Nett AS er inkludert i adresselisten og ber om at de blir det. Ellers påpeker NVE at Helvedesdalen blir berørt av digitalt kartlagt småkraftpotensialer. NVE ønsker at Statsforvalteren opplyser grunneiere om denne muligheten.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) har ikke kommet med uttalelse.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har sendt høringen til både Statnett og Glitre Nett AS. Statnett SF har uttalt seg om

vern og informerer om at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av det meldte området, og har derfor ingen merknader. Videre har Statsforvalteren nevnt småkraft for grunneierne. Statsforvalteren har ikke mottatt noe svar fra Glitre Nett AS, men dette vil bli videreformidlet til Miljødirektoratet dersom det kommer.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Helvedesdalen* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Det er gjort en mindre endring etter høringen, i form av at en traktorslepe er lagt inn på vernekartet som en forlengelse av traktorvegen. Utover dette tilrår Statsforvalteren avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Etter at Statsforvalteren sendte sin tilråding til Miljødirektoratet, så har det kommet innspill fra grunneierne om å ta inn generelle unntak fra vernebestemmelsene i § 4 om oppsetting av jakttårn og rydding av siktgater i fm. storviltjakt:

f. oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt

h. forsiktig rydding av siktgater for småbusker og kvist ved jaktpost i forbindelse med storviltjakt

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i vernekart og verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Helvedesdalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Helvedesdalen som naturreservat.

9. Oksla, Vennesla kommune

Totalareal: 4 072 daa, skogareal: 3 464 daa, produktiv skog: 2 479 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av edellavskog bestående av eikeskog og gammel storvokst ospedominert skog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Oksla er et stort topografisk område med varierende natur, som ligger mellom Høversland og Ystelihei nord i Vennesla kommune, på grensen til Lindesnes kommune og Evje og Hornnes kommune. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone, klart innenfor oseanisk vegetasjonsseksjon.

Vegetasjonen er dominert av fattigere vegetasjonstype, som fattigere furukoller med blåbærskog, men i de østvendte lisider står det eikeskog med store trær med innslag av hassel og spisslønn og flere steder er det store ospesholt bestående av store og grove trær med velutviklet Lobarion (lungenever)-samfunn. Området har stor grad av urørthet og kontinuitet med moderate forekomster av dødved. De største vernekvalliteter er knyttet til eikeskog/edellauvskog og gammel storvokst ospeskog med velutviklet Lobarion-samfunn.

Det er i alt registrert 6 kjerneområder med særlig verdifulle skogsmiljø med store gamle ospesholt (fire lokaliteter) og fattig til rik edellauvskog (to lokaliteter). Fire av lokalitetene er vurdert som B-verdi og to som C-verdi. Det er påvist én rødlisteart i området (Barlind), men det vurderes å være potensial for funn av rødlistearter knyttet til osp og dødved. Oksla vurderes å være regionalt verdifullt. Området ligger lett tilgjengelig for hogst og dette er en høyst aktuell trussel om skogen. Området vil dekke opp manglene i Agder knyttet til edellauvskog, som er en av de prioriterte skogtypene for vern i Agder. Av de generelle manglene i skogvernet i Agder vil Oksla naturreservat fange opp skog i lavereliggende områder på høy bonitet, edellauvskog og ospedominert skog. I tillegg oppnår området høy mangeloppfyllelse ved at det danner et storområde. Samlet vurderes mangeloppfyllelsen å være middels til høy for Oksla.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området er i bruk til små- og storviltjakt. Det går en traktorslepe i den sørlige delen av området, ellers er det ingen kjente tekniske inngrep i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Grunneiere, Statens naturoppsyn, Hægebostad kommune, Gjerstad kommune, Lyngdal kommune, Bygland kommune, Valle kommune, Lindesnes kommune, Grimstad kommune, Åmli kommune, Kristiansand kommune, Vennesla kommune, Evje og Hornnes kommune, Norsk orienteringsforbund, Birdlife Norge Kristiansand lokallag, Vennesla historielag, Vest-Agder sopp og nyttevekstforening Blomkålsoppen, Glitre nett AS avd. Kristiansand, Agder fylkeskommune, Aust-Agder JFF, Agder bondelag, Midt-Agder friluftsråd, Naturvernforbundet i Agder, Naturvernforbundet i Arendal, Forum for natur og friluftsliv i Agder, Glitre Energi, Statens Vegvesen Region Sør, Norges Vassdrags- og energidirektorat Region Sør, Otra kraft DA, Otteraaens brugseierforening, Å Energi AS, Å Energi Vannkraft AS, Å Energi Vannkraft AS AVD Brokke, Friluftsrådet sør, Lister friluftsråd, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, ornitologisk forening avd. Vest-Agder, Norsk ornitologisk forening Mandal lokallag, Den Norske Turistforening, Aust-Agder turistforening, Havrefjell turlag, DNT Sør, Norges Jeger og fiskerforbund Aust-Agder, Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norsk Organisasjon for terrengsykling Kristiansand, Agder Historielag Agder, Agder Botaniske forening, Aust-Agder Sopp- og nyttevekst forening, norsk friluftsliv, Morges geologiske undersøkelse, NHFU Agder, Norsk Sau og geit, Norsk Zoologisk forening sørlandsavdelingen, Riksantikvaren, Sabima, Landbruksdirektoratet, WWF, AT skog, Norskog, Miljødirektoratet, Språkrådet, Statkraft SF, Statnett SF.

Det har kommet inn 4 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet og Glitre Nett AS har ingen merknader til verneforslaget.

Agder Fylkeskommune er positive til opprettelse av naturreservat gjennom frivillig vern. De kommer innspill om at foreslått vernegrense for Oksla ligger innenfor Høversland - Lauvås - Myran, et område kartlagt som svært viktig friluftslivsområde i temakart for "Regional plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2014-2020 for tidligere Vest-Agder fylkeskommune. Vest for den foreslåtte vernegrenser er

det også kartlagt et friluftslivsområde av Lindesnes kommune, Roland Eptevann (NaturbaseID: FK00025961), nærturterreng med utsiktspunkt, turløyper, og annen tilrettelegging.

Fylkeskommunen orienterer om at det ligger et uavklart kulturminne i området, i form av en grensestein (ID 230198), der grensen mellom de tre kommuner møtes. Kulturminnet gir en indikasjon på at det også kan befinne seg uoppdagede kulturminner i området. Hvis det i fremtiden planlegges skjøtsel eller andre fysiske inngrep i bakken, skal fylkeskommunen som nærmeste kulturminnevernmyndighet varsles i forkant om det. Da må fylkeskommunen vurdere om tiltakene utløser undersøkelsesplikten jf. kulturminneloven § 9.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) uttaler både i oppstarten og høringen at så langt NVE kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i Oksla. NVE gjør likevel oppmerksom på at Glitre Nett AS er områdekonsesjonær og ber de om å uttale seg, selv i tilfeller uten konflikt.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har fått verneforslaget til høring, men har ikke kommet med innspill.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har notert seg Agder fylkeskommune sine innspill om kartlagte friluftsområder og at det i Oksla er uavklart omkring kulturminner. Verneforskriften åpner for bruk av området som friluftsområde og hindrer ikke turgåing og bærplukking. Statsforvalteren tar til orientering at ved skjøtsel eller andre fysiske inngrep så skal kulturminnemyndigheten varsles i forkant.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Oksla* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Oksla:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Oksla som naturreservat.

10. Urdvatn og Kallingshei, Åmli kommune - Utvidelse

Utvidelsesareal: 446 daa, skogareal: 446 daa, produktiv skog: 433. Nytt totalareal: 34 550 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et stort og topografisk variert område med gammel og lite påvirket barskog, som er representativt for regionen. Området består av eldre bestand av gran og furu med innslag av særlig rik lauv- og blandingsskog, og partier med edellauvskog som har særlig verdi for biologisk mangfold. Naturreservatet skal også ta vare på naturmiljøet i et område med en høytliggende og stor forekomst av barlind i urskogpreget granskog ved Barlindtjønn. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Verneformålet for eksisterende Urdvatn og Kallingshei naturreservat videreføres.

Utvidelsesområdet består hovedsakelig av en bratt østvendt lside med eldre eikeskog. Totalt er det registrert minst 17 gamle og hule skogseiker og en gammel lind (NT). Av rødlistearter knyttet til eik er ruteskorpe (NT) og eikeildkjuke (NT) registrert. Ellers finnes det barlind (VU) i området. Det er potensial for funn av flere rødlistearter, spesielt insekter og lav knyttet til gammel og hul eik. Av rødlistede naturtyper forekommer innslag av lågurtedellauvskog (VU) innenfor utvidelsesområdet.

Utvidelsesområdet bidrar til å dekke manglene i skogvernet ved at det innehar gammel eikeskog med hule eiker og rik edellauvskog. Området har i tillegg skog på høy/svært høy bonitet og dekker mangler i skogvernet knyttet til produktiv skog i nemoral, boreonemoral og sørboreal vegetasjonssone. En utvidelse av det eksisterende verneområdet Urdvatn-Kallingshei vil i tillegg bidra til at nasjonale målsetninger om å verne store områder over 10 km² kan oppfylles.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området er i bruk til små- og storviltjakt. Det er avmerket et par traktorveier på vernekartet, som går inn i utvidelsesområdet fra sør. Utover det er det ingen andre kjente tekniske inngrep innenfor utvidelsesområdet. Det går en veg like utenfor utvidelsesområdet i sørøst.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 10 andre områder og er sendt til: Grunneiere, Lindesnes kommune, Gjerstad kommune, Valle kommune, Bygland kommune, Åmli kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund, Havrefjell Turlag, NHFU Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Agder Orienteringskrets, Naturvernforbundet Arendal, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Å Energi Vannkraft, Å Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Statens Vegvesen, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Friluftsrådenes landsforbund, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, Norsk friluftsliv, Riksantikvaren, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, Glitre Nett AS, Statens Vegvesen, SABIMA

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF), Språkrådet, Statens vegvesen, Statnett SF og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Åmli kommune har ikke konkrete merknader til dette verneforslaget, men påpeker at skogvernet i Åmli nå har blitt så omfattende at det forventes grundige vurderinger av arronderingen av alle framtidige verneområder i kommunen. Det er svært viktig at økonomisk drivbare skogareal i størst mulig grad holdes utenfor verneområdene. Kommunen ønsker ikke ytterligere vern av skog i Åmli.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) har ikke kommet med uttalelse.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har ikke kommentert innspillene ettersom det ikke har kommet merknader av betydning for utforming av verneforskrift eller vernekart. Slik Statsforvalteren vurderer det, er det derfor ikke nødvendig å gjøre en vurdering av alle innspillende

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Urdvatn og Kallingshei* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Urdvatn og Kallingshei:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Urdvatn og Kallingshei naturreservat.

11. Vardeheia, Åmli kommune - Utvidelse

Utvidelsesareal: 2 199 daa, skogareal: 1 677 daa, produktiv skog: 345. Nytt totalareal: 22 696 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å verne et område som representerer en bestemt type natur i form av en stor og variert forekomst av lavereliggende boreonemoral-sørboreal edellauvskog og rik blandingsskog med blant annet hule eiker. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Verneformålet for eksisterende Vardeheia naturreservat videreføres.

Arealet ved Prestehella er ikke kartlagt for verneverdier. Det består for det meste av skinn furuskog i ulike aldersklasser samt noe myr. Statsforvalteren fremmer likevel arealet for vern, da det lå inne i opprinnelige tilbud, og det derfor var enighet mellom Statsforvalter og skogeiere at dette arealet skulle inkluderes i et utvidet verneområde da prosessen ble startet opp første gang 27.03.2017.

Arealet som foreslås vernet øst for Heistøyltjønn er kartlagt av Tor Erik Brandrud i 2011, jf. kartleggingsrapport «*Naturverdier for lokalitet Gangsei utvidelse 2011*». Arealet er dominert av småvokst, åpen svaberg-furuskog med dominans av røsslyngfuruskog. Det kommer fram i rapporten at kartlagt utvidelsesområde scorer høyt på urørthet, men lavt på både tilstand/ gammelskogstrukturer og forekomst av sjeldne/rike naturtyper. Dette innebærer at verneverdiene ellers er relativt små, og at området ikke i vesentlig grad vil bidra til å dekke inn prioriterte mangler i skogvernet i Agder. Arealet vurdert som lokalt verneverdig (*).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Utvidelsesområdet er i bruk til små- og storviltjakt. Det er tegnet en traktorveg på forslag til vernekart, som går inn i utvidelsesområdet ved Davidstjønn og videre østover til eksisterende verneområde. Utover det er det ingen kjente tekniske inngrep innenfor utvidelsesområdet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 4 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Risør kommune, Vegårshei kommune, Kristiansand kommune, Bygland kommune, Åmli kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund, Havrefjell Turlag, NHFU Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Agder Orienteringskrets, Naturvernforbundet Arendal, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Å Energi Vannkraft, Å Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Statens Vegvesen, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Friluftsrådernes landsforbund, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, Norsk friluftsliv, Riksantikvaren, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, Agder Energi Nett AS, Glitre Nett AS, Statens Vegvesen, SABIMA*

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF), Forum for natur og friluftsliv Agder, Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF), Språkrådet, Statnett SF og NVE har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Åmli kommune mener at framtidige verneområder i kommunen i langt større grad enn tidligere må arronderes slik at økonomisk drivbare arealer holdes utenfor. Denne foreslåtte utvidelsen av Vardeheia naturreservat består av tre teiger. Administrasjonen har ikke merknader til teigen sør for Slettehei. Administrasjonen er tilfreds med at Statsforvalteren av skogbruksmessige hensyn har tatt ut ca. 400 daa fra teigen Geiteheia/Fuglelia. En mener imidlertid at de produktive arealene med relativt nær tilknytning til Bogenvegen, hvor planlagte ombygging er gjennomført etter at vernearbeidet ble startet, også må tas ut av verneplanen. Verneverdien for området er lav (1

stjerne) og produktive skogarealer som kan drives med overskudd bør følgelig holdes utenfor vernet. Det bør ikke tillegges vekt at gnr. 25 / bnr. 1 ikke er med i veifellesskapet Bogenvegen i dag. Tømmer fra denne eiendommen kan likevel drives ut via dette veinettet etter innkjøp eller leie. Vernegrensa foreslås følgelig her trukket sør-øst og opp på åsryggen slik at den produktive skogen i Fuglelia holdes utenfor verneområdet. Administrasjonen stiller seg undrende til Statsforvalteren når det hevdes at for eiendommen gnr. 25 / bnr. 397 er grensen trukket utenom arealer med produktiv skog. I følge NIBIOs gårdskart har denne eiendommen i området Bjønndalen et produktivt skogareal i størrelsesorden 150 daa. En mener at også dette arealet i Bjønndalen, med nær tilknytning til Bogenvegen, bør holdes utenfor verneområdet. Ny vernegrense foreslås følgelig flyttet sør for Bjønndalen. Det legges også til grunn for foreslåtte endringer i vernegrensene at hele verneplanen har lav verneverdi (1 stjerne) og utvidelsen begrunnes med arronderingsmessige hensyn. Den arronderingen kommunen foreslår har ingen negativ innvirkning for arronderingen av naturreservatet da det er i ytterkanter at grensene foreslås justert.

Statsforvalterens kommentarer:

Formålet med den foreslåtte utvidelsen er først og fremst å rette opp en feil i grensen fra forrige vernevedtak, 18.12.2017. Statsforvalteren hadde tilrådt vernekartet med feil grense ved Prestehella, sør i utvidelsesområdet. Videre har Statsforvalteren, i samråd med aktuelle skogeiere, ønsket å se på muligheten til å forbedre arronderingen i eksisterende verneområde ved å fylle ut kilen i eksisterende verneområde øst for Heistøyltjønn.

Selv om verneverdiene i utvidelsesområdet isolert sett er vurdert til å være lave, så mener Statsforvalteren at tilleggsområdet vil bidra til å vesentlig bedre arronderingen av eksisterende verneområde, ved at også arealet øst-nordøst for Heistøyltjønn inkluderes i naturreservatet. Statsforvalteren viser til at det trekkes fram i kartleggingsrapporten at det kan være sterke arronderingsmessige grunner til å inkludere denne «kilen» i et større verneområde.

Statsforvalteren har uavhengig av innspillet fra Åmli kommune, og i dialog med Miljødirektoratet, tatt ut areal og endret vernegrensen i etterkant av høringen. Dette med bakgrunn i lave verneverdier og arronderingsmessige hensyn, men også for å grense ut ei hytte og skutertrasé. Statsforvalteren vurderer at denne endringen imøtekommer Åmli kommune sitt innspill om å flytte vernegrensen.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Vardeheia* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår å endre avgrensningen slik at vernegrensen følger en rygg opp Raudalsberga i stedet for å gå langs bekken og videre til Nedre Fugltjønn og Fuglelia. I tillegg er Bjønndalen og området ved Slettehei tatt ut av utvidelsen. Dette medfører en reduksjon av utvidelsesarealet med 4 357 daa. Av dette er 1 129 daa produktiv skog.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og endring av vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet registrerer at verneforslaget ikke er sendt til Landbruksdirektoratet i forbindelse med oppstart eller høring. Vi kan imidlertid ikke se at foreslåtte endringer i forskriften vil ha betydning for landbruksinteressene. Standardformuleringene knyttet til landbruk er videreført fra gjeldende forskrift.

Tilråding Vardeheia:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd utvidelse av Vardeheia naturreservat.

7.3 VESTFOLD

Det tilrås vern av 2 områder. Begge områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

12. Hvittingen, Holmestrand kommune

Totalareal: 2 137 daa, skogareal: 2131 daa, produktiv skog: 1991 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved å bestå av gammel barskog, rik edellauvskog og rik blandingsskog i lavlandet, med forekomst av lågurtutforminger og død ved. Området har forekomster av truede og sjeldne arter og naturtyper. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området omfatter mesteparten av åspartiet Hvittingen og Kjeksrudlia, øst for E18. Området er svært kupert, med en høydeforskjell på over 300 meter med bratte og mindre bratte lisider. Fattig berggrunn dominerer og løsmassedekket er i hovedsak tynt. Hvittingen ligger i boreonemoral vegetasjonssone. Verneforslaget grenser inntil Høymyr naturreservat i sørøst.

Barskog (både furu og gran) er dominerende, men stedvis er det et godt innslag av løvtrær, og mindre areal med rik edellauvskog. Det er forekomster av død ved særlig i granskogområder, både stående og liggende, og også der det forekommer eldre løvtrær.

Det ble registrert fire naturtypelokaliteter av rik edellauvskog, gammel barskog og rik blandingsskog i lavlandet i 2019. Området ble kartlagt etter Miljødirektoratets instruks i 2021, som medførte avgrensning av flere naturtyper (35 områder): Hule eiker, frisk lågurtedellauvskog, lågurtalm- lindhasselskog, lågurtedellauvskog, gammel granskog med liggende død ved, gammel furuskog med liggende død ved, lågurtbøkeskog, lågurtfuruskog, gammel lågurtgranskog, rik gråorsumpskog og sørlig kaldkilde.

Av rødlistede naturtyper inngår dermed større eller mindre arealer av frisk rik edellauvskog (NT), lågurtedellauvskog (VU), kalk- og lågurtfuruskog (VU) og sørlig kaldkilde (VU).

Det er registrert flere trua arter og forvaltningsrelevante arter i området: Svartsonekjuke (NT), bølgekjuke (NT), hvit vedkorallsopp (NT), barlind (VU), ask (VU), duftskinn, barlind (VU), svøpfellmose (VU), lind (NT), almelav (NT), granmeis (VU), *Tragosoma depsarium* (bille, VU), lungenever, ospekjuke, tretåspett og svovelkjuke. Det er to eldre funn av huldrestry (EN) innenfor området.

Hvittingen oppnår middels mangeloppfyllelse. Området dekker mangler i skogvernet som lavlandsskog, høybonitetsskog, biologisk gammel skog og rødlista naturtyper av edellauvskog og barskog. Samlet vurderes Hvittingen som et (sterkt) regionalt verdifullt område.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Foruten en bilvei (sommervei) til basestasjon, traktorveier, stier og en kraftlinje, står det et utsiktstårn med en liten bålplate på toppen av Hvittingen. Basestasjonen ligger utenfor foreslått reservat.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på høring og er sendt til: *Grunneiere, Holmestrand kommune, Tønsberg kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Nordre Vestfold Skogeierlag, Tønsberg og Omegns Botaniske selskap, Tønsberg og Omegn Turistforening, Holmestrand idrettsforening, Holmestrand Jeger- og Fiskerforening, Tønsberg soppforening og Holmestrand og Omegn Turistforening, Vestfold og Telemark Orienteringskrets, Forum for Natur og Friluftsliv i Vestfold, Vestfold Sau og Geit, LEDE AS, Vestfold Bonde- og Småbrukarlag, NJFF Vestfold Naturvernforbundet i Vestfold, Skagerak Energi AS, Birdlife Norge avdeling Vestfold, Skagerak Kraft, Statens vegvesen region sør. AVINOR AS, Bane NOR Arna, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges naturvernforbund, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite, Norges Jeger- og Fiskerforbund sentralt, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, BirdLife Norge, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NSB, hovedadministrasjonen, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Språkrådet, Universitetet i Oslo, Statens Vegvesen Vegdirektoratet og WWF-Norge.*

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane Nor og Forsvarsbygg har ingen merknader.

Statens vegvesen forutsetter at drift og vedlikehold av E18 kan utføres uhindret langs det foreslåtte området ved Hvittingen. Arbeidet omfatter også drift og vedlikehold av skjæringer, fyllinger og tunnelportal.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) påpeker at Lede AS eier et 24 kV distribusjonsnett som ligger ved det foreslåtte verneområdet. NVE ber Lede AS og Skagerak Nett AS om å uttale seg, selv i tilfeller uten konflikt, og at nødvendige bestemmelser for drift og vedlikehold blir inkludert i forskriftene.

Det foreslåtte verneområdet grenser til vannforsyningsmagasinet Orebergvann. NVE ber Statsforvalteren ta kontakt med Holmestrand kommune slik at de får mulighet til å uttale seg om det er behov for tilpasninger for å hensynta vannforsyningsmagasinet.

Lede AS har etablert høyspent luftledning innenfor foreslått verneområde. Ledningen har et skogryddingsbelte på 7,5 m. Kart er vedlagt høringsuttalelsen. I verneplanens bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende energi- og nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre disse oppgavene. Det må også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen. Alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Holmestrand kommune uttaler at vannforsyningen i Orebergvannet i dag ikke er en del av kommunens vannforsyningssystem. Det forutsettes at interesser for jordbruksvanning og private drikkevannsinteresser er avklart som del av prosessen. Det påpekes at det kan være marginalt overlapp med foreslått areal til nytt deponi i Hanekleiva-Seteråsen i nordre del av verneforslaget.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) uttaler til oppstartsmeldingen at de ikke kan se at foreslått vern berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. DMF har derfor ingen merknader.

Statsforvalterens kommentarer:

Vannforsyningsmagasin

Statsforvalteren har tatt kontakt med Holmestrand kommune i tråd med uttalelsen til NVE, se over. Det er kun i nordvestre del av vannet, i en strekning på ca. 65 meter, at verneforslaget ligger i en avstand på ca. 10 meter fra vannlinjen. Det er etter Statsforvalterens vurdering mindre sannsynlig at et vern av skogen på oversiden av vannet vil komme i konflikt med eventuelle interesser for jordbruksvanning og private drikkevannsinteresser.

Kraftledning

I tråd med uttalelse fra Lede AS er det i forskriften tatt inn standard bestemmelser for kraftledninger. Bestemmelsene vil være dekkende for bl.a. vedlikehold, drift, oppgradering og utfall på linja. Dersom det er nødvendig å felle enkelttrær utenfor rydebeltet og innenfor reservatgrensa må det søkes Statsforvalteren om tillatelse. Når det gjelder ferdsel så er motorisert ferdsel etter bestemmelsene forbudt jf. § 5, men det er noen generelle unntak etter § 6 i forskriften og det kan gis dispensasjon etter bestemmelsene i § 7. I tillegg gjelder lov om motorferdsel i utmark, det vil si at kommunen og grunneier må gi tillatelse til motorferdsel på vanlig måte innenfor området.

Justering av grense for foreslått deponi

Statsforvalteren har etter høringen endret vernegrensa i tråd med kommunens innspill for å unngå konflikt med foreslått deponi.

Skånsom beiting

Statsforvalteren har tatt inn bestemmelse om skånsom beiting. Området er relativt lite i størrelse, og stort beitetrykk innenfor hele eller deler av arealet kan gi skader på vegetasjonen, samt tråkkskader/gjødseffekt. Det er variert skog med rikere vegetasjonstyper, derav rødlista naturtyper, som kan være noe mer utsatt ved beiting enn mer ensartet, fattig blåbær- og bærlyngskog. Hvordan beitingen vil påvirke skogen er avhengig av type beitedyr og antall innenfor området.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Hvittingen* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Det er gjort mindre endringer i avgrensning etter høring og i supplerende tilråding. Grensen er noe justert i nordvestre del mot E-18 for å unngå konflikt med planer om foreslått deponi og for å ta ut kraftledning, basestasjon og traktorveg. I tillegg er det gjort en endring ved å ta inn et areal på gnr./bnr. 305/1 av hensyn til arrondering. Endringene medfører at det totale arealet på verneforslaget økes med 123 daa.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift som i høringsforslaget og endring av vernekart som beskrevet.

Merknad til Statsforvalterens tilråding:

Lede AS har kommentert Statsforvalterens tilråding, og viser til at Statsforvalteren skriver følgende *"Dersom det er nødvendig å felle enkelttrær utenfor ryddebeltet og innenfor reservatgrensa må det søkes Statsforvalteren om tillatelse. Når det gjelder ferdsel så er motorisert ferdsel etter bestemmelsene forbudt jf. § 5, men det er noen generelle unntak etter § 6 i forskriften og det kan gis dispensasjon etter bestemmelsene i § 7. I tillegg gjelder lov om motorferdsel i utmark, det vil si at kommunen og grunneier må gi tillatelse til motorferdsel på vanlig måte innenfor området"*. Lede AS ønsker unntak fra § 5 for drift og vedlikehold, samt rydding av skog innenfor ryddebeltet og foreslår at § 7 punkt j faller inn under § 6. Videre ønsker de at det også tillates nødvendig sikringshogst utenfor det klausulerte ryddebeltet, uten at det må søkes dispensasjon om dette. Sikringshogst anses nødvendig for å sikre leveringssikkerheten.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet mener at nødvendig sikringshogst av enkelttrær ligger innenfor ordinært drifts- og vedlikehold, og at dette skal kunne gjennomføres i henhold til gitt konsesjon. Felte trær skal forbli i reservatet. Motorferdsel i tilknytning til drift, vedlikehold, fornyelse og oppgradering vil måtte omsøkes etter verneforskriften § 7.

Miljødirektoratet har vurdert at det ikke er nødvendig med ny høring for inkludering av et mindre inneklemmt areal på gnr./bnr. 305/1 i verneforslaget. Arealet inngikk i oppstartsmeldingen.

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Hvittingen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Hvittingen som naturreservat.

13. Tjuvberget, Holmestrand og Tønsberg kommuner

Totalareal: 901 daa, skogareal: 897 daa, produktiv skog: 856 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer bestemte typer natur i form av rike og friske edellauvskogtyper, rik sumpskog, rik blandingsskog og gammel granskog i lavlandet, med store gamle trær og død ved. Området har mange forekomster av trua arter og naturtyper, og har særlig betydning for biologisk mangfold. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Skogområdet ligger i Holmestrand og Tønsberg kommune, mellom Revovannet (Holmsvannet) og Korssjøen. Området er langt og smalt og har en brattere lside ned mot Revovannet. Området er lavereliggende og ligger i boreonemoral sone. Berggrunnen er trolig gjennomgående kalkrik, og skogen ligger i hovedsak på høyere boniteter. Kun en mindre andel er lav bonitet eller impediment. Vegetasjonen er i hovedsak rik. Arealet domineres av eldre skog, men det er innslag av yngre og eldre produksjonsskog av gran og eldre produksjonsskog med lauv.

Det ble i 2004 og 2013 registrert naturtyper etter DN-håndbok 13 innenfor området; rik sump- og kildeskog, rik blandingsskog i lavlandet og rik edellauvskog. Området ble kartlagt etter Miljødirektoratets instruks i 2021, der 37 naturtypelokaliteter ble avgrenset. Det er naturtypene; hule eiker, gammel granskog med liggende død ved, lågurtedellauvskog, rik svartorsumpskog, lågurt eikeskog, rik gråorsumpskog, frisk lågurtbøkeskog, frisk lågurtedellauvskog, høgstaude edellauvskog, lågurtfuruskog, lågurtalmlind-hasselskog, gammel høgstaudegråorskog og gammel lågurtospeskog. Samlet dekker de kartlagte naturtypene over halvparten av verneforslaget.

Av rødlistede naturtyper inngår dermed større eller mindre arealer av frisk rik edellauvskog (NT), lågurtedellauvskog (VU), høgstaude edellauvskog (NT), kalk- og lågurtfuruskog (VU) og rik svartorsumpskog (VU).

Det er registrert mange rødlista arter og enkelte forvaltningsrelevante arter i området: barlind (VU), gul snyltekjuke (NT), skrukkeøre (NT), oremose (NT), fagerkjuke (NT), ask (EN), almeskin (VU), almelav (NT), korallpiggsopp (NT), almekullsopp (NT), almeknorteskinn (NT), svartsoneskjute (NT), rynkeskin (NT), rødtuppsopper (NT), kruskorallsopp (NT), lind (NT), alm (EN), fiskeørn (VU), musvåk, taksvale (NT), hønsehauk (VU) og tårnseiler (NT). I antall er det 170 registrerte funn av rødlista arter, der barlind, ask, alm og lind utgjør 120 av disse.

Tjuvberget vurderes til høy mangeloppfyllelse i skogvernet. Området dekker mangler i skogvernet som lavlandsskog, høybonitetsskog, biologisk gammel skog og rødlista naturtyper av edellauvskog, i tillegg til granskog med liggende død ved. Samtidig fanger området opp mye trua natur. Samla vurderes Tjuvberget som et nasjonalt verdifullt område.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området grenser mot Korssjøen som er regulert med tanke på vannforsyning i kommunen. Vannet brukes ikke lenger til dette formålet. Det går traktorveier, slepe og stier innenfor området og det er noen båtopplag langs vannene. Det ligger også et pumpehus helt nordøst i verneforslaget. Det går en kraftlinje utenfor, men i nærhet til, vernegrensa i nord.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på høring og er sendt til: *Grunneiere, Holmestrand kommune, Tønsberg kommune og Vestfold og Telemark fylkeskommune, Nordre Vestfold Skogeierlag, Tønsberg og Omegns Botaniske selskap, Tønsberg og Omegn Turistforening, Holmestrand idrettsforening, Holmestrand Jeger- og Fiskerforening, Tønsberg soppforening og Holmestrand og Omegn Turistforening, Vestfold og Telemark Orienteringskrets, Forum for Natur og Friluftsliv i Vestfold, Vestfold Sau og Geit, LEDE AS, Vestfold Bonde- og Småbrukarlag, NJFF Vestfold Naturvernforbundet i Vestfold, Skagerak Energi AS, Birdlife Norge avdeling Vestfold, Skagerak Kraft, Statens vegvesen region sør, AVINOR AS, Bane NOR Arna, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges naturvernforbund, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite, Norges Jeger- og Fiskerforbund sentralt, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, BirdLife Norge, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NSB, hovedadministrasjonen, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Språkrådet, Universitetet i Oslo, Statens Vegvesen Vegdirektoratet og WWF-Norge.*

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg, Bane Nor og Statens Vegvesen har ingen merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at foreslåtte verneområde grenser til Korssjøen som blir benyttet til vannforsyning av Holmestrand kommune. Statsforvalteren bes ta kontakt med Holmestrand kommune slik at de får mulighet til å uttale seg om det er behov for tilpasninger for å hensynta vannforsyningsmagasinet og Korssjøen dam.

Lede AS har områdekonsesjon og eier et distribusjonsnett som ligger nært, men utenfor, det foreslåtte verneområdet. NVE ber om at Lede AS og Skagerak Nett AS uttaler seg, selv i tilfeller uten konflikt, og at nødvendige bestemmelser for drift og vedlikehold blir inkludert i forskriftene.

Nettselskapene bes uttale seg spesielt om det er behov for bestemmelsene under:

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene:

- Oppgradering eller fornyelse av eksisterende kraftledning for heving av spenningsnivået og økning av linetverrsnittet når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser:

- Oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4.
- Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje.

Lede AS har en høyspent luftledning med totalt ryddebelte på totalt 15 m som går langs nordre del av planområde. Kart er vedlagt høringsuttalelsen. Lede skal til enhver tid ha tilgang til eksisterende nett. I verneplanens bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende energi- og nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre disse oppgavene. Det må også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen. Alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Tønsberg kommune er positive til opprettelse av at Tjuvberget naturreservat. Vernebestemmelsene må utformes slik at eventuelle vannstandsendringer i Revovannet og Korssjø kan gjennomføres når formålet er å bedre vannkvaliteten. Vernebestemmelsene må utformes slik at skogsbilveien Skotvedtveien kan vedlikeholdes uten søknad.

Holmestrand kommune skriver at Korssjøen er i dag ikke en del av kommunens vannforsyningssystem. Det forutsettes at interesser for jordbruksvanning og private drikkevannsinteresser er avklart som del av prosessen.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) uttaler til oppstartsmeldingen at de ikke kan se at det foreslåtte vernet kan få følger for registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergarter eller masseuttak i drift innenfor disse områdene.

Statsforvalterens kommentarer:

Revovannet og Korssjøen

Statsforvalteren har tatt kontakt med Holmestrand kommune i tråd med uttalelsen til NVE, se over. Spørsmålet om det er jordbruksvannings- og private drikkevannsinteresser knyttet til vannene er forelagt grunneierne. Ingen har varslet at de i dag bruker vannene til drikkevann eller jordbruksvanning.

Tønsberg kommune uttaler at vernebestemmelsene må utformes slik at vannstandsendinger i Revovannet eller Korssjøen kan gjennomføres når formålet er å bedre vannkvaliteten. At vannlinja vil kunne gå noe opp og ned vil i utgangspunktet ikke ramme vernebestemmelsene.

Kraftledning

Lede AS uttaler at de til enhver tid skal ha tilgang til eksisterende nett bl.a. for å gjennomføre hogst i ryddebeltet og sikringshogst. Vernegrensa går utenfor ryddebeltet, dvs. minst 7,5 meter fra kraftlinjas midtpunkt eller mer. Dersom det er nødvendig å felle enkelttrær innenfor reservatgrensa for å sikre ledningen, må det søkes Statsforvalteren om tillatelse. Det er tatt inn bestemmelse om at drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting av akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg, i og inntil verneområdet, er tillatt etter § 4.

Skogsbilvei (Skotvedtveien) utenfor verneforslaget

Tønsberg kommune uttaler at skogsbilveien Skotvedtveien skal kunne vedlikeholdes uten søknad. Skotvedtveien ligger i god avstand fra vernegrensa og vedlikehold av veien vil ikke berøres av vernet.

Grustak

I henhold til supplerende tilråding er et mindre grustak på gnr./bnr. 89/5 grenset ut av verneforslaget. Grunneier ønsker å bruke grus fra grustaket til nødvendig vedlikehold av traktorveier innenfor verneforslaget. Vedlikeholdet skal være i henhold til dagens standard, jf. verneforskriften § 4 bokstav f.

Slepe

Det er lagt inn slepe på vernekartet som kan vedlikeholdes. Når det gjelder utkjøring av felt storvilt er det i utgangspunktet kun på traktorveier at det er åpning for å bruke ATV og traktor i forskriften. Dersom det skal benyttes ATV eller traktor på slepe må det søkes om etter § 7 bokstav c.

Skånsom beiting

Statsforvalteren har tatt inn bestemmelse om skånsom beiting. Området er relativt lite i størrelse, og stort beitetrykk innenfor hele eller deler av arealet kan gi skader på vegetasjonen, samt tråkkskader /gjødseffekt. Det er variert skog med rikere og fuktige vegetasjonstyper, derav rødlista naturtyper, som kan være noe mer utsatt ved beiting enn mer ensartet, fattig blåbær- og bærlyngskog.

Tjuvberget ligger også delvis bratt og rasutsatt til, og under marin grense. Hvordan beitingen vil påvirke skogen er avhengig av type beitedyr og antall innenfor området.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Tjuvberget* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Etter høring er det gjort noen mindre justeringer mot enkelte veier og kraftlinje som ligger i ytterkant. Grensen er videre justert slik at et mindre grustak mot Revovannet på gnr./bnr. 89/5 legges utenfor reservatgrensen. Endringen har medført at totalarealet er redusert med ca. 5 dekar.

Det er videre lagt inn slepe og pumpehus / bygning på vernekartet.

Verneforskrift

Med nevnte justeringer av vernekartet er følgende endringer gjort i verneforskriften etter høring:

§ 4 bokstav j: *Uttak av grus fra mindre grustak på gnr./bnr. 89/5 for nødvendig vedlikehold av traktorveier markert i vernekartet* er ikke lenger relevant og strøket.

I § 4 bokstav f er *slepe* lagt til: Vedlikehold av eksisterende traktorveier, *sleper*, stier og andre anlegg og innretninger i henhold til standard på vernetidspunktet.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med mindre endring av verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets vurdering:

Lede AS har en høyspent luftledning langs nordre del av verneforslaget. I all hovedsak går det vei mellom denne og verneforslaget. Dette med unntak av en strekning på ca. 73 meter, der foreslått vernegrense ligger langs ryddebeltet mot syd og nevnte vei grenser til ledningen mot nord. I § 4 er det tatt inn standardbestemmelser om drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall. Miljødirektoratet mener at nødvendig sikringshogst av enkelttrær ligger innenfor drifts- og vedlikeholdsbegrepet, og at dette skal kunne gjennomføres i henhold til gitt konsesjon. Motorferdsel for tilgang til denne korte strekningen av ledningen mener Miljødirektoratet at bør kunne løses ved bruk av eksisterende og tilgrensende vei. Det tilrådes derfor ikke bestemmelser knyttet til dette.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Tjuvberget:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Tjuvberget som naturreservat.

7.4 BUSKERUD FYLKE

Det tilrås vern av 2 områder. Ett av områdene er utvidelse av eksisterende verneområde. Begge områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern. Miljødirektoratet eier en mindre teig, gnr./bnr. 236/208, som delvis omfattes av verneforslaget.

14. Krokskogstupene, Hole kommune

Totalareal: 3 737 daa, skogareal: 3462 daa, produktiv skog: 3028 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et skogområde som inneholder truet, sjelden og sårbar natur og som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved å bestå av gammel og rik barskog, edellauvskog, blandingsskoger, rasmarker og bekkekløfter hvor store deler er på kalkrik grunn. Området er svært variert og inneholder også et stort antall sårbare, sjeldne og truede karplanter, sopp, lav, fugl og insekter. Området har naturkvaliteter av høy verdi i både nasjonal og internasjonal sammenheng. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Krokskogstupene ligger i den vestvendte lia nedenfor Krokskogen, langs Holsfjordens østside, i Hole kommune. Arealet strekker seg fra Skaret i sør til Tømmerås i nord og ligger mellom 63 og 500 moh., hovedsakelig i sørboreal sone. Boniteten varierer, arealer med høy bonitet forekommer jamt.

Hele området er gjennomgående preget av et dramatisk landskap med bratte skråninger og stup ned mot Holsfjorden. Skogen er variert, med gammel barskog, edellauvskog, og blandingsskog. Kalkrik grunn flere steder gir opphav til rik vegetasjon. Eldre skog dominerer. Det er mye dødved av god kontinuitet og gamle trær av ulike treslag. Yngre skog inngår også i flere partier. Rasmark og nakne bergvegger forekommer spredt blant skogområdene. Enkelte bekkekløfter bryter opp og bidrar til ytterligere variasjon.

I betydelige deler av verneforslaget er det registrert naturtyper i skog av svært viktig verdi etter DN-håndbok 13. Det er også flere registrerte lokaliteter etter Miljødirektoratets instruks som dels overlapper med disse i sør, der det er foretatt kartlegging etter denne metodikken. Av rødlistede naturtyper inngår større eller mindre partier av bl.a. kalk- og lågurtfuruskog (VU), kalkgranskog (VU), høgstaudegranskog (NT), frisk rik edellauvskog (NT), lågurtedellauvskog (VU) og kalkedellauvskog (EN). Den utvalgte naturtypen kalklindeskog inngår.

Området er totalt sett svært artsrikt, med mange kravfulle arter innen ulike artsgrupper. Mange trua og sjeldne (ca. 126 ulike) arter av både vedboende sopp, jordboende sopp, lav, karplanter og vedlevende insekter er registrert. Av disse er 43 VU, 25 EN og 5 CR. Flere av artene er kun kjent fra et fåtall lokaliteter på landsbasis og har svært begrenset utbredelse, som eksempelvis billearten *Chlorophorus herbstii* (CR) med kun denne kjente registreringen, lys ametystslørsopp (CR) og andre registrerte kalklindeskogsopper, samt lavarten knappgrye (CR). Området innehar høyst sannsynlig et stort mangfold av flere kravfulle arter som ikke har blitt fanget opp gjennom kartleggingen, og det er blant annet et grunnlag for rikt mangfold av jordboende mykorrhizasopp knyttet til edellauvtrær og barskog på baserik mark.

Ulike deler av området er kartlagt i ulike sammenhenger. Samlet vurdering basert på disse er at verneforslaget innehar naturkvaliteter av høy verdi i både nasjonal og internasjonal sammenheng. Verneforslaget inngår i et økologisk nettverk med liknende landskap, geologi og skogtyper langs Krokskogstupene fra Tverrbergkastet naturreservat til Mørkgonga naturreservat i nord.

Verneforslaget har høy mangeloppfyllelse på generelle mangler knyttet til lavereliggende og gammel skog av skogtyper med høy naturverdi og rikt arts mangfold. Det er betydelige arealer med nasjonale og regionale mangel-/prioriterte naturtyper som kalklindeskog og annen rik edellauvskog, kalk- og lågurtfuruskog, kalkgranskog, rik blandingskog, samt noe bekkekløft. Mangeloppfyllelsen er dermed samlet sett svært høy.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Verneforslaget grenser til reguleringsplanområdet til E16 Skaret – Høgstet.

Rassikring mot dagens veier er installert, med mulige behov for utbedringer og vedlikehold. Det går tunneler under området.

Det er en vei med bom fra Lauvkastet og inn til hytte- og skogsområder øst for Hvalpåsen. Veien går ca. 1 km gjennom verneforslaget. Langs veien er det to hytter. Kraftledninger går gjennom og inntil ulike deler av området. De bratte skråningene nedenfor E16 og vei 2848 bærer flere steder preg av søppeldumping.

I nord går en sti gjennom området, som en del av en innfallsport til Krokskogen. Det går også en merket sti langs Tømmeråsen. Det er i tillegg noen umerkete stier oppover åsen. Området er noe, men ikke mye brukt til sykling grunnet vanskelig terreng.

Øverst i Nesseterdalen står en laftet Milorghytte, Baklia. Den foreslåtte vernegrensen går gjennom husmannsplassen på Sønsterud (Askeladden ID: 15327), med fire registrerte rydningsrøyser som innenfor verneforslaget. I tillegg er det veganlegg (ID: 5984) rundt husmannsplassen som følger østsiden av Sønsterudelva, med rester av gammelt broanlegg. Forekomstene er fra etterreformatorisk tid og ikke fredet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Høringen ble gjennomført 26.05.2021 - 28.07.2021. Det ble også gjennomført en begrenset tilleggshøring 21.9.2023-22.11.2023 på grunn av endringer i avgrensningen.

Høringene ble sendt til: *Berørte grunneiere, Akershus Bondelag, Akershus Idrettskrets, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus skikrets, Akershus sau og geit, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Natur og Ungdom, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud Sau og Geit, Buskerud skikrets, Buskerud sopp- og nyttevekstforening, DNT Drammen og Omegn, DNT Hadeland, DNT Indre Østfold, DNT Oslo og Omegn, DNT Vansjø, Elvia AS, Flå bondelag, Flå kommune, Flå sankelag, Flå turlag, Fortidsminneforeningen i Hallingdal, Forum for natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for natur og friluftsliv – Østfold, Føie AS, Glitre Energi Nett, Glommen Mjøsen Skog, Hadeland O-lag, Haga idrettsforening, Helen Østbye, Indre Østfold kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, IL Flåværingen, Lunner kommune, Moss kommune, Nannestad kommune, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nes historielag, Nes fjellheim løypelag, Nes jakt- og fiskeforening, Nes Nordmark Friluftslag, Nes Østmark Sti og løypeforening, Nesbyen idrettslag, Nesbyen kommune, Nesbyen Røde kors, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norgesnett AS, Norsk ornitologisk forening Buskerud, Norsk ornitologisk forening Oppland, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, Norsk Ornitologisk forening Østfold, NVE Region Øst, Nye veier, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslomarkas Fiskeadministrasjon, Ringerike klatreklubb, Ringerike O-lag, Ringerikskraft nett, Romerike sopp- og nyttevekstforening, Skiforeningen, Statens vegvesen Region Sør, Statens Vegvesen Region Øst, Stiftelsen Norges flotteste sykkelopplevelse, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Viken fylkeskommune, Viken idrettskrets, Viken Skog, Østfold bonde- og småbrukarlag, Østfold bondelag,*

Østfold Botaniske Forening, Østfold entomologiske forening, Østfold O-krets, Østmarkas Venner, Ål IL Orientering, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Hafslund nett, Hallingdal kraftnett AS, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges klatreforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Statskog, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Uttalelser som er mottatt fra samme høringspart ved henholdsvis den første og andre høringen er oppsummert samlet under den respektive høringsparten.

Forsvarsbygg, Språkrådet og Statnett har ingen merknader. Riksantikvaren viser til uttalelse fra kulturminneforvaltningen i Viken fylkeskommune og behandler ikke saken.

Norges Televisjon (NTV) har konsesjon for utbygging og drift av det digitale bakkenettet for TV, dette er også en del av den nasjonale sikkerhets- og beredskapsstrukturen. Per nå er det ikke mulig å si om det blir forstyrrelser som følge av vern, men foreløpig tilbakemelding fra leverandør Telenor Norge tyder på at det ikke er stor sannsynlighet for forstyrrelser av TV-signalene. NTV forbeholder seg retten til å komme med krav om kompensasjon for nødvendige tiltak for å sikre fortsatt gode mottaksforhold om det skulle bli problemer.

Norsk Orientering anmoder om at orientering tillates i verneområdene og viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmal.

Viken fylkeskommune er positive til etablering av naturreservater. Områdene kan gi grunnlag for varierte og gode naturopplevelser. Det er viktig at det kun settes begrensninger på aktiviteter som ikke samstemmer med verneformålet. Formidling til brukere av områdene er viktig, nødvendig informasjon bør settes opp ved innfallsporter. Ønsker mer forpliktende bestemmelser i forbindelse med skjøtsel, for å oppnå den natur- eller kulturtilstand som ligger i verneformålet. Ordene «kan» bør i flere paragrafer erstattes med «bør».

Hans Einar Bratberg er avhengig av å bruke traktorveg som går innom verneforslaget for å komme til på deler av sin eiendom, og ber om at det gis ubegrenset dispensasjon for nødvendig vedlikehold av vei og kjøring med alle aktuelle skogskjøretøy til alle tider av året på denne.

Hole kommune er positiv til verneforslaget. De forventer at verneforskriften tar hensyn til friluftsinnteresser og at det gis god informasjon til allmenheten. De ønsker at det utarbeides en forvaltningsplan.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) er glad for at det nå foreligger et verneforslag for dette svært verdifulle området. De påpeker at de to bruddene i avgrensingen er svært uheldige, og ber Statsforvalteren om å gjøre nye forsøk på å få vern av også disse områdene. NOA mener det bør innføres ferdselsrestriksjoner av hensyn til rovfugl.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE): I sørlige delen av verneforslaget ligger det et digitalt småkraftverkpotensial med en produksjon på 1,01 GWh/år og utbyggingspris på 6,20 NOK/kWh (2019-priser). Det er anslått til å være blant de 20 prosent dyreste vannkraftverkene som har fått konsesjon. NVE ser det som lite sannsynlig at utbygging vil skje. Statsforvalter opplyser at grunneierne i Krokskogstupene er orientert om småkraftpotensialet.

Ringerikskraft Nett AS har områdekonsesjon i området. Det ligger et distribusjonsnett ved grensen i starten av Nestunnelen i nord og et øst for Sønsterud og sørover til Humledal, samt et distribusjonsnett ved Skartunnelen og Nordland. NVE er positive til at standardbestemmelsene for drift og vedlikehold i § 4 og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg i § 6 inngår i forskriften. NVE ber om at *Oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4* inkluderes i § 7. Videre ber NVE om at det også skal være åpnet for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse. Dersom Ringerikskraft Nett AS mener at deres behov for sikker og nødvendig drift, vedlikehold og oppgradering ikke er ivaretatt, forventer NVE at de uttaler seg om det.

Bane NOR er opptatt av muligheten til umiddelbar adkomst ved akutte hendelser. Det må sikres at det ikke er overlapp mellom reguleringsplanene og verneområdet. Bane NOR uttaler seg for øvrig tilnærmet likelydende som Statens Vegvesen.

Statens Vegvesen: Det er naturlig at Nye Veier får uttale seg til verneplanen som høringsinstans på lik linje med Statens Vegvesen og Bane NOR.

Vernegrensa er sammenfallende med reguleringsgrensen for Bjørum – Skaret, FRE 16 og Skaret - Høggastet. E16 Skaret - Høggastet og Ringeriksbanen skal etter hvert detaljeres. I denne prosessen vil det potensielt være behov for å se på endringer og justering som følge av at det hentes inn ny kunnskap. Terrenget er bratt, og sikring av terrenget og detaljprosjektering kan gi behov for endring av tiltaksgrense og reguleringsplan. Statens Vegvesen mener et vedtak om vern nå er uheldig for prosjektgjennomføringen og bør utsettes. Subsidiært ber de om at det legges inn en buffersone mellom reguleringsplangrensa og grensa for naturreservatet på 50 meter inntil prosjektet er gjennomført. Dette kan spare betydelig saksbehandling av dispensasjonssøknader. Områder som ligger i buffersonen eller mellom grense for reservatet og det endelige veiformålet, kan da seinere innlemmes i naturreservatet om vernehensynet fremdeles er intakt. I sum kan dette gi et større verneområde enn høringsforslaget.

§ 7 bokstav e gir rett til etter søknad å kunne få dispensasjon fra verneplanen for nødvendig rassikring av veier inntil naturreservatet. Erfaringer viser at langs veier i slike områder vil det oppstå hendelser som gir akutt behov for tilgang, redning, avstenging og sikringstiltak for å kunne ivareta sikkerhet og framkommelighet for veifarende og naboer. Bestemmelsene bør derfor suppleres med mulighet for umiddelbar adkomst i reservatet under slike omstendigheter.

Det forutsettes videre som det står i høringsdokumentet at vernekartene skal oppdateres og justeres slik at det ikke er overlapp mellom noen av de overnevnte reguleringsplanene og reservatgrensen.

Ved den begrensa tilleggshøringen slutter Statens vegvesen seg til Nye Veiers innspill om at naturreservatets avgrensning og vernebestemmelser gjør det mulig for veieier å gjøre nødvendige tiltak langs veinettet i framtida uten en omstendelig søknadsprosess.

Nye Veier fikk utsatt frist for uttalelse ved den første høringen på grunn av optimaliseringsarbeidet for ny E16. Nye Veier har det siste året arbeidet med optimalisering av strekningen, og Statsforvalteren for Oslo og Viken er informert om dette arbeidet. I optimaliseringsarbeidet har det ikke framkommet behov for endringer av reguleringsgrensen for ny vei som sammenfaller med vernegrensa.

Samtidig vil det kunne være behov for å se på mindre endringer og justering som følge av at det hentes inn ny kunnskap i videre detaljeringen. Kunnskapsinnhenting kan for eksempel være grunnundersøkelser. I den forbindelse minnes det om at terrenget er sidebratt og svært stor andel av verneområdet utsatt for rasfare. Fjellsikring/rassikring og detaljprosjektering kan gi behov for endring av tiltaksgrense og reguleringsplan.

I § 7 e gis det rett til etter søknad å kunne få dispensasjon fra verneplanen for nødvendig rassikring av veier inntil naturreservatet. Erfaringer viser at langs veier i slike områder vil det oppstå hendelser som gir akutt behov for tilgang, redning, avstenging og sikringstiltak i områder som grenser til veier for å kunne ivareta sikkerhet og framkommelighet for veifarende og naboer. Bestemmelsene bør derfor suppleres med mulighet for umiddelbar adkomst i reservatet under slike omstendigheter. Det vises i den forbindelse til veglovas § 51.

Det forutsettes videre som det står i høringsdokumentet at vernekartene skal oppdateres og justeres slik at det ikke er overlapp mellom noen av de overnevnte reguleringsplanene og reservatgrensen.

Nye Veier AS vil i det videre arbeidet med planlegging og bygging av veien ha nær dialog med Statsforvalteren.

Ved den begrensa tilleggshøringen uttaler Nye Veier at de ikke har merknader til utvidelsen av verneforslaget, men gir innspill til konkrete punkter i kartet der det er problemstillinger knyttet til ivaretagelse av veidrift og trafikksikkerhet. Foreslått vernegrense går helt inntil dagens veibane i enkelte områder, hvilket vanskeliggjør fremtidig drift av E16, herunder grøfterensk, kantslått, felling av trær m.m. De foreslår derfor en buffer på 15 meter fra veiskulder til reservatgrense. For reguleringsplanen for E16 Høgkastet – Skaret bes det om at vernegrensa som et minimum må sammenfalle med plangrensa for veiprosjektet.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) uttaler ved oppstartsmelding at rett vest for det planlagte verneområdet ligger en registrering og provins for sandstein og konglomerat; Utvik. Forekomstområdet er registrert på bakgrunn av tidligere aktivitet på området, og er begrenset i omfang. Drift her er registrert avsluttet. DMF vurderer at verneforslaget her ikke vil være til hinder for en eventuell videre utnyttelse av dette forekomstområdet.

Statsforvalterens kommentarer:

E16 Skaret - Høgkastet

Til Bane Nor sin uttalelse kommenterer Statsforvalteren at det ikke er overlapp mellom verneforslaget og reguleringsplanen. Se ellers Statsforvalterens kommentar til Statens Vegvesen og Nye Veier under.

I etterkant av de to høringsrundene har det vært god dialog, og flere møter mellom Statsforvalteren og Nye Veier. Statsforvalteren har også gjort flere mindre korrigeringer av vernegrensa der denne

gikk helt inntil eksisterende vei eller overlapper med reguleringsplan for nye veianlegg. Vernegrensa følger ellers eiendomsgrensen, og overlapper ikke med Statens vegvesens eiendom. Det er også gjort flere endringer i forskriften for å sikre veieiers mulighet til drift, vedlikehold og opprettholdelse av veisikkerheten. Det er lagt vekt på å utforme forskriften slik at det skal være mulig å gjennomføre nødvendige tiltak i forbindelse med byggingen av ny E16.

Ved Krokskogstupene er det store nasjonale verneverdier helt inntil eksisterende vei. Verdiene er blant annet knyttet til kalkrik rasmark. Statsforvalteren har derfor vært opptatt av at tekniske tiltak knyttet til drift, vedlikehold og rassikring av vei skal være søknadspliktige. Det er derfor lagt til spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, jf. verneforskriften § 7, bokstav e – g. Etter opplysninger mottatt fra Statsforvalteren og Nye veier ved Miljødirektoratets behandling av saken, kan dette dreie seg om bl.a. rassikring i forbindelse med utbyggingen for å ivareta sikkerheten på veien og overholde regelverket knyttet til rassikkerhet ved anleggelse av en ny firefeltsvei. Dette regelverket er strengere enn for veien slik den ligger i dag. Bestemmelsene skal også bl.a. kunne dekke eventuelle nødvendige hastetiltak før utbygging starter (nåsituasjon) og i fremtidig driftssituasjon etter av veien er ferdig bygd. Samtidig er det gjort generelt unntak fra vernebestemmelsene for å kunne fjerne rasfarlige trær og greiner som utgjør en risiko for trafikksikkerheten, jf. verneforskriften § 4, bokstav m.

Kraftledning

Noen av punktene i standardmalen for verneforskrifter når kraftledning i verneområder var falt ut i høringsforslaget, og Statsforvalteren har tatt inn punktene NVE ber om.

Avgrensing

Statsforvalteren har forsøkt å få en sammenheng i reservatet slik NOA peker på, men det har ikke lyktes. Statsforvalteren er enig i at det er uheldig, men mener det er underordnet med tanke på de store naturverdiene som blir vernet.

Ferdelsrestriksjoner av hensyn til rovfugl

Statsforvalteren er ikke kjent med konflikter knyttet til ferdse og friluftsliv, og mener derfor det ikke er behov for ferdelsrestriksjoner.

Orienteringsaktivitet

Statsforvalteren har i oppdrag å fremme forslag om vern av verdifulle skogområder og sende tilråding til Miljødirektoratet. Statsforvalteren forholder seg til Miljødirektoratets gjeldende forskriftsmal for verneområder. Det vises også til Miljødirektoratets svar av 9.9.2020 på Norsk Friluftsliv sitt brev. Det er en rekke sjeldne og sårbare arter og naturtyper innenfor verneforslaget. Det er derfor ønskelig at større arrangementer skal være søknadspliktige, slik at det kan bli gjort en konkret vurdering av mulig effekt.

Friluftsliv

Deler av Krokskogstupene er attraktivt område for friluftsliv. Miljødirektoratets nasjonale mal for verneforskrifter for naturreservater er lagt til grunn for forskriften. I gjeldende forskriftsmal for naturreservater fremgår det at det skal tas hensyn til brukerinteresser i tillegg til verneverdier. På grunn av store og sårbare naturverdier er det likevel ikke like vide bestemmelser som i de fleste reservatene i Oslo og Akershus.

I forskriften legges det opp til at stier og traktorveier avmerket på vernekartet skal kunne ryddes og vedlikeholdes. En må ha tillatelse til eventuell rydding av nye stier. Disse begrensningene mener Statsforvalteren er nødvendige på grunn av forekomst av sårbar vegetasjon og fugleliv.

Informasjon- og skjøtselsarbeid og forvaltningsplan

Viken fylkeskommune ønsker mer forpliktende bestemmelser om skjøtsel for å oppnå den natur- eller kulturtilstand som ligger i verneformålet, og at «kan» erstattes med «bør» i flere paragrafer. Miljødirektoratets nasjonale mal for verneforskrifter er benyttet. § 9 gir adgang til forvaltningsmyndigheten å utøve skjøtsel, og det er riktig å bruke ordet *kan* her (som i å gi adgang til noe). Aktiviteter og tiltak som bør gjennomføres kan utdypes i forvaltningsmyndighetens oppfølging av området, eventuelt i en forvaltningsplan, skjøtselsplan eller besøksstrategi. Forvaltningsplan blir utarbeidet ved behov for skjøtsel eller det er det behov for å avklare forholdet mellom bruk og vern. Dette vil bli vurdert etter vernevedtak, men Statsforvalteren ser i utgangspunktet ikke at det er svært stort behov her. Etter at vernevedtak er fattet vil området bli skiltet med informasjon til allmennheten.

Motorisert transport på traktorvei til bakenforliggende skog (innspill fra grunneier på naboeiendom)

Statsforvalteren ser at det er behov for motorisert transport på traktorvei gjennom reservatet for drift av bakenforliggende skog, og legger til grunn at det vil bli gitt tillatelse til nødvendig transport. På grunn av områdets store og sårbare naturverdier mener Statsforvalteren at det bør være søknadspliktig.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Krokskogstupene* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Etter ordinær høring i november 2021 ble det gjort så omfattende endringer i avgrensningen i verneforslaget, at området ble sendt på tilleggshøring i november 2023. Etter den siste høringen er det kun gjort mindre justeringer i avgrensningen av verneforslaget. Avgrensningen er basert på de innkomne tilbudsområdene og reguleringsplangrenser vedtatt i forbindelse med utbyggingen av E16. Området grenser til planområdet for reguleringsplanen E16 Skaret-Høgkastet og E16 Bjørum - Skaret, som er regulert til samferdselsformål. Verneforslaget krysser den planlagte traseen sør for Bråtafjellet, men kun der veien skal legges i tunnelløp. Et lite areal lengst sør ligger innenfor reguleringsplanen for E 16 Bjørum-Skart og er regulert til annen veigrunn – grøntareal.

Deler av verneforslaget, ved Nesseterdalen og Hvalpåsen, ligger innenfor markalovens geografiske virkeområde.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår flere endringer i forskriften av hensyn til utbygging, drift og vedlikehold av vei, samt inkludering av standardbestemmelser for kraftledninger. Følgende endringer er gjort i forskriften etter høring:

I § 4 er det lagt til en ny bestemmelse som lyder:

- m. Nødvendig fjerning av greiner og trær som henger inn over vei eller veianlegg, eller utgjør en fare for trafikk sikkerheten.*

Videre er det lagt til nye bestemmelser i § 7:

- e. Tiltak mot ras og skred og rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko langs E16 og fv. 285.*
- f. Nødvendige tiltak innenfor naturreservatet for vedlikehold av E16 og fv. 285*
- g. Etablering av mindre tiltak som er nødvendige ved utbygging av ny E16, og bruk av fv. 285 som omkjøringsvei.*
- i. oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4 bokstav h*

§ 7 bokstav j er supplert med nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter nevnt i § 7 bokstav e, f, g og i og § 4 bokstav g (drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende kraftledning i og inntil verneområdet).

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets vurdering:

Verneforslaget berører ikke planområdet for selve Ringeriksbanen.

Det har vært tett dialog mellom Statsforvalteren og Nye veier gjennom verneplanprosessen når det gjelder tilpasninger av vernegrense og -forskrift for å sikre at verneforslaget ivaretar behov knyttet til utbygging og drift av E16. Dette er i første rekke godt sikret gjennom at verneforslaget er lagt utenfor reguleringsplan for nye veianlegg. I tillegg er verneforskriften utformet med bestemmelser som tar høyde for at det skal kunne være mulig å gjennomføre nødvendige tiltak i forbindelse med E16. Krokskogstupene har verneverdier av nasjonal til internasjonal betydning, med trua og sjeldne naturtyper på kalkrik grunn og et tilhørende rikt arts mangfold med forekomster som kun er kjent fra et fåtall lokaliteter på landsbasis eller som har svært begrenset utbredelse. Det er derfor vektlagt at eventuelle tekniske tiltak skal være søknadspliktig. Gjennom søknadsplikt sikres dialog og avklaring mellom forvaltningsmyndigheten og veieier/utbygger om behov, løsninger og avbøtende tiltak. Det kan gjøres avveininger mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og ivaretagelse av verneverdiene, og sikre at hensyn tas for å redusere mulig konsekvens for verneverdiene.

Miljødirektoratet mener at verneforslaget ivaretar både behovene knyttet til E16 og de store verneverdiene på en god måte, og støtter Statsforvalterens avgrensning og forslag til verneforskrift.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Krokskogstupene:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Krokskogstupene som naturreservat.

15. Trillemarka-Rollagsfjell, Rollag kommune - Utvidelse

Utvidelsesareal: 2 244 daa, skogareal utvidelse: 2 115 daa, produktiv skog utvidelse: 1 146 daa. Nytt totalareal: 158 189 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et svært stort og sammenhengende naturskogsområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv og naturlige prosesser i skog. Området domineres

av eldre naturskog med preg av urørthet, det har gode forekomster av død ved, og er levested for en rekke rødlistede arter. Også setervoller i området har forekomster av rødlistearter. Området har vitenskapelig/pedagogisk verdi blant annet på grunn av sin størrelse.

Verneformålet for eksisterende Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat videreføres.

Det eksisterende Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat ligger på åsen mellom Sigdal og Numedal. Den foreslåtte utvidelsen er i Rollag kommune, ca. 520-765 moh. i mellomboreal og nordboreal vegetasjonssone. Forslaget består av tre delområder, et nord og to sør for bekkekløfta Søråe. Nesten hele utvidelsesforslaget har gammel gran- og furuskog. Granskogen inneholder en god del dødved, og det er stedvis rik lavflora. I furuskogen finnes en del keloelementer og brannspor er nokså vanlig. De største verneverdiene finnes rundt Bjørnhølfjellet, der det er velutviklet boreal kalkgranskog i naturskogtilstand. Slik skog er i liten grad fanget opp i det eksisterende reservatet. I utvidelsesforslaget finnes også høgstaudegranskog og innslag av rik gransumpskog.

Kalkgranskog (VU), høgstaudegranskog (NT) og gransumpskog (EN) er rødlistede naturtyper. Forekomstene av kalkgranskog er langt bedre enn det som finnes innenfor det eksisterende reservatet. Artsmangfoldet er rikt og en rekke (43 ulike) truede og nær truede arter er registrert (4 EN, 8 VU, 31 NT). Særlig høy tetthet av registreringer finnes i brattliene av Bjørnhølfjellet, spesielt når det gjelder kalkgranskogs-mykorrhizasopp. Også artsamangfoldet av vedsopp og lav er brukbart.

Forslaget styrker Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat som et storområde med gammel skog, og området har høy mangelloppfyllelse knyttet til dette. Utvidelsesarealet dekker videre mangler knyttet til vern av kalkskog, og bidrar til å øke variasjonen i reservatet.

Inngrepsstatus og andre interesser:

I det nordlige området krysser en bilvei gjennom verneforslaget og inn i eksisterende reservat. Det er en liten parkeringsplass innenfor verneforslaget. Videre går det to traktorveier gjennom verneforslaget lengst nord. De er i bruk for drift av bakenforliggende eiendommer. Bruk og interesser i utvidelsesforslaget er knyttet til skogsdrift, og området er i tillegg benyttet til friluftsliv, jakt og fiske i tilgrensende vann.

I NGUs kartdatabase er det ikke registrert forekomst av grus og pukk eller av mineraler.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 9 andre områder og er sendt til: *Berørte grunneiere, Akershus bonde- og småbrukarlag, Akershus bondelag, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus sau og geit, Akershus Skikrets, Birdlife Oslo og Akershus, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, DIF Orientering (Drøbak Frogn idrettslag), DNT Akershus, DNT Indre Østfold, DNT Nedre Glomma, DNT Oslo og Omegn, Elvia AS, Forum for Natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for Natur og friluftsliv Østfold, Frogn kommune, Frognmarkas Venner, Hallingdal kraftnett AS, Hol kommune, Nore og Uvdal kommune, Hvaler kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Marker kommune, Midtnett AS, Modum kommune, Naturvernforbundet Fredrikstad og Hvaler, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Indre Østfold, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nore og Uvdal kommune, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, ,Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold Norges sopp og nyttevekstforbund, Norgesnett AS, Numedals-Laugens Brugseierforening, Uvdal kraftforsyning, Godfarfoss Kraft AS, Norsk Ornitologisk Forening Oslo/Akershus Drøbak/Frogn, Birdlife avd. Østfold, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslofjordens friluftsråd, Rakkestad energi, Rakkestad kommune, Rollag elektrisitetsverk AS, Rollag kommune, Sopp- og nyttevekstforening Fredrikstad, Sopp og nyttevekstforening Indre*

Østfold, Uvdal kraftforsyning, Viken fylkeskommune, Viken Idrettskrets, Viken Natur og Ungdom, Østfold bonde- og småbrukerlag, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold O-krets, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Kystverket, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrenghus, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, SABIMA, Kartverket, Statens Vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo - Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, Viken fylkeskommune, WWF-Norge.

Det har kommet inn ni høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg, Bane NOR, Statens vegvesen og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har uttalt seg, men har ingen merknader.

Elvia AS har ikke nettanlegg innenfor området.

Språkrådet anbefaler å skrive navnet Trillemarka og Rollagsfjell.

Viken fylkeskommune spør om det ville vært ryddigere å samle unntaksbestemmelsene som har referanse til forvaltningsplanen. kommenterer generelt til flere områder at vedlikehold og skjøtsel av kulturminner er foreslått søknadspliktig. Her kan en unngå tidkrevende søknadsprosesser ved å ta det inn som et unntak, eller at kulturminnemyndigheten pålegges å varsle, med en viss svarfrist fra vernemyndigheten. Det bør defineres hva som regnes som stort arrangement. I forskriftene sies at det *kan* utarbeides forvaltningsplan. *Kan* bør skiftes ut med *bør*, særlig for områder som er mye besøkt.

Gunnar og Laila Solberg har behov for å benytte en traktorvei gjennom foreslått verneområde for å komme til sin eiendom som ikke er tilbudt til vern. Denne veien ønsker de å kunne vedlikeholde og oppgradere/utvide. Dersom ikke oppgradering kan bli tillatt, vil det bety at de selv og etterkommerne vil få begrenset sine muligheter til bruk av eiendommen, spesielt skogsdrift. Tilpassing av vei og møteplasser for dagens tømmerbiler vil bli vanskeliggjort og tidkrevende, eventuelt umulig å gjennomføre. Det må tas inn generell dispensasjon for næringsvirksomhet som f.eks. landbruk og fiske. Bidraget til veien fra uttransport av tømmer frafaller, og økonomien i Øytjønneveien er allerede anstrengt. I og med at det ikke vil være tillatt med transport i terrenget, må det kompenseres for merkostnader til drift. Nå har forvaltningsplanen en grense på 15 turer pr år for tilsyn med husdyr på beite. Det kan være aktuelt å ha storfe på beite, og i så fall må det gjøres endringer i forvaltningsplanen slik at de kan få tilsyn hver dag slik husdyrforskriften krever.

Transport over denne eiendommen burde vært vurdert da verneprosessen ble startet opp. Spørsmål og innspill til planen er dårlig besvart eller hensyntatt ved at det må tas stilling etter vern. Det skaper en usikkerhet. Naboene burde ha mulighet til å godta vern eller ikke på linje med skogeier. Konsekvensene må fremstilles tydelig slik at det gir riktig grunnlag for de som skal ta stilling til tilrådingen og senere beslutning. Foreslår at høringsutkastet revurderes og sendes ut på ny høring med forslag om tilkomst uten ulemper for naboeiendom. Foreslår at dagens veitrase pluss 10 meter til hver side utgår. Eventuelt kan det tilbys alternativ adkomst til bakenforliggende eiendommer.

Svein Bekkejorden og Kari Aabø Bekkejorden påpeker at verneforslaget vil gi begrensninger på traktorveiene Pipetjønndalen, Kløvdalsveien og resultere i redusert tømmerhogst med transport på Øytjønnevegen. Bidrag fra uttransport av tømmeret frafaller. Innenfor verneområdet vil tilpassing av vei og møteplasser for tømmertransport bli umulig eller vanskeliggjort. Økonomien i Øytjønnevegen er allerede anstrengt. Innspill tidligere i prosessen er dårlig besvart med f.eks. at det må søkes om eller det må tas stilling til etter vern. Dette gir en usikkerhet på hvilke konsekvenser vernet vil få. Ved frivillig vern får grunneiere et konkret tilbud som de kan godta eller ikke, hvorfor får ikke naboer som blir berørt det? Verneforslaget bør sendes ut på ny høring med forslag uten ulemper for naboeiendommer, enten at veitrase med tillegg av 10 meter til hver side tas ut av verneområder, eller at alternativ tilkomst tilbys til berørte naboeiendommer.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) har fått oppstartsmelding og høring tilsendt, men ikke kommet med uttalelse til foreslått utvidelse av Trillemarka-Rollagsfjell.

Statsforvalterens kommentarer:

Reservatnavn, forskriftens struktur og forvaltningsplan

Ved denne utvidelsen ønsker Statsforvalteren å gjøre så små endringer som mulig i forskriften, så oppsettet beholdes slik det er.

Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat er et innarbeidet navn og en grafisk profil. Statsforvalteren merker seg anbefalingen fra Språkrådet til navnsetting av nye verneområder, men mener det ikke er ønskelig å endre navnet på dette verneområdet gjennom utvidelsen.

Det er utarbeidet forvaltningsplan for Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat.

Vedlikehold av traktorvei

Dagens verneforskrift sier i § 4 nr. 10 at vernet ikke er til hinder for vedlikehold av bygninger, veier og anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet og som er listet opp og kartfestet i forvaltningsplanen. Med «vei» menes både bilvei og traktorvei. De to eksisterende traktorveiene på Gnr./bnr. 44/2, (Kløvdalsveien og traktorveien inn Pipetjønndalen) vil bli tatt inn i forvaltningsplanen når den oppdateres, og de vil da kunne vedlikeholdes. Hvis det er behov for vedlikehold før forvaltningsplanen er formelt oppdatert, vil det bli gitt tillatelse etter søknad.

I et naturreservat skal det ikke åpnes for nye tekniske inngrep, så oppgradering, utvidelse eller omlegging av vei vil ikke være tillatt. Naboene foreslår å grense ut et areal langs traktorveien og en sone rundt. På bakgrunn av naturverdiene i dette delområdet, mener Statsforvalteren at det vil være uheldig å ta ut et slikt areal. Statsforvalteren mener også at ressursgrunnlaget på bakenforliggende areal ikke tilsier at det er behov for stor oppgradering av traktorveien. Arealet innenfor Kløvdalsveien består ifølge bonitetskart i hovedsak av uproduktiv skog. Rundt traktorveien inn Pipetjønndalen er det noe høyere bonitet, men i hovedsak uproduktivt og skog med lav bonitet.

Motorferdsel for drift av bakenforliggende eiendommer

Dagens forskrift åpner for at det kan gis dispensasjon for transport av varer, materialer, utstyr og ved til hytter og setre, § 5 punkt 12 d, men det er ingen bestemmelser om motorferdsel for drift av bakenforliggende skog. Det anbefales at det tas inn et nytt punkt som åpner for motorferdsel på de

to traktorveiene på kommunens eiendom, gnr./bnr. 44/2, i forbindelse med drift av bakenforliggende skog.

Verneforskriften sier at det er tillatt med nødvendig motorferdsel på eksisterende veier definert i forvaltningsplan i forbindelse med tilsyn med husdyr på beite. Forvaltningsplanen utdyper dette og sier at med «nødvendig motorferdsel» forstås inntil 15 turer for en beitesesong. Statsforvalteren vil bemerke at forvaltningsplanen skal ha veiledende retningslinjer, men den er ikke rettslig bindende. Det vil derfor være mulig å gjøre en ny, konkret vurdering dersom dette skulle bli aktuelt. Så vidt Statsforvalteren kjenner til har storfefeite og behov for daglig tilsyn ikke vært diskutert i forvaltningen av naturreservatet tidligere, det må i så fall vurderes av forvaltningsstyret.

Det ønskes en generell dispensasjon for næringsvirksomhet som f.eks. landbruk og fiske. Landbruksaktivitet som skogbruk og beite er omtalt ovenfor. Statsforvalteren vil påpeke at jakt og fiske ikke regnes som næring etter motorferdselloven, så slik motorferdsel er ikke tillatt utenfor reservatet, og følgelig heller ikke aktuelt å åpne for i reservatet.

Kostnader til vedlikehold av veiene

Bruk og eierandeler i en vei er i utgangspunktet en privatrettslig sak mellom de ulike andelseierne i veien.

Erstatning

Hvis naboene etter vernevedtak mener de har lidd et økonomisk tap på grunn av vernet, kan de søke om erstatning, jf. § 50 i naturmangfoldloven. En eventuell søknad vil bli behandlet av Miljødirektoratet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Trillemarka-Rollagsfjell* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensing som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mål uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Trillemarka-Rollagsfjell:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat.

7.5 ØSTFOLD FYLKE

Det tilrås vern av 4 områder. To av områdene er utvidelse av eksisterende verneområder. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern, unntatt Tresvika og Brattholmen der Miljødirektoratet er grunneier.

16. Tresvika og Brattholmen, Hvaler kommune

Totalareal 265 daa, skogareal: 233 daa, produktiv skog: 143 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold med spesielle naturtyper i form av gammel kystskog, med tilhørende naturlig plante- og dyreliv. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Tresvika og Brattholmen ligger sør og sørøst for Makø på Nordre Sandøy i Hvaler kommune, i boreonemoral sone. Verneforslaget består av to adskilte delområder, der store deler av Brattholmen utgjør en del, og Tresvika og området nordover, den andre delen. Høyeste punkt er ca. 40 meter.

Områdene har en god del skinn furuskog stående på svaberg. Mellom disse forekommer det gjerne blandingsskoger. Sandstrender med bakenforliggende furuskog på antatt sandjord finnes også, samt noen små arealer med svartorstrandskog. De største kvalitetene ved området er kombinasjonen av områdets beliggenhet og forekomsten av lite påvirket skog med en del dødvedkvaliteter og strandnatur. Undersøkelser på insektmangfoldet ved Makø i 2018 tilsier at Tresvika og Brattholmen har potensiale til å huse en del rødlistede insekter knyttet til dødvedelementer eller strandlokaliteter.

Brattholmen-Tresvika vil i middels grad bidra til inndekning av mangler i skogvernet. Området dekker i første rekke opp generelle mangler med areal av lavlandsskog, en del biologisk gammel skog og en del høybonitetsskog. Naturtypelokalitetene er for små for å oppnå en mangeloppgyllelse, og området får derfor lav oppfyllelse på mangelnaturtyper.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Delområdene er statlig sikret friluftslivsområde, og brukes stort sett av besøkende til bading og strandbaserte aktiviteter. Aktiviteten er størst i sommerhalvåret, og de aller fleste bruker sandstrandområdene utenfor verneforslaget. Det er noen enkle stier gjennom delområdene. Avgrensingen av verneforslaget er foretatt i dialog med representanter for friluftslivsinteressene i området. Noen arealer holdes utenfor verneforslaget, slik at det friere kan vedlikeholdes og tilrettelegges for friluftsliv i Tresvika og bukta rundt, og syd på Brattholmen. I Norges Geologiske Undersøkelse sin kartdatabase er det ikke registrert forekomst av grus og pukk eller av mineraler.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 9 andre områder og er sendt til: *Berørte grunneiere, Akershus bonde- og småbrukarlag, Akershus bondelag, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus sau og geit, Akershus Skikrets, Birdlife Oslo og Akershus, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag,*

Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, DIF Orientering (Drøbak Frogn idrettslag), DNT Akershus, DNT Indre Østfold, DNT Nedre Glomma, DNT Oslo og Omegn, Elvia AS, Forum for Natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for Natur og friluftsliv Østfold, Frogn kommune, Frognmarkas Venner, Hallingdal kraftnett AS, Hol kommune, Nore og Uvdal kommune, Hvaler kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Marker kommune, Midtnett AS, Modum kommune, Naturvernforbundet Fredrikstad og Hvaler, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Indre Østfold, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nore og Uvdal kommune, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, ,Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold Norges sopp og nyttevekstforbund, Norgesnett AS, Numedals-Laugens Brugseierforening, Uvdal kraftforsyning, Godfarfoss Kraft AS, Norsk Ornitologisk Forening Oslo/Akershus Drøbak/Frogn, Birdlife avd. Østfold, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslofjordens friluftsråd, Rakkestad energi, Rakkestad kommune, Rollag elektrisitetsverk AS, Rollag kommune, Sopp- og nyttevekstforening Fredrikstad, Sopp og nyttevekstforening Indre Østfold, Uvdal kraftforsyning, Viken fylkeskommune, Viken Idrettskrets, Viken Natur og Ungdom, Østfold bonde- og småbrukerlag, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold O-krets, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Kystverket, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, SABIMA, Kartverket, Statens Vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo - Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, Viken fylkeskommune, WWF-Norge.

Det kom inn 10 høringsuttalelser som er relevante for Tresvika og Brattholmen. Et sammendrag av disse samt relevante innspill fra varsel om oppstart gjengis under.

Forsvarsbygg, Bane NOR og Statens Vegvesen har ingen merknader.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se noen energiinteresser innenfor Tresvika og Brattholmen.

Elvia AS har ikke anlegg innenfor områdene Tresvika og Brattholmen.

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) mener at forskriftene bør oppdateres i tråd med det som framgår av høringsnotatet for særlovsgjennomgangen, og at det så langt det er mulig før verneforskriftene fastsettes, bør avklares om de aktuelle kommunene skal være forvaltningsmyndighet, slik at dette kan framgå av forskriftene når disse fastsettes.

Kystverket kommenterer at verneforslaget grenser til Makøundet som benyttes av fritidsbåter og lokale ferger. For å sikre trygg og sikker ferdsel i farvannet er navigasjonsinnretninger av vesentlig betydning. Det må åpnes for at Kystverket kan få tillatelse til oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg med tilhørende motorisert ferdsel, og at dette går frem av bestemmelsene til verneområdet.

Oslofjordens friluftsråd (OF) viser til at dette er mye brukte rekreasjons- og båtutfartsområder i Hvalerskjærgården, som også er tilrettelagt for friluftsliv og driftes i sommerhalvåret av skjærgårdstjenesten. OF ønsker å rose Statsforvalteren for god medvirkningsprosess. OF og Skjærgårdstjenesten har spilt at de mye brukte delene av friområdene ikke innlemmes i verneforslaget. Dette forenkler fremtidig skjøtsel, tilrettelegging og vedlikehold. Det er positivt at det er lagt inn muligheter for fortsatt skjøtsel og vedlikehold av stier, og at det mulighet for å merke stinettet. OF oppfordrer til å sette opp skilt med informasjon om vernet.

Viken fylkeskommune kommenterer at Tresvika og Brattholmen er statlig sikret friluftsområde, men navnet skrives annerledes, det bør avklares hva som er riktig. Viken fylkeskommune har vært deltaker i verneprosessen fra starten av og har sammen med Oslofjorden friluftsråd og Skjærgårdstjenesten fått gehør for avgrensning av naturreservatene i sør både på Brattholmen og i Tresvika. I områdene som er utelatt i vernet er det stor trafikk og behov for tilretteleggingstiltak. Fylkeskommunen mener at området bør ha forvaltningsplan, og at denne samstemmes med forvaltningsplanen for det statlig sikrede området.

Språkrådet: Skrivemåten er i samsvar med skrivemåten av naturnavnene i Sentralt stedsnavnregister (SSR). Selve Tresvika er ikke innenfor verneforslaget slik at navnet blir noe upresist, men det er ikke andre mer dekkende navn.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) har fått oppstartsmelding og høring tilsendt, men har ikke kommet med uttalelse.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren tar uttalelsene fra Bane Nor, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, NVE og Elvia til orientering.

Forvaltningsmyndighet

Kommuner som ønsker delegert forvaltningsmyndighet, kan gi tilbakemelding om dette gjennom verneprosessen. Hvaler kommune har ikke gitt tilbakemelding om at de ønsker å overta forvaltningsmyndigheten for verneområdene i kommunen.

Kystverkets anlegg

Statsforvalteren har registrert at det er oppført et fartsskilt for båttrafikken på Brattholmen. Det var derfor lagt inn en unntaksbestemmelse om at dette kan vedlikeholdes. Statsforvalteren er innstilt på å drøfte nærmere med Kystverket hvilke anlegg og tiltak det er ønskelig å gjennomføre for å sikre trygg ferdsel i farvannet. Enkle tiltak av et visst omfang kan aksepteres uten at formålet med vernet blir skadelidende. Statsforvalteren anbefaler at det tas inn et nytt pkt. i § 7 i forskriften som ivaretar denne muligheten.

Forvaltningsplan og skilting med informasjon om verneområdet

Hovedregelen i naturreservater er at det *kan* utarbeides forvaltningsplan. Statsforvalteren vurderer at det ikke er særskilte behov i dette området som medfører at forskriftslyden endres til at det *bør* eller *skal* utarbeides forvaltningsplan. Utover dette må forvaltningsmyndigheten vurdere om naturreservatet trenger en forvaltningsplan i etterkant av vernevedtak.

Alle verneområder skal minimum merkes med skilt som angir at området er vernet. Informasjon utover dette kan utarbeides ut fra verneverdier, bruksintensitet og behovet for å informere

brukerne av området. Dette kan beskrives i en besøksstrategi, og kan bli en del av forvaltningsarbeidet etter vernevedtak.

Navn på området

Skrivemåten *Brattholmen* er i samsvar med skrivemåten av naturnavnet i Sentralt Stedsnavnregister.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Tresvika og Brattholmen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Det er lagt inn en bestemmelse under § 7 om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til oppføring av nye anlegg for Kystverket, med nødvendig motorferdsel for å gjennomføre dette. For øvrig tilrår Statsforvalteren verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart som i høringsforslaget og endring i verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

I tråd med noe nyere vernevedtak, bl.a. for Jomfruland nasjonalpark, har Miljødirektoratet endret bestemmelsen i § 7, bokstav h fra *Oppføring av nye anlegg for Kystverket til oppføring av nødvendige navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak i regi av Kystverket*. Dette vurderes å dekke behovet for gjennomføring av tiltak for å sikre trygg ferdsel. Vedlikehold av eksisterende fartsskilt for båttrafikken bør kunne gjennomføres uten bruk av motorferdsel på land på øyene. Miljødirektoratet har derfor strøket åpningen i § 7 bokstav i om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til dette.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Tresvika og Brattholmen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Tresvika og Brattholmen som naturreservat.

17. Gyrihelleren, Indre Østfold kommune – Utvidelse

Utvidelsesareal 142 daa, skogareal utvidelse: 114 daa, produktiv skog utvidelse: 112 daa. Nytt totalareal: 2 535 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av et relativt lite påvirket skogområde i lavereliggende trakter like over marin grense på grunnfjell, samt å bevare brannpåvirket skog. Området består av større arealer gammelskog med overveiende fattige skogtyper med furu og gran, samt flere tjern og myrer. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i en mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Dagens verneformål for Gyrihelleren videreføres, med supplering av å bevare brannpåvirket skog.

Eksisterende Gyrihelleren naturreservat ligger sørøst for Mysen, nordvest for Ørje, like vest for Steinsvannet. Det eksisterende verneområdet består av større arealer gammelskog, overveiende med fattige skogtyper og er et viktig leve- og oppvekstområde for skogsfugl.

Utvidelsesforslaget ligger vest for eksisterende naturreservat og er en del av et større skogbrannområde som brant sommeren 2023. Den brente skogen er av typen bærlyngfuruskog, hovedsakelig på lav bonitet. Arealet ligger i boreonemoral sone.

Skogbrann er en naturlig del av dynamikken i boreale barskoger. Skogbranner endrer skogstrukturen og skaper unike og varierte kvaliteter og elementer som er viktig for en rekke dyr, planter, insekter, sopp, moser og lav. Flere arter er direkte avhengig av skogbrann, og av disse er omtrent 40 arter sjeldne og trua. Den langsiktige overlevelsen av slike branntilknyttede arter er avhengig av jevnlig skogbranner og tilgang til arealer med brent skog som får utvikle seg fritt etter brannen. Livsmiljøene som skapes ved skogbrann, er også fordelaktige for en rekke andre arter. En skogbrann kan ha positive effekter på naturmangfoldet både på kort, mellomlang og lang sikt, i opptil flere hundre år.

Elementer som er viktige for brannavhengige og brannbegunstigede arter, som kelo-furuer (kan skapes ved brannherding) og brannpåvirket skog, finnes i liten grad i moderne kulturskog. Det er i liten grad vernet brannpåvirket skog som får stå urørt over lang tid. Totalt sett vurderes derfor verneforslaget å kunne bidra til å oppfylle mangler knyttet til vern av brent skog i skogvernet og kvalifiserer for vern etter naturmangfoldloven, selv om arealet er forholdsvis lite

Inngrepsstatus og andre interesser:

Interessene i utvidelsesforslaget er knyttet til skogsdrift, jakt, fiske og området er i tillegg et svært viktig friluftsområde i henhold til de kommunale kartleggingene av friluftsverdier og det er sikret som et statlig sikret friluftsområde. I Norges Geologiske Undersøkelse sin kartdatabase er det ikke registrert forekomst av grus og pukk eller av mineraler.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med fem andre områder og er sendt til: *Berørte grunneiere, Akershus bonde- og småbrukarlag, Akershus bondelag, Akershus fylkeskommune, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus sau og geit v/Jon Skretting, Akershus Skikrets, Berger og Rykkin vel, Birdlife Oslo og Akershus, Birdlife, Østfold, Buskerud fylkeskommune, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, Bærum kommune, DNT Oslo og omegn, DNT Drammen og omegn, DNT Indre Østfold, Elvia AS, Forum for Natur og friluftsliv Østfold, Forum for Natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Glitre Nett AS, Glomma og Laagens brukseierforening, Indre Østfold kommune, Interessegruppa Mer*

Villmark Nå, Krødsherad kommune, Midtkraft Nett AS, Midtkraft Strøm AS, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Indre Østfold, Naturvernforbundet i Østfold, Norefjell Nett AS, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norges sopp og nyttevekstforbund, Sigdal kommune, Sopp og nyttevekstforening Indre Østfold, Trøgstad Elverk, Viken Idrettskrets, Viken Natur og Ungdom, Østfold bonde- og småbrukerlag, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold Entomologiske forening, Østfold fylkeskommune, Østfold O-krets, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norgesnett AS, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og Teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, SABIMA, Statens Kartverk, Statens Vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge

Det kom inn 9 høringsuttalelser som var relevante for Gyrihelleren. Et sammendrag av disse samt relevante innspill fra varsel om oppstart gjengis under.

Forsvarsbygg, Bane NOR, Statens vegvesen og Statnett har ingen merknader.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) ber områdekonsesjonær Elvia AS om å kommentere vernet ved Gyrihelleren med tanke på eventuelle fremtidige planer.

Elvia har ingen elektriske anlegg innenfor Gyrihelleren utvidelse.

Østfold fylkeskommune registrerer at flere av Viken fylkeskommunes innspill ved varsel om oppstart er tatt til følge. Ønsker at kartene i allerede vernede arealer kan oppdateres med stinett.

Fylkeskommunen har også gitt tilbakemelding om at Gyrihelleren bør ha forvaltningsplan, som samstemmes med forvaltningsplan for det statlig sikrede området.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) gir generell tilbakemelding til flere områder at i de tilfellene der forskriften foreslås endret, ønsker de at det spesifiseres hva man endrer fra og til. På mange av kartene i vernesaker er stiene forsvunnet, og man tror derfor at det ikke er stier i området. Sykkelforbud utenfor stier som er markert på vernekartet er problematisk om det finnes stier som er i bruk, men som ikke er markert på kart. For å forhindre dette bør det brukes en kartoppløsning som er slik at alle stier kommer med, eventuelt supplere med detaljkart.

Interessegruppa Mer Villmark Nå er glade for utvidelsesforslaget, men mener brannområder er så biologisk verdifulle at ethvert areal må forsøkes sikret. Foreslår derfor å utvide arealet med mer av det som brant i 2023.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) har fått oppstartsmelding og høring tilsendt, men ikke kommet med uttalelse.

Statsforvalterens kommentarer:Forvaltningsplan

Hovedregelen i naturreservater er at det *kan* utarbeides forvaltningsplan. Statsforvalteren vurderer at det ikke er særskilte behov i dette området som medfører at forskriftslyden endres til at det bør eller skal utarbeides forvaltningsplan. Utover dette må forvaltningsmyndigheten vurdere om naturreservatet trenger en forvaltningsplan, i etterkant av vernevedtak.

Sykling og stier på vernekart

Standard formulering i verneforskriftene er at sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom eksisterende stier (, traktorveier og veier). Det vil si at sykling er tillatt på stier som eksisterer på vernetidspunktet, både kartfestede og ikke-kartfestede. Det avmerkes som regel ikke alle stier som befinner seg innenfor området på vernekartet, kun hvis det er spesielle bestemmelser eller restriksjoner knyttet til stien.

Endringsforskriften

Når det foreslås utvidelse av et eksisterende verneområde som nylig ble vedtatt, vil som regel endringene i forskriftene ikke være så store. Statsforvalteren lager derfor en endringsforskrift som sier noe om hvilke endringer som skal gjøres i eksisterende forskrift. Endringene i forskriften er markert med kursiv.

Tilgrensende verneverdier

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Gyrihelleren* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Gyrihelleren:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Gyrihelleren naturreservat.

18. Eikhaugen, Indre Østfold kommune

Totalareal: 178 daa, skogareal: 177 daa, produktiv skog: 176 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av leirravine og som har særlig betydning for biologisk mangfold ved å bestå av eldre høybonitetsskog med innslag av høgstaudegranskog og edellauvskog med rik markvegetasjon. Gammel solvarm bergfuruskog inngår også. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Eikhaugen ligger i Indre Østfold kommune, litt nord for Båstad på østsiden av Øyeren, innenfor boreonemoral sone, ca. 101-155 moh. Området er sørvendt, vestvendt og nordvendt, med typiske ravinedaler i mesteparten av området. Lokaliteten har sine største kvaliteter knyttet til rik og høyproduktiv skog i variert landskap som begynner å produsere en del død ved av ulike treslag. Området som helhet har stor treslagsvariasjon, med både gran, furu, boreale løvtrær og edelløvtrær som hassel, alm og ask. Rike marine leiravsetninger og rik ravineskog gir en rik karplanteflora og potensial for forekomst av interessante markboende sopp og moser.

Av rødlistede naturtyper er det innslag av høgstaudeskog (NT) der grunnen er noe kildepåvirket. En del av lågurtskogen klassifiseres som frisk rik edellauvskog (NT). Innerst i Eikhaugvika er det små partier med åpen flomfastmark (NT) og flomskogsmark (VU) i tilknytning til utløpsbekken. Leirravine er rødlistet naturtype (VU) som landform.

I forbindelse med frivillig vern kartleggingen i 2020 ble området vurdert til å være regionalt viktig. Hele området er lavereliggende, og mesteparten består av høyproduktiv skog. Høy produksjon tilsier også et bra utviklingspotensial og rask økning i viktige gammelskogselementer for mye av lokaliteten. Ravineskog er prioritert for vern i regionen. Den samlede mangeloppfyllelsen vurderes dermed som middels selv om arealet er lite.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Brakerinteressene er særlig knyttet til skogbruk, beite, friluftsliv og fritidsboliger. Fritidsboliger, en mye brukt leirplass og en plass for båtopplagring er grenset ut utenfor verneforslaget. Det går noen stier og traktorveier gjennom verneforslaget.

Eiendom 754/4 har tradisjonelt blitt benyttet til kubeite. Området grenser til dyrket mark.

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. uttalelsen fra DMF.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med fem andre områder og er sendt til: Akershus Bondelag, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Birdlife Oslo og Akershus, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, DNT Drammen og omegn, DNT Indre Østfold, DNT Oslo og Omegn, Elvia AS, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for Natur og friluftsliv – Østfold, Forum for Natur og friluftsliv –

Akershus, Glommens og Laagens Brukseierforening, Hafslund Eco Vannkraft AS, Indre Østfold kommune, Indre Østfold sopp og nyttevekstforening, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Nannestad turlag DNT, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nannestad kommune, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norsk Ornitologisk Forening Østfold, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, NVE Region Øst, NVE Region Sør, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Oslo og Omland Friluftsråd, Rakkestad kommune, Sarpsborg idrettsråd, Sarpsborg kommune, Statens Vegvesen, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Trollskogen naturbarnehage, Varteig historielag, Viken Idrettskrets, Viken fylkeskommune, Viken Idrettskrets, Viken Natur og Ungdom, Viken Skog, Østfold bonde- og småbrukerlag, Østfold Botaniske Forening, Østfold Entomologiske Forening, Østfold O-krets, Østfold bondelag, Øvre Eiker kommune, Øvre Eiker Nett, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Hafslund nett, Hallingdal kraftnett AS, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, NVE, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Skiforeningen, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Statskog, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge

Det kom inn 8 uttalelser som var relevante for Eikhaugen. Et sammendrag av disse samt relevante innspill fra varsel om oppstart gjengis under:

Forsvarsbygg, Bane NOR, Statnett, Statens vegvesen og Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) har ingen merknader.

Språkrådet: Eikhaugen er eneste godkjente skrivemåte i Sentralt stedsnavnregister (SSR). Statsforvalteren kunne vurderer å kalle området Eikhaugvika, siden det foreslått vern omkranser Eikhaugvika.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE): Eikhaugen ligger ved reguleringsmagasinet Øyeren som reguleres i forbindelse med kraftproduksjon av vannkraftverket Solbergfoss. Kraftverket eies av Hafslund Eco Vannkraft AS, mens Glommens og Laagens Brukseierforening har konsesjon til reguleringen av Øyerenmagasinet. Hafslund Eco har uttalt seg og informerer om at de ikke har behov for bestemmelser/dispensasjoner i verneforskriften ifb. reguleringsmagasinet. De anser det heller ikke som realistisk å heve høyeste regulerte vannstand (HRV) i fremtiden. NVE vurderer dermed at det er ingen konflikter.

Elvia har en eksisterende lavspent luftledning med master innenfor foreslått verneområde som de ber om at det blir tatt hensyn til. I verneplanens bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å

utføre de nødvendige tiltak. Nødvendig skogrydding må kunne utføres for sikker drift av luftledningen. Alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren tar merknadene fra Språkrådet, Bane Nor, Direktoratet for mineralforvaltning, Statnett, Forsvarsbygg og Statens vegvesen til orientering.

Reguleringsmagasin

Statsforvalteren tar innspillet fra NVE til orientering. Langs vannkanten følger foreslått vernegrense høyeste regulerte vannstand.

Kraftledning

Statsforvalteren legger inn standardbestemmelser som gjelder når kraftledning ligger i verneområde.

Beite

Eiendom 754/4 har tradisjonelt blitt benyttet til kubeite. Beitebruken har skapt mye tråkkslitasje/-skade og fjernet mye av markvegetasjonen. I partier er vegetasjonen nesten helt fraværende. Grunneier kan ha dyra andre steder på eiendommen enn innenfor verneforslaget. Etter aksept fra grunneier tilrår Statsforvalteren beiteforbud, men med en sone der beiting er tillatt slik at dyrene som beiter utenfor verneforslaget har tilgang til vann. Statsforvalteren vurderer at det er bedre å konsentrere beitedyrene til denne korridoren enn å tillate beite generelt, slik at den rike markvegetasjonen kan få utvikle seg fritt i området ellers. Anbefaling om beiteforbud i leirraviner med slitasjesvak bakke og vegetasjon er i tråd med tilsvarende vurderinger i regionen.

Grense mot dyrket mark

Området grenser til dyrket mark. Vernebestemmelsene er ikke til hinder for fjerning av vegetasjon langs jordekanter av hensyn til maskinbruk på dyrket mark. Det kan søkes om tillatelse til å hogge trær som utgjør et alvorlig skyggeproblem for dyrket mark. Trær som hogges skal forbli i naturreservatet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Eikhaugen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Langs jordekanter skal grensen gå 2-3 meter fra jordekant ved vernetidspunktet. Rovviltgjerde, leirplass ved vannkanten og båtplass ved Grønntangen er lagt utenfor verneforslaget. Langs vannkant følges høyeste regulerte vannstand. Det er kun gjort små justeringer av grensen etter høring for å holde et rovviltgjerde utenfor verneforslaget.

På kartet er det siden høringen tegnet inn beitesone for dyr som skal ha tilgang på vann, et punkt for bru og en sti er omdefinert til traktorvei.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår flere endringer i verneforskriften etter høring.

I § 4 tilrår Statsforvalteren følgende endringer eller nye bestemmelser markert med kursiv:

- Endring i bokstav e. vedlikehold av *bru* og traktorveier inntegnet på vernekartet i henhold til standard på vernetidspunktet
- Ny bokstav f. *beiting i sone A på vernekartet*
- Ny bokstav i. *drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg*

- Ny bokstav j. *oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linetverrsnittet, når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.*

I § 6 er følgende nye bestemmelser lagt til:

- Ny bokstav d. *Motorferdsel på tørr eller frossen mark langs eksisterende traktorvei inntegnet på vernekartet over 754/4,6-7 i forbindelse med skogsdrift i bakenforliggende arealer.*
- Ny bokstav e. *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.*

I § 7 er det lagt inn standardbestemmelser knyttet til oppgradering og fornyelse av kraftledninger, samt motorferdsel i forbindelse med arbeid på eksisterende kraftledning:

- Ny bokstav i. *oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4*
- Ny bokstav j. *nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftledning.*

I § 7 bokstav k er det lagt inn bestemmelse om *felling av trær som utgjør fare for skade på rovviltgjerde. Trær som felles skal forbli i naturreservatet.*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Siden beiting kun er tillatt i sone A, tilrår Miljødirektoratet presisering i verneforskriften § 4 bokstav g om at utsetting av saltstein er avgrenset til denne sonen. Miljødirektoratet tilrår videre å stryke åpningen i § 7 bokstav l om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel for utplassering av saltstein. Leirravine er utsatt for skade ved motorferdsel i terrenget. Arealet er svært begrenset, og utplassering av saltstein bør kunne løses uten motorisert ferdsl.

Tilråding Eikhaugen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Eikhaugen som naturreservat.

19. Sæter, Indre Østfold kommune – Utvidelse

Utvidelsesareal: 111 daa, skogareal: 111 daa, produktiv skog: 111 daa. Nytt totalareal: 190 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved å bestå av eldre høybonitetsskog med innslag av gammel edellauvskog og blandingsskog med rik markvegetasjon. Videre er formålet å bevare en bestemt type natur i form av leirravine. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Sæter naturreservat ligger langs østsiden av Øyeren ved Båstad. Utvidelsesforslaget er sør for eksisterende naturreservat og består av en vestvendt skråning med innslag av små ravinedaler. Området ligger i boreonemoral sone, ca. 100-160 moh.

Skogen i utvidelsesområdet er i hovedsak fattig og bardominert, men har lauvdominerte partier med død ved knyttet til mindre bekker/raviner. Det er flere store eiketrær i området, og variasjonen i både boreale og edlere løvtrær er stor. Det er noen granplantefelt i området. Disse kan restaureres ved fri utvikling og eventuell med skjøtselstiltak som kan fremskynde prosessen mot en mer naturlig skogdynamikk. Noen store eiketrær bør fristilles. Det inngår også noe gjengrodd kulturmark.

Av rødlistede naturtyper er det registrert frisk rik edellauvskog (NT). Av rødlistearter ble det kun registrert gulspurv (NT), men tidligere er det registrert bleikfiol (EN), lind (NT) og marianøkleblom (VU) i området.

Området vil kunne bidra til å dekke mangler i skogvernet knyttet til rik edellauvskog, ravineskog og skog i lavlandet generelt, og bidra til et større areal og mer variasjon i eksisterende reservat. Utvidelsen styrker og supplerer det eksisterende vernet.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Bruksinteressene er i hovedsak knyttet til utmarksforvaltning og hytte- og friluftsliv.

Det går en vei gjennom området som brukes av hytteeiere. Det går en gammel traktorvei gjennom verneforslaget som kan være aktuell å bruke i forbindelse med skogsdrift av arealer utenfor reservatet og for eventuell utkjøring av storvilt. Hytta ved Trosvika ligger bakenforliggende verneforslaget, og har adkomst gjennom verneforslaget.

Grunneier ønsker å tilrettelegge for fremtidig båtferie i Trosvika. Det er lagt inn punkt for båtferie i kart, med mulighet for å etablere dette og bruke den til én småbåt for eiendom 742/1 i Trosvika.

I Norges Geologiske Undersøkelse sin kartdatabase er det ikke registrert forekomst av grus og pukk eller av mineraler.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med fem andre områder og er sendt til: *Berørte grunneiere, Akershus bonde- og småbrukarlag, Akershus bondelag, Akershus fylkeskommune, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus sau og geit v/Jon Skretting, Akershus Skikrets, Berger og Rykkin vel, Birdlife Oslo og Akershus, Birdlife, Østfold, Buskerud fylkeskommune, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, Bærum kommune, DNT Oslo og omegn, DNT Drammen og omegn, DNT Indre Østfold, Elvia AS, Forum for Natur og friluftsliv Østfold, Forum for Natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Glitre Nett AS, Glomma og Laagens brukseierforening, Indre Østfold kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Krødsherad kommune, Midtkraft Nett AS, Midtkraft Strøm AS, Naturvernforbundet i*

Buskerud, Naturvernforbundet i Indre Østfold, Naturvernforbundet i Østfold, Norefjell Nett AS, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norges sopp og nyttevekstforbund, Sigdal kommune, Sopp og nyttevekstforening Indre Østfold, Trøgstad Elverk, Viken Idrettskrets, Viken Natur og Ungdom, Østfold bonde- og småbrukerlag, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold Entomologiske forening, Østfold fylkeskommune, Østfold O-krets, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norgesnett AS, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og Teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, SABIMA, Statens Kartverk, Statens Vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge

Det kom inn 11 høringsuttalelser som var relevante for Sæter. Et sammendrag av disse samt relevante innspill fra varsel om oppstart gjengis under.

Forsvarsbygg, Bane Nor, Statens vegvesen og Statnett har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Østfold fylkeskommune registrerer at flere av Viken fylkeskommunes innspill ved varsel om oppstart er tatt til følge. Ønsker at kartene i allerede vernede arealer kan oppdateres med stinett.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) gir generell tilbakemelding til flere områder at i de tilfellene der forskriften foreslås endret, ønsker de at det spesifiseres hva man endrer fra og til. På mange av kartene i vernesaker er stiene forsvunnet, og man tror derfor at det ikke er stier i området. Sykkelforbud utenfor stier som er markert på vernekartet er problematisk om det finnes stier som er i bruk, men som ikke er markert på kart. For å forhindre dette bør det brukes en kartoppløsning som er slik at alle stier kommer med, eventuelt supplere med detaljkart.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) hadde innspill ved varsel om oppstart i desember 2023. De ber områdekonsesjonær Elvia AS om å kommentere med tanke på eventuelle fremtidige planer. Ved høringen peker NVE på at den foreslåtte utvidelsen av Sæter grenser til høyeste regulerte vannstand (HRV) i Øyeren som er regulert til vannkraftproduksjon. Siden det eksisterende vernet allerede grenser til vannstanden, vurderer NVE at utvidelsen ikke vil ha noe ytterligere hinder for en økning av HRV i fremtiden. NVE ber Glomma og Laagens Brukseierforening om å uttale seg selv i tilfeller uten konflikt.

Elvia har frittliggende nettstasjoner, høyspentlinjer og -kabler, og lavspentlinjer innenfor verneforslaget. Elvia legger ved kart over anleggene. I verneplanenes bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre de nødvendige tiltak. Det må også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen.

Hafslund Eco uttaler at Sæter grenser inn mot høyeste regulerte vannstand i Øyeren, som reguleres av Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) til vannkraftformål. GLB, representert ved Hafslund Eco Vannkraft, har ingen merknader.

Trond og Aud Kari Grosås ber om at nøyaktig eiendomsgrense mot gbnr. 742/19 avklares før endelig grensesetting for reservatet. De ønsker å ha mulighet for å feste båt i Nordvika med to tau og to fester.

Wenche Haakensen spør om vedtaket vil generere erstatning hvis det vil føre til forringing av verdien på hytta. Ønsker at vernegrensen justeres 30 meter rundt eiendommen (gnr./bnr. 742/19) da de på sikt ønsker å utvide hyttetomten ved å kjøpe deler av gnr./bnr. 741/1. Det er igangsatt en prosess med å etablere renseanlegg med behov for boring og graving. De spør om tinglysing av bruksrett, og eventuelt kjøp av dette området.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) har fått oppstartsmelding og høring tilsendt, men har ikke uttalt seg.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren tar merknadene fra Bane Nor, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Statnett, og Østfold fylkeskommune til orientering.

Sykling og stier på vernekart

Standard formulering i verneforskriftene er at sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom eksisterende stier (traktorveier og veier). Det vil si at sykling er tillatt på stier som eksisterer på vernetidspunktet, både kartfestede og ikke-kartfestede. Det avmerkes som regel ikke alle stier som befinner seg innenfor området på vernekartet, kun hvis det er spesielle bestemmelser eller restriksjoner knyttet til stien.

Endringsforskriften

Når det foreslås utvidelse av et eksisterende verneområde som nylig ble vedtatt, vil som regel endringene i forskriftene ikke være så store. Statsforvalteren lager derfor en endringsforskrift som sier noe om hvilke endringer som skal gjøres i eksisterende forskrift. Endringene i forskriften er markert med kursiv.

Reguleringsmagasin

Statsforvalteren tar innspillet fra NVE og Hafslund Eco til orientering. Langs vannkanten følger foreslått vernegrense matrikkelført høyeste regulerte vannstand.

Kraftledning

Standard bestemmelser knyttet til kraftledninger som ligger inne i eksisterende verneforskrift, vil videreføres og også gjelde for utvidelsesforslaget.

Grense ved Nordvika

Ved Nordvika er foreslått grense justert slik at behovet for å bruke området til båt plass for naboeiendommen 742/14 kan løses utenfor verneforslaget. Ved grensegangssak for å måle inn og merke verneområdet vil tilgrensende naboer få anledning til å delta.

Båtfeste på gnr./bnr. 742/1 i Trosvika

Grunneier ønsker å tilrettelegge for fremtidig båtfeste i Trosvika. Det er lagt inn punkt for båtfeste i kart, med mulighet for å etablere dette og bruke den til én småbåt for eiendom 742/1 i Trosvika.

Fritidseiendom gnr/bnr. 742/19

Erstatningen ved frivillig vern av skog er basert på verdien av å drive skogbruk i området. Statsforvalteren antar at et vern av skogen som naturreservat ikke vil endre verdien av tilgrensende fritidseiendommer i forhold til eksisterende bruk og plan for området. Dersom det blir behov for boring/graving innenfor naturreservatet, må man søke om dispensasjon fra verneforskriften. Grensen ved fritidseiendommen gnr./bnr 742/19 er justert noe etter høring, slik at vernegrense foreslås ca. 5 meter fra matrikkelført eiendomsgrense.

Beite

Ved vern av eksisterende Sæter naturreservat, ble det lagt inn beiteforbud i et avgrenset område med raviner, i samråd med grunneier. Dette ble begrunnet med at markvegetasjonen i ravinedalene er sårbare for tråkk og beiting. I utvidelsesforslaget er det også områder med rik markvegetasjon, men det er ikke anledning til å innføre beiteforbud her. Statsforvalteren foreslår derfor at beite er tillatt med et beitetrykk som ikke skader verneverdiene. Dette medfører en endring av den eksisterende forskriften som gjelder områdene der beiting er tillatt, men eksisterende beiteforbud i områdene med rik markvegetasjon i det eksisterende verneområdet videreføres.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Sæter* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår et par små endringer i avgrensningen etter høring for båtplass ved Nordvika, større avstand til matrikkelført eiendomsgrense mot gnr./bnr. 742/14 og bedre grense langs vei.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår enkelte endringer i verneforskriften siden høring.

I § 4 er bestemmelsen om båtplassen til Nordvika tatt ut, da dette behovet kan løses utenfor verneforslaget.

Det er i tillegg lagt inn et nytt punkt under § 7 som lyder:

j) Felling av enkelttrær som kan medføre skade på bygninger. Trær som hogges skal forbli i naturreservatet.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår at § 4, bokstav h endres fra *beiting i sone A på vernekartet med et beitebelegg som ikke skader verneverdiene* til *skånsom beiting i sone A på vernekartet* i tråd med formuleringen i nyeste forskriftsmal. Justeringen vurderes ikke å endre innholdet i bestemmelsen i vesentlig grad. Et ravinelandskap med fuktig slitasjesvak vegetasjon og bakke er utsatt for å bli forringet ved beiting. Av samme årsak er leirravine utsatt for skade ved motorferdsel i terrenget. Arealet er svært begrenset, og utplassering av saltstein bør derfor kunne løses uten motorisert ferdsel. Miljødirektoratet tilrår derfor å stryke åpningen i § 7 bokstav e om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel for utplassering av saltstein. Miljødirektoratet har gitt en generell omtale av beitebestemmelsene i kapittel 6.

Når det gjelder spørsmål om erstatning for eiendommer som ikke omfattes av vernet, viser Miljødirektoratet til § 50 i naturmangfoldloven.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Sæter:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Sæter naturreservat.

20. Renneflot, Moss kommune

Totalareal: 193 daa, skogareal: 192 daa, produktiv skog: 192 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer bestemte typer natur i form av gammel barskog, rasmarkspartier, edellauvskog og rikt strandberg. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Jeløya ligger i det geologiske Oslofeltet som gir opphav til et næringsrikt jordsmonn. Klimaet i området gir relativt milde vintre og varme somre. Dette jordsmonnet og klimaet i området gir grunnlag for frodig vegetasjon med gode vekstforhold. Området Renneflot består i hovedsak av gammel granskog, men har innslag av furu, boreale løvtrær og et rasmarksparti med mye lind. De rike strandbergene ned mot fjorden supplerer skogverdiene og er meget gunstig med tanke på insektmangfold.

Av rødlistede naturtyper er det registrert kalk- og lågurtfuruskog (VU). Det er registrert flere rødlistearter. Mange av disse er knyttet til strandbergene, men det er også funnet rødlistearter knyttet til skog og baserik grunn.

Området dekker mangler i skogvernet knyttet til forekomst av rik edellauvskog, gammel barskog og skog på høy bonitet i lavlandet, og kan inngå i et økologisk nettverk med andre skogvernområder på Jeløya.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Bruksinteressene er i hovedsak knyttet til skogsdrift og friluftsliv. Det går en blåmerket sti gjennom, og en enkel sti med trapp ned til sandstrand. Det finnes noen betonginnretninger langs kyststripen. Det er usikkert hva disse har vært brukt til. Kystverket kjenner ikke til fortøyningsklossene, og disse har ikke funksjon i forbindelse med Kjørbukta som nødhavn.

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. uttalelsen fra DMF.

Det er registrert et gravminne/røys innenfor verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med fem andre områder og er sendt til: *Berørte grunneiere, Akershus bonde- og småbrukarlag, Akershus bondelag, Akershus fylkeskommune, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus sau og geit v/Jon Skretting, Akershus Skikrets, Berger og Rykkin vel, Birdlife Oslo og Akershus, Birdlife, Østfold, Buskerud fylkeskommune, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, Bærum kommune, DNT Oslo og omegn, DNT Drammen og omegn, DNT Indre Østfold, Elvia AS, Forum for Natur og friluftsliv Østfold, Forum for Natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Glitre Nett AS, Glomma og Laagens brukseierforening, Indre Østfold kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Krødsherad kommune, Midtkraft Nett AS, Midtkraft Strøm AS, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Indre Østfold, Naturvernforbundet i Østfold, Norefjell Nett AS, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norges sopp og nyttevekstforbund, Sigdal kommune, Sopp og nyttevekstforening Indre Østfold, Trøgstad Elverk, Viken Idrettskrets, Viken Natur og Ungdom, Østfold bonde- og småbrukerlag, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold Entomologiske forening, Østfold fylkeskommune, Østfold O-krets, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norgesnett AS, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og Teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, SABIMA, Statens Kartverk, Statens Vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.*

Det kom inn 9 høringsuttalelser som var relevante for Renneflot. Et sammendrag av disse samt relevante innspill fra varsel om oppstart gjengis under.

Forsvarsbygg, Bane Nor, Statens vegvesen, Statnett og Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) har ikke hatt merknader.

Østfold fylkeskommune registrerer at flere av Viken fylkeskommunes innspill ved varsel om oppstart er tatt til følge. Ingen andre merknader til høringen.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) gir tilbakemelding på at i de tilfellene der forskriften foreslås endret, ønsker de at det spesifiseres hva man endrer fra og til, dette blir ikke tydelig når man bare skriver hva endringen er. På mange av kartene i vernesaker er stiene forsvunnet, og man tror derfor at det ikke er stier i området. Sykkelforbud utenfor stier som er markert på vernekartet er problematisk om det finnes stier som er i bruk, men som ikke er markert på kart. For å forhindre dette bør det brukes en kartoppløsning som er slik at alle stier kommer med, eventuelt supplere med detaljkart.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) kommenterer at vernegrensen i nord ligger med 10 meters avstand fra nettanlegg driftet av Elvia, og med lavspent nett sørvest for det foreslåtte området. Verneforskriften har unntak for drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg, og det er det åpnet for motorferdsel i forbindelse med akutt utfall. Dispensasjon for motorferdsel i forbindelse med planlagt vedlikehold er ikke inkludert i verneforskriften. NVE ber Elvia om å informere om disse tilpasningene er tilstrekkelige for drift, vedlikehold og oppgradering av nettanlegg, samt tilhørende motorferdsel.

Elvia uttaler at de har frittliggende nettstasjoner, høyspentlinjer og -kabler, og lavspentlinjer innenfor verneforslaget. Elvia legger ved kart. I verneplanenes bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre de nødvendige tiltak. Det må også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledning.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren tar merknadene fra Bane Nor, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Statnett, Direktoratet for mineralforvaltning og Østfold fylkeskommune til orientering.

Sykling og stier på vernekart

Standard formulering i verneforskriftene er at sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom eksisterende stier (, traktorveier og veier). Det vil si at sykling er tillatt på stier som eksisterer på vernetidspunktet, både kartfestede og ikke-kartfestede. Det avmerkes som regel ikke alle stier som befinner seg innenfor området på vernekartet, kun hvis det er spesielle bestemmelser eller restriksjoner knyttet til stien.

Nettanlegg

Statsforvalteren har sett på kartet over nettanlegg i nærheten av Renneflot sendt fra Elvia. Disse ligger utenfor verneforslagets grenser. Grensen ble justert etter varsel om oppstart ved høyspentledning og ryddegate i nord, slik at dette ligger utenfor verneforslaget. I forslag til forskrift legges det inn standardbestemmelser knyttet til drift og vedlikehold av høyspentledning *inntil* verneområdet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Renneflot* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Etter høringen er det inkludert et tilbudt tilleggsareal på 6 dekar på nordvestsiden av Renneflot.

På vernekartet er det plassert inn et punkt for en trapp som kan vedlikeholdes i den standarden den har ved vernetidspunktet.

Verneforskrift

Etter høring er det tatt inn bestemmelse om vedlikehold av trapp under § 4.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6.

Kraftledningen grenser inntil verneforslaget med ca. 90 meter helt i nordøst. Miljødirektoratet har fjernet bestemmelser i §§ 4 og 7 om oppgradering og fornying av kraftledning, jf. at dette ikke inngår i standardbestemmelser der kraftledning kun grenser *inntil* verneforslaget. Mot nord er det tilkomst fra vei i nærheten av ledningen og terrenget heller mot syd. Miljødirektoratet mener derfor at planlagt nødvendig motorferdsel bør kunne dekkes med tilkomst utenfor verneforslaget fra nord, og anbefaler å fjerne bestemmelsen i § 7 om motorisert ferdsel i tilknytning til drift og vedlikehold av kraftledningen.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Renneflot:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Renneflot som naturreservat.

7.6 AKERSHUS FYLKE

Det tilrås vern av ett område. Området har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

21. Sogna, Ullensaker kommune

Totalareal: 733 daa, skogareal: 725 daa, produktiv skog: 725 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et nasjonalt viktig område som har sjelden natur med særskilt betydning for biologisk mangfold bestående av lavereliggende og høyproduktiv gammel gran- og gråor-heggeskog med sterk kildepåvirkning med store mengder død ved. Videre er formålet å ivareta en viktig geologisk forekomst i form av deler av en større ravinestruktur. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Verneforslaget ligger like vest for Oslo lufthavn Gardermoen. Det består av en stor ravinedal på østsiden av elva Sogna, og inkluderer flere sideelver. I sør grenser verneforslaget til Romerike landskapsvernområde. Ravinedalen langs Sogna er stor og velutviklet, og er blant de mest intakte ravinene i Romerike. Det går stadig leirskred her, noe som gir kontinuitet i substrat for arter som er avhengige av tilgang på naken leire. Området domineres av rike og produktive vegetasjonstyper, der skogen for det meste består av gammel gran- og gråorskog. Vegetasjonen er middels variert og varierer mellom sterkt kildepåvirket høgstaudeskog, vanlig høgstaudeskog, lågurtskog og delvis sterkt gjengrodd kulturmark med grove trær.

Topografien og vegetasjon gir grunnlag for en rik karplanteflora og moseflora. Gråor og gran dominerer, med stort innslag av boreale løvtrær. Den sterkt kildepregete skogtypen er ikke vanlig forekommende i ravinelandskapet på Romerike og finnes kun i nær tilknytning til arealer med store

breelvvavsetninger. Det er store mengder død ved, både av gadd, læger og rotvelt. Det er middels god kontinuitet av død ved i området. Gråorskogen er biologisk gammel og flersjiktet. Det finnes enkelte deler med gammel barskog, spesielt sør for Sogndalsvegen. Edelløvtrær er nesten fraværende, men enkelte alm (EN) og ask (EN) forekommer spredt i den sørlige delen. Også spisslønn og hassel ble sparsomt registrert. De største naturverdiene i området er et større areal med sammenhengende og gammel gråor-heggeskog med sterk kildepåvirkning. I tillegg finnes det store mengder gammelskogselementer.

Av rødlistede naturtyper forekommer flomskogsmark (VU), ellers er det innslag av høgstaudegranskog (NT) i større deler av området. Artsmangfoldet er knyttet til store mengder død ved og til det fuktige og frodige ravinlandskapet. Det er gjort funn av rødlistede arter, blant annet rynkeskinn, rosenkjuke, korallpiggsopp og svartsoneskjuke (alle NT) flere steder.

Enkelte fremmede arter som rødhyll, kanadagullris, hagelupin og kjempeslirekne er registrert, i tillegg til noen områder med granplantasje. Det kan være aktuelt med bekjempelse av fremmedarter.

I henhold til mangelanalysen for skogvern (Framstad m.fl. 2017) fyller området godt mangler knyttet til høyproduktiv lavlandsskog, og biologisk gammel skog i leirravine innenfor sørboreal, boreonemoral og nemoral sone.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går flere kraftledninger gjennom og inntil foreslått verneområde. Nord for Sogndalsvegen går det to 22 kv ledninger gjennom området, samt en 66 kv ledning som krysser området. En annen 66 kv ledning ligger inntil foreslått vernegrense. I den sørlige delen av området krysser det ei 22 kv kraftledning som forgreiner seg i to. Netteier er Elvia AS.

Det går flere traktorveger i området, som er tegnet inn på forslag til vernekart.

Sogndalsvegen er grenset ut fra verneforslaget og deler området i to. Veggen ligger derfor ganske nært foreslått vernegrense, og ca. 9 meter fra vegens midtlinje på det nærmeste.

Forekomst av gamle gjerder viser tidligere beiting, og det finnes mindre områder som bærer preg av å ha vært husdyrbeite, men som i dag er sterkt gjengrodd. Området grenser ellers mot dyrka mark flere steder, og det er flere dreneringsrøfter i tilknytning til dyrkamarka i området.

Oslo lufthavn Gardermoen ligger tett inntil østsiden av verneforslaget. Den østlige delen er innenfor sikringssone for Oslo lufthavn Gardermoen. Avinor har flere kulverter med utslipp av overvann til sidebekker til Sogna, alle disse ligger utenfor verneforslaget

Området ligger innenfor et kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse. Det ligger en rekke registrerte kulturminner og -bygninger like utenfor verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med to andre områder og er sendt til: *Grunneiere, DNT Vansjø, Akershus Bondelag, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Birdlife Oslo og Akershus, DNT Oslo og Omegn, Gjerdrum kommune, Gjerdrum Statsallmenning, Moss kommune, Moss sopp- og nyttevekstforening, Forum for Natur og friluftsliv – Akershus, Elvia AS, Forum for Natur og friluftsliv Østfold, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Nannestad turlag DNT, Naturvernforbundet Follo-Moss, Naturvernforbundet i Nittedal, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Nittedal kommune, Naturvernforbundet i Lillestrøm, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus,*

Norsk Ornitologisk Forening Østfold, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Oslo og Omland Friluftsråd, Sopp og nyttevekstforening Indre Østfold, Ullensaker kommune, Viken fylkeskommune, Viken Idrettskrets, Østfold bonde- og småbrukerlag, Viken Natur og Ungdom, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold Entomologiske Forening, Østfold O-krets, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Hafslund nett, Hallingdal kraftnett AS, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, NVE, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Skiforeningen, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Statskog, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet, Direktoratet for mineralforvaltning, Bane Nor, Forsvarsbygg, Statnett og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Viken fylkeskommune uttaler at Sogna ligger i et ravineområde og derfor har svært få "friluftsbukere", og at vern av skog spesielt gagnar de "friluftsbukere" som setter pris på å oppleve natur i «urørt» tilstand. Fylkeskommunen henviser til tilstanden på vernetidspunktet og målsetting om å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem». En naturskog vil over tid endre seg. Det kan hende at verneverdiene etter hvert vil gå tapt. Opplysninger om tilstanden ved vernetidspunktet bør være med som en innledning til forskriften. Fylkeskommunen mener det bør utarbeides forvaltningsplaner når det er nødvendig å kanalisere ferdsel for å bevare verneverdiene og der det er fare for at verneverdiene vil gå tapt. Fylkeskommunen mener at det bør informeres med mer utdypende informasjon enn en henvisning til verneforskriften ved inngangsporter til verneområdene. For eksempel med skilt med mer informasjon og en QR-kode.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) påpeker at områdekonsesjonæren Elvia har distribusjonsnett i flere deler av tilbudsområdet, at flere regionalnett krysser verneområdet i nordøst, og at transformatorstasjonen Garder ligger nært foreslått verneområde. De minner også om at den hydrologiske målestasjonen Gardermoen ligger nært vernegrensen nordøst for området. NVE er positive til at foreslått forskrift har unntak for drift og vedlikehold, samt motorferdsel i forbindelse med akutt utfall/fare for akutt utfall på eksisterende anlegg. NVE ber i tillegg om at det skal være åpnet for motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje i bestemmelsene om dispensasjon (§ 7), slik de står i standardbestemmelsen for nett. NVE forutsetter at Elvia AS uttaler seg dersom verneforskriften ikke er tilstrekkelig for deres behov.

Statens vegvesen påpeker at verneforslaget strekker seg inn mot E16, og ber om at verneområdet ikke går innenfor byggegrensen som er 50 meter regnet fra midtlinjen i E16. Dette for å sikre fremtidige utviklingsmuligheter for riksvegen.

Statsforvalterens kommentarer:

Viken fylkeskommune: Statsforvalteren tar utgangspunkt i gjeldende forskriftsmal for verneområder, som viser vanlig restriksjonsnivå og standardformuleringer og som skal legges til grunn for verneforslag. Det gjøres imidlertid tilpasninger med tanke på verneformål og brukerinteresser i hvert enkelt område. Verneforskriftene blir dermed noe like, men med lokale tilpassinger. Uttrykket «Standard/tilstand som på vernetidspunktet» er relativt til det som blir omtalt. Det er som regel brukt på eksisterende inngrep i naturområdet – slik som skiløypetraséer, stier, veier, bygninger eller andre innretninger. Formuleringen gjenspeiler at slike inngrep og innretninger, som det knytter seg en interesse til, kan vedlikeholdes og videreføres som på vernetidspunktet. Som oftest er dette ikke søknadspliktig, mens for eksempel utvidelser og oppgraderinger vil måtte omsøkes. Målsettingen om å beholde verneverdiene i en mest mulig urørt tilstand og eventuelt videreutvikle dem, er knyttet til naturverdiene. Ved å beholde verneverdiene i en mest mulig urørt tilstand, menes det at skogen skal få utvikle seg naturlig (uten inngrep og hogst). I de fleste barskogreservatene vil en slik naturlig utvikling bevare og øke verneverdiene. I reservater med eksempelvis edellauvskog eller innslag av kulturbetingede naturtyper, kan forvaltningsmyndigheten iverksette skjøtsel for å opprettholde eller videreutvikle verneverdiene. Formuleringen i formålet setter ingen begrensning på slik skjøtsel, men ofte vil verneformålet i mer skjøtselsavhengige reservater gjenspeile dette.

I noen områder er det krav om å utarbeide forvaltningsplaner, f.eks. nasjonalparker, Ramsarområder og i noen naturreservater hvor forskriften viser til forvaltningsplan. Utover dette må forvaltningsmyndigheten vurdere om naturreservatet trenger en forvaltningsplan. En forvaltningsplan gir utfyllende retningslinjer om forvaltning, tilrettelegging og skjøtsel, og bidrar til å beskrive bestemmelsenes praktiske betydning. Alle verneområder skal minimum merkes med skilt som angir at området er vernet. Informasjon utover dette kan utarbeides ut fra verneverdier i området, bruksintensitet og behovet for å informere brukerne av området. Dette kan beskrives i en besøksstrategi, og kan bli en del av forvaltningsarbeidet etter et eventuelt vern av området.

NVE: Bestemmelser om motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje inkluderes i §7, slik NVE anbefaler. Verneforslaget ble sendt til ELVIA for uttalelse

Statens vegvesen: Denne problematikken er ikke lenger aktuell, fordi den delen av området som det siktes til, er tatt ut av forslaget.

Skånsom beiting: Beitebestemmelsen for Sogna er strammet inn i forhold til standards forskriftsmal til å kun gjelde skånsom beiting. Statsforvalteren begrunner dette med at Sogna består av store områder med leirraviner og fuktskog. Disse naturtypene anses som sårbare for tråkk av tunge beitedyr. Mye av verdiene i Sogna er knyttet til den rike skogvegetasjonen, høy beiteslitasje vil kunne være svært negativt for denne vegetasjonen. Beitedyra som kan være aktuelle i dag, f.eks. moderne kjøttfe-raser har et helt annet marktrykk enn de beitedyra som tradisjonelt har brukt området. Selv om Sogna, i likhet med nesten alle elveraviner i regionen, har en forhistorie som beitemark, viser vegetasjonskartleggingen av området at det ikke lenger er særlige spor etter dette, artene som kjennetegner semi-naturlig mark er utkonkurrert av skogsarter. Suksessen går fort i disse miljøene, og naturen har rett og slett gått videre til å bli skog. Det er også store verdier knyttet til rikbarkstrær i Sogna. Hest, geit og andre beitedyr som kan gnage bark vil være uheldig for verneverdiene i området.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Sogna* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Det er gjort flere endringer i avgrensningen siden høring. Eiendommen 166/21 er trukket fra tilbudet, noe som har ført til at en teig av eiendommen 166/1 ikke vil henge sammen med det øvrige område. Eiendommen er tatt ut av hensyn til arrondering. Det er også gjort vesentlige justeringer rundt et område med dyrket mark på eiendom 166/2, rett nord for Sogndalsvegen, etter grunneiers ønske. Endringene fører til at arealet er redusert med 236 daa, men påvirker ikke områdene med størst verneverdi.

Verneforskrift

Som følge av at en inneklemt teig av eiendom 166/21 er tatt ut av tilbudet, er det lagt til spesifiserte dispensasjonsbestemmelser om adgang til motorferdsel for bakenforliggende hogst i §7, bokstav l. Det er også lagt til standard dispensasjonsbestemmelser knyttet til kraftlinjer i § 7, bokstav m.

I § 7 (Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) er det lagt til følgende nye bestemmelser:

l. nødvendig motorferdsel på traktorvei over gnr/bnr. 166/1 for transport av maskiner og uttransport av tømmer gjennom naturreservatet fra bakenforliggende skog

m. nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftledning

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Etter at Statsforvalteren hadde sent tilrådingen til Miljødirektoratet, har de foreslått å ta inn følgende bestemmelser:

§ 6 ny bokstav b:

b. nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og med ATV på eksisterende traktorveier avmerket på vernekartet.

§ 7 ny bokstav j:

j. merking og rydding av nye stier

Miljødirektoratet vurderer at disse endringene er kurante å ta med og i tråd med forskriftsmal og tidligere praksis. Vedlikehold av stier og veger legges til i § 4 *Generelle unntak fra vernebestemmelsene*.

Når det gjelder bestemmelsen om utsetting av saltsteiner, så har Statsforvalteren foreslått å ta denne inn som unntaksbestemmelse i § 4. Miljødirektoratet tilrår å flytte denne § 7. Dette av hensyn til de rike og fuktige naturtypene i området som er særlig sårbare overfor markslitasje og høyt marktrykk, også jf. Statsforvalterens vurdering mht. skånsom beiting. Ved utsetting av saltsteiner vil beitedyr kunne samle seg på bestemte plasser over lengre tid og dermed utgjøre en risiko for at

verneverdiene påvirkes negativt. Forvaltningsmyndigheten bør derfor ha kontroll på lokalisering av eventuelle saltsteiner.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Sogna:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Sogna som naturreservat.

7.7 INNLANDET FYLKE

Det tilrås vern av 9 områder. To av områdene er utvidelse av eksisterende verneområder. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

Områdene har vært på felles høring med til sammen 11 områder og er sendt til: *Grunneiere og rettighetshavere, Vinstra kraftselskap DA, Sel kommune, Nord-Fron kommune, Østre Toten kommune, Løten kommune, Vestre Slidre kommune, Nordre Land kommune, Gran kommune, Hurdal kommune, Innlandet fylkeskommune, Akershus fylkeskommune, AS Eidefoss, DNT Gudbrandsdalen, DNT Gjøvik og Omegn, DNT Hadeland, DNT Valdres, Elvia, Etna Nett AS, Fjellnett AS, Foreningen til Randsfjords regulering c/o Ringerikskraft AS, Foreningen til Bægnavassdragets Regulering, Glitre Enerig Nett, Griug, Gudbrandsdal Energi Nett, Hafslund Eco Vannkraft, Hamar og Hedemarken Turistforening, Løten Krets, Vevig, Øståsen skiløyper, Avinor AS, Bane NOR SF, Birdlife Norge, Birdlife avd. Hedmark, Birdlife avd. Oppland, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Eidsiva Energi, Elvia AS, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv – Innlandet, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Sau og Geit, Hedmark skikrets, Innlandet bondelag, Innlandet idrettskrets, Innlandet orienteringskrets, Institutt for biovitenskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Naturvernforbundet i Innlandet, NHO Reiseliv Innlandet v/regionansvarlig, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund – Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norges vassdrags- og energidirektorat -Region øst, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk Institutt for Bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Landbruksrådgiving Innlandet, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Sau og Geit, Oppland skikrets, Sabima, Skogselskapet i Hedmark, Skogselskapet i Oppland, Statens Kartverk, Statens vegvesen Region øst, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene,*

Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge, Akershus Bondelag, Akershus og Oslo orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Forum for natur og friluftsliv – Akershus, Hurdal hele året, Hurdal Idrettslag, Hurdal Jeger- og Fiskerforening, Hurdal o-lag, Hurdal rideklubb, Hurdal turlag, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Romerike sopp- og nyttevekstforening, Viken Idrettskrets.

Generelle merknader:

Forsvarsbygg, Bane NOR og Statnett har uttalt seg, men har ingen merknader til noen av områdene.

NHO Innlandet er urolig for at det skapes usikkerhet rundt hvilken skog som ønskes vernet. De viser til at mange tilbud om vern av areal med gammel skog blir avslått. Både bruk av skog og prosessen med vern av skog må ha stabile rammer for arbeidet, og at Norge må bidra med råstoff til industrien og bidra med sertifisert tømmer inn i det globale og forventet økende forbruket av dette. Per i dag ligger mange tilbudte områder i kø, og det må settes av nok midler til å få vernet disse og at ordningen opprettholdes og utvikles videre.

Birdlife avd. Oppland støtter verneforslagene. De påpeker spesielt at vernebestemmelsene for det enkelte naturreservat må sikre nødvendig hensyn bl.a. til hekkende fugl, og dette innebærer bl.a. forbud mot luftsportsaktiviteter ved lokaliteter med klippehekkende arter.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se noen energiinteresser innenfor områdene Baggerudberga, Snøåsen, Sulustaddalen (utv.), Heggshuselva (utv.), Sjoa (utv.), Gitvola og Nordre Kletten (utv) og Korpreiret (utv). NVE ber områdekonsesjonærene Glitre Nett AS, Elvia AS, Etna Nett AS og Fjellnett AS om å kommentere verneforslagene med tanke på deres fremtidige planer, selv i tilfeller uten konflikt.

Direktoratet for mineralforvaltning har uttalt seg til oppstartsmeldingene, og kan ikke se at det foreslåtte vernet kan få følger for registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift.

Landbruksdirektoratet har uttalt seg til oppstartsmeldingene. De ber om at det av høringsdokumentene må komme frem hvordan områdene brukes i landbrukssammenheng, og at hensynet til landbruksinteressene må ivaretas i verneforskriftene.

Statsforvalterens kommentarer til de generelle merknadene:

Til Forsvarsbygg: Bestemmelser om Forsvarets unntak for militær operativ virksomhet og unntak for avgang og landing med luftfartøy er tatt med iht. standard mal for verneforskrift.

Til NHO Innlandet: Bevilgningene til frivillig vern av skog har variert en hel del i de siste statsbudsjettene. Dette har skapt både usikkerhet og utfordringer for fremtidig arbeid selv om målet om 10 % skogvern står ved lag. De siste årene har Statsforvalteren måttet bremse arbeidet både på grunn av lave bevilgninger, men også fordi mange områder står i behandlingsskø for å vernes. Etter hvert har også mangelinndekningen av ulike typer skog i ulike regioner og vegetasjonssoner blitt fylt opp. Dette sammen med økonomi kan være grunnen til at det har blitt avslått tilbud om gammel skog i f.eks. høyereliggende områder der det nå er vernet mye skog. I 2024 er bevilgningen til frivillig vern av skog imidlertid rekordstor, og forvaltningen jobber med å få gjennom mest mulig vern av de områder som nå har stått i kø en god stund og som oppfyller nåværende krav til vernekvalitet.

Til Birdlife avd. Oppland: Det er som regel ikke egne bestemmelser for ivaretagelse av hekkelokaliteter av rovfugl, selv i verneområder der dette er kjent. Dette dekkes av formuleringen i vernebestemmelsene om at "dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder er vernet mot skade og ødeleggelse og unødige forstyrrelse" (...). Der det er vurdert at det er behov for å beskytte sårbare arter spesielt er dette med i verneformålet, og/eller tatt inn strengere bestemmelser enn standard forskriftsmal knyttet til for eksempel forbud mot teltleir, bruk av droner og modellfly og lignende eller luftsportaktiviteter der dette er vurdert som reelle trusler.

Særskilte merknader til de enkelte områdene, er gjengitt under de områdene disse gjelder for nedenfor.

22. Gitvola og Nordre Kletten, Løten kommune – Utvidelse

Utvidelsesareal: 4 446 daa, skogareal: 3 686 daa, produktiv skog: 2 376 daa. Nytt totalareal: 10 613 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel barskog, gamle lauvtrær og store myrområder. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til eldre barskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Verneformålet for eksisterende Gitvola og Nordre Kletten naturreservat videreføres.

Utvidelsen av Givola og Nordre Kletten omfatter nordspissen av Løten kommune. Arealet ligger i mellomboreal vegetasjonssone i overgangsseksjonen mellom svakt oseanisk og svakt kontinental vegetasjonsseksjon og i høydelaget 630-850 moh. Arealet består av skog og myr. Skogen er dominert av gran med innslag av bjørk. Blåbærgranskog er den dominerende vegetasjonstypen, men det finnes også deler med småbregneskog, storbregneskog, høystaudegranskog og fattigmyrvegetasjon. På noen areal finnes kildeutspring. Skogen er gammel unntatt i nord der det har vært avvirket med fjellskoghogst på et større område. Skogen er godt sjiktet og det forekommer betydelige mengder med stående og liggende død ved i forskjellige dimensjoner og nedbrytningsstadier. Enkelte steder finnes det meget grove læger.

Det er registrert fem naturtypelokaliteter med gammel granskog innenfor utvidelsesområdet, med utformingen gammel høyereliggende granskog. De største av dem er har verdi A (svært viktig).

Registrerte rødlistearter er i all hovedsak lav og sopp, og ser ut å være større i utvidelsen enn i eksisterende reservat. Det er registrert funn av bl.a. sukkernål (NT), rustdoggnål (NT), rotnål (NT), tyrinål (NT), rimnål (VU), sprikeskjegg (NT), gubbeskjegg (NT), huldrestry (EN), granseterlav (NT), svartonekjuke (NT) og rynkeskinn (NT). Det er flest funn i den gamle granskogen på nordvest siden av Gitvola som har store mengder dødved. Det finnes trolig enda flere rødlistearter i området.

Utvidelsen av Gitvola og Nordre Kletten vil bidra til at naturreservatet blir over 10 km² og kan dermed kategoriseres som storområde. Utvidelsen bindes også sammen med Lavsjømyrene-Målikjølen naturreservat, der verneformålet er knyttet til myr og fugleliv, og området har Ramsar-status. Inntil eksisterende verneområde ligger dessuten Jernåa naturreservat med bekekløftverdier. Til sammen vil dette utgjøre et sammenhengende verneareal på 37 km². Områdene vurderes samlet sett å ha nasjonal verd.

Utvidelsen av Gitvola og Nordre Kletten vil hovedsakelig utfylle nasjonale prioriteringer om vern av biologisk gammel skog, samt regionale prioriteringer om store, sammenhengende skogområder.

Området har store forekomster av gammel granskog med gode forekomster av rødlistede lavarter, herunder huldrestry.

Inngrepsstatus og andre interesser:

På toppen av Gitvola er det et utkikkstårn. Litt lenger nordvest ligger Snippkøia, som er et gammelt, men godt vedlikeholdt skogshusvære og turmål. Området er ellers mye brukt som turområde med skispor og mange stier. Utover dette er det ingen kjente tekniske inngrep innenfor utvidelsesområdet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med til sammen 11 områder. Generelle uttalelser er oppsummert og kommentert i innledningen til kapittel 7.7.

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Elvia har uttalt seg til høringen, men har ikke merknader.

Glitre Nett, Fjellnett AS og Griug har gitt uttalelser til høringen, men disse gjelder ikke utvidelsen av Gitvola og Nordre Kletten naturreservat.

Kletten Vel beskriver sin rettighet og grunneierrättelse til å kjøre en skiløypetrasé gjennom både eksisterende og nå foreslått utvidelse av Gitvola og Nordre Kletten naturreservat, og ber om at det tas hensyn til denne også i utvidelsen.

Løiten Almenning uttaler at det går en gammel traktorveg fra Snippkopia til Brennsætra. Denne forutsettes avmerket på kartet. Fortsettelsen av denne fra Snippkøia til Gitvola ønskes som sykkelsti. De har lagt ved kart over Gitvola som viser innspillene.

Grunneier i eksisterende verneområde stiller spørsmål ved hvorfor høringa ikke har blitt tilsendt grunneierne i det eksisterende naturreservatet. Han stiller også spørsmål ved om Åmot kommune har mottatt høringen. Naturreservat kan det få betydning for grunneierne da han forventer en sterk økning i den tilfeldige bruken av området. Det er allerede blitt økt press på en skogsbilveg og den lokale turistforeningen på Løten-siden reklamerer for turer i området, både organiserte og private. Dette burde være i kontrast til vernebestemmelsen i § 3 bokstav d der bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.

Privatperson har innspill om verdisettingen av utvidelsen av Gitvola og Nordre Kletten. Basert på naturtypelokaliteter, Artskart og egne erfaringer fra besøk i området på 90-tallet, mener han at utvidelsesarealet alene er av nasjonal verneverdi (***). Området har uvanlig gammel, stedvis urskogsnær skog, med flere partier skog med grove dimensjoner og dødved i alle nedbrytningsstadier. Dette gjenspeiles i det store utvalget og tettheten av rødlistearter. I mellomboreal sone i denne delen av tidligere Hedmark fylke, finnes det trolig ikke andre områder med de samme kvalitetene.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren legger inn skiløype på vernekartet også for den foreslåtte utvidelsen som ønsket av Kletten Vel. Hvis det finnes ytterligere skiløyper kan disse omsøkes senere, jf. verneforskriften § 7 bokstav f. For å kunne gi en slik tillatelse til nye skiløyper i naturreservater kreves det at det ikke er mulig å legge traseene utenom vernegrensene, og at det ikke trengs noen særlig opparbeiding av terrenget eller vegetasjonsrydding.

Til Løiten allmenning sitt innspill, så kan ikke Statsforvalteren se at den nevnte traseen er bygd som en traktorveg. Denne traseen er trolig en gammel kjøretrasé i terrenget, uten særlig opparbeiding. Statsforvalteren har hatt kontakt med grunneier om dette. Grunneier var enig i vurderingen av vegen og ba Statsforvalteren om å se bort fra innspillet om denne traseen. Statsforvalteren ønsker ikke å tegne inn denne traseen på kart som en traktorveg som kan brukes for utfrakt av felt storvilt med f.eks. traktor. Statsforvalteren viser heller til mulighetene til å kunne bruke lett beltegående kjøretøy for utfrakt av felt storvilt uten søknadsplikt, eller at en kan søke om å bruke ATV uten belter eller eventuelt også traktor for slik transport langs denne traseen hvis denne vurderes å tåle slik bruk.

Grunneiers innspill om sykling på sti imøtekommes og trasé tegnes inn på kart med tilhørende bestemmelse i verneforskriften. Ut fra utformingen av eksisterende verneforskrift vil også ridning tillates på denne traséen.

Statsforvalteren vurderte at det i dette tilfellet ikke var nødvendig å sende høringen til grunneierne i det eksisterende naturreservatet da det ikke er gjort noen vesentlige endringer i verneforskriften som påvirker forvaltningen av det eksisterende verneområdet. Både oppstart og høring har imidlertid blitt annonsert i lokale media. Åmot kommune har fått kopi av høringsdokumentene, men har ikke avgitt uttalelse. Verneforskriften åpner for at vanlig, enkelt friluftsliv skal kunne videreføres. Hvis tilretteleggingen med et utkikkstårn fører til økt slitasje og påfølgende vedlikeholdskostnader på en skogsbilveg, er dette et privatrettslig forhold som Statsforvalteren ikke kan påvirke. Statsforvalteren kan ikke se at en utvidelse av naturreservatet i seg selv vil bidra til en vesentlig økning av ferdsele som allerede er i dette området.. Det er tatt inn en standardbestemmelse som åpner for å kunne tillate nye stier, skiløyper og annet enkel tilrettelegging for friluftslivet. Slike tilretteleggingstiltak krever også tillatelse fra grunneier, og forvaltningsmyndigheten må også vurdere eventuelle negative konsekvenser i en slik søknadsbehandlingen.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Gitvola og Nordre Kletten* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Etter innspill fra Løiten Allmenningsstyre og Kletten Vel, er det tegnet inn en ytterligere skiløypetrasé, og en sti der sykling og ridning blir tillatt. Det tilrås også en mindre justering av vernegrensa i eksisterende naturreservat for å tilpasse denne til grunneiers tilbud i verneprosessen. Med denne endringen tas det ut et areal på ca. 3 daa. Denne endringen har ikke kommet inn gjennom høringen, men etter henvendelse fra grunneier en tid tilbake.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og endringer i vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mål uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet tilrår å fjerne "rydding", i § 4 ny bokstav f, da vi anser at behovet dekkes av "vedlikehold" i samme bestemmelse. Ordlyden i § 4 bokstav f blir:

f. rydding, merking og vedlikehold av eksisterende stier, samt traktorveier og skiløyper avmerket på vernekartet.

Miljødirektoratet tilrår også å flytte vernegrensa ved setervollen på Gitvola, slik at innmarka og gjerdet rundt setervollen blir liggende utenfor verneområdet og det ikke er nødvendig å ha egen bestemmelse knyttet vedlikehold av gjerdetrasé slik som foreslått. Slik vernegrensa er foreslått, ligger det også en bygning innenfor foreslått verneområde som må grenses ut. Ellers kan det også være litt vagt hva som ligger i gjerdetrasé når det gjelder bredde, samt hva som er ment med "rydding" utenom det som allerede er innebefattet i "vedlikehold" (jf. også ovenfor).

Miljødirektoratet tilrår derfor følgende ordlyd i § 4 ny bokstav k:

k. vedlikehold av gjerder

Miljødirektoratet tilrår også å ta ut henvisning til § 4 bokstav l, i § 7 i. Vedlikehold og rydding av grenserøyser og grensetrær vurderes som et mindre tiltak som ikke krever motorisert ferdsel

Miljødirektoratet tilrår også at det går klart fram av vernekartet og tegnforklaring hvilke bygninger som ligger innenfor verneområdet.

Tilråding Gitvola og Nordre Kletten:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform, men tilrår en liten endring i avgrensningen av verneområdet som beskrevet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Gitvola og Nordre Kletten naturreservat.

23. Korpreiret, Løten kommune - Utvidelse

Utvidelsesareal: 143 daa, skogareal: 129 daa, produktiv skog: 129 daa. Nytt totalareal: 384 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare som økosystem et noenlunde intakt bekkekløftmiljø med gammel granskog som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det inneholder kravfulle og truede plante-, sopp- og lavarter. Korpreiret består av en velutviklet vest-øst-gående bekkekløft med sammenhengende eldre granskog på begge sider av elva Øksna. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Verneformålet for eksisterende Korpreiret naturreservat videreføres.

Korpreiret naturreservat ligger vest for Glomma og består av elvejuvet til Øksna. Utvidelsen ligger i mellomboreal vegetasjonssone i overgangsseksjonen mellom svakt oseanisk og svakt kontinental vegetasjonsseksjon og i høydelaget 450-490 moh. Mesteparten av arealet er av middels bonitet. Korpreiret ble kartlagt i 2014 i forbindelse med bekkekløftregistreringen i Hedmark, og ble gitt en verdi 3 – regionalt verdifullt.

Korpreiret er ei topografisk velutviklet bekkekløft som er opptil 60 meter dyp og har mye småskalatopografi. Elva danner to mindre fossefall. Hele bekkekløften har viktige naturverdier i kraft av å være den kanskje mest markerte og best utviklete bekkekløfta i regionen, og dessuten ved å ha

sammenhengende eldre granskog på bedre boniteter over et areal som er sjeldent i regionen. Området er imidlertid fattig på mer spesielle naturkvaliteter sammenliknet med bekkekløfter generelt på Østlandet, og mangler i stor grad særegne og spesielt viktige naturtyper (som ekstremfuktig bekkekløftskog, fosserøyksoner, baserike naturtyper og gammel naturskog). Nokså homogen og kompakt granskog dominerer. Kløfta dekkes i hovedsak av eldre skog som er sterkt preget av gamle dagers gjennomhogster. Biologisk gamle trær er svært få. Gadd og læger finnes mest spredt og sparsomt, men i utvidelsen finnes enkelte kraftige, eldgamle læger. I utvidelsen finnes også relativt gammel granskog.

I utvidelsesområdet naturtypene skogsbekkekløft av typen lavlands-granbekkekløft på Østlandet og gammel granskog av typen gammel høyereliggende granskog registrert. Begge har verdi B (viktig). Artsmangfoldet er variert og artsrikt, men innslaget av rødlistede, kravfulle og nasjonalt sjeldne arter er beskjedent. Av arter er det størst interesse knyttet til fuktighetskrevenne kryptogamer i stabilt humid granskog og på bergvegger i slik skog. I utvidelsen er det registrert funn av fire rødlistede arter: Sprikeskjegg (NT), rimnål (VU), svartonekjuke (NT) og furuplett (NT). I beskrivelsen av naturtypen er det imidlertid listet opp flere andre rødlistearter, og påpeker at det er potensiale for å finne bl.a. huldrestry.

Utvidelsen av Korpreiret naturreservat vurderes til å være av lokal-regional verdi, men sammen med eksisterende reservat vil det være av regional verdi. Utvidelsesområdet bidrar i hovedsak til den regionale prioriteringen av vern av bekkekløfter av minst regional verdi. I tillegg har området gammel granskog av regional verdi. Korpreiret er i tillegg en del av det store økologiske nettverket av vernede skog- og våtmarksområder på Hedmarksvidda

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området er et mye brukt turområde og det går stier på brinken på begge sider, samt krysningspunkter med jevne mellomrom. Det er ingen andre kjente fysiske inngrep i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med til sammen 11 områder. Generelle uttalelser er gjengitt og kommentert i innledningen til kapittel 7.7

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser konkret til verneforslaget.

Elvia har ingen merknader.

Glitre Nett, Fjellnett AS og Griug gitt uttalelser til høringen, men disse gjelder ikke utvidelsen av Korpreiret naturreservat.

Løiten allmenning er grunneier i den foreslåtte utvidelsen og har i tillegg til innspill tidligere prosessen også sendt inn en høringsuttalelse. For utvidelsen av Korpreiret naturreservat beskriver de at Løiten beitelag er i ferd med å sette opp et sperregjerde gjennom Korpreiret, mellom Løiten og Elverum. Arbeidet skal sluttføres sommeren 2024, og forutsettes ikke krever noen dispensasjonsbehandling. Eventuelt kan beitelaget sende inn et kart som viser traseen.

En grunneier stiller spørsmål om hvorfor høringa ikke har blitt tilsendt grunneierne. Han stiller også spørsmål ved om Elverum kommune har mottatt høringen.

Statsforvalterens kommentarer:

Oppsetting av et nytt gjerde før et eventuelt vernevedtak krever ingen spesiell behandling fra Statsforvalteren sin side. Statsforvalteren går ut ifra at gjerdetraseen ikke medfører noen omfattende hogst av skog gjennom den foreslåtte utvidelsen av Korpreiret. Statsforvalteren tilrår

også ta inn en bestemmelse i § 4 som vil tillate rydding og vedlikehold av eksisterende gjerder og gjerdetraséer i og inntil verneområdet.

Bestemmelser for sykling og ridning for eksisterende reservat videreføres inn i utvidelsen. Dette innebærer at slik ferdsel kun tillates på stier avmerka på vernekartet. I den eksisterende verneforskriften er det kun tillatt med sykling på disse stiene, men Statsforvalteren foreslo til høring å tillate også ridning her som en forenkling av verneforskriften ut fra en vurdering av at ridning ikke antas å komme i konflikt med verneverdiene.

Statsforvalteren vurderte at det i dette tilfellet ikke var nødvendig å sende høringen til grunneierne i eksisterende Korpreiret naturreservat da det ikke er gjort noen vesentlige endringer i verneforskriften som påvirker forvaltningen av det eksisterende verneområdet. Både oppstart og høring har imidlertid blitt annonsert i lokale media, og ingen av grunneierne i eksisterende naturreservat har uttalt seg til utvidelsen. Elverum kommune har fått kopi av høringsdokumentene, men har ikke avgitt uttalelse.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Korpreiret* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår å ta inn ny bestemmelse i § 4 bokstav h:

h. rydding og vedlikehold av eksisterende gjerder og gjerdetraséer i og inntil verneområdet.

I tillegg til er det tatt inn åpning til å søke om nødvendig motorferdsel i fm. tiltak knyttet til samme bestemmelse.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endring i verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet tilrår å gjøre følgende endring i forskriften:

Til nytt punkt § 4 h: *Rydding og vedlikehold av eksisterende gjerder og gjerdetraséer i og inntil verneområdet.* Slik vedlikeholdsbestemmelsen er tenkt, vil dette også innbefatte fjerning av ev. vegetasjon som er til skade for gjerdet eller påvirker dets funksjon. Vi mener derfor "rydding" og "gjerdetrasé" kan tas ut. Ellers vil det vil ikke være tilrådelig å åpne for en form for fast ryddegate for et husdyrgjerde i et reservat, noe gjerdetrasé kan bli tolket som. Miljødirektoratet tilrår følgende ordlyd i § 4 h: *Vedlikehold av eksisterende gjerder.*

Tilråding Korpreiret:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd utvidelse av Korpreiret naturreservat.

24. Vinstradalen, Nord-Fron kommune - Utvidelse

Utvidelsesareal: 697 daa, skogareal: 625 daa, produktiv skog: 559 daa. Nytt totalareal: 4 852 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av en meget stor, velutviklet, svært variert, artsrik elve- og bekkekløft, sjeldne og rike skogtyper som lågurtskog, høgstaudeskog, boreal lauvskog, bekkekløft, flommarksskog, gråor-heggeskog i tillegg til rasmark og bergvegger. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et leveområde for sjeldne, sårbare og truede arter, deriblant et stort mangfold av karplanter, makrolav og vedboende sopp hvor mange er knyttet til gammel naturskog med mye død ved. Området har i tillegg spesielle kulturbetingede elementer og kulturpregede vegetasjonssamfunn. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Utvidelsesområdet dekker begge sider av Vinstraelva, og vil binde sammen Vinstradalen naturreservat i vest og Liadalane naturreservat i øst. Utvidelsen av Vinstradalen naturreservat utgjør ca. 12 % av det som blir totalarealet av verneområdet etter utvidelsen. Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone og svakt kontinental vegetasjonsseksjon, i høydelaget 320-540 moh. Området har høy bonitet.

Utvidelsesområdet sammenfaller hovedsakelig med en bekkekløftlokaltet kartlagt ifm. bekkekløftkartleggingen i 2007, med verdi 5 (nasjonalt verdifullt). Bekkekløftlokaliteten er en del av det store elvejuvkomplekset langs Vinstra. Området er en 3,5 kilometer lang, smal bit av juvet, og omfatter de nederste, bratteste skråningene på begge sider av elva der elva har gravd ut en markert og trang V-dal med utpreget kløftepreg. Granskog av relativt fattig blåbærtype dominerer, med småbregneskog og frodigere vegetasjon mer sparsomt til stede. Langs elva står en smal brem med gråordominert flommarksskog. I bunnen av fuktige søkk inngår mer frodig høgstaudevegetasjon. I solsida har en også tørrere vegetasjon, og her har det tidligere vært omfattende kulturpåvirkning, slik at løvtrær utgjør en vesentlig del av tresjiktet, delvis som halvåpen, gjengroende beiteskog (men dette er mest utpreget lenger oppe i hellingen). Området grenser i stor grad til kulturlandskap med delvis biologisk meget verdifulle tørrbakke- og beitemarksmiljøer, og en del av naturbeitemark-lokalitet kartlagt i 2017 med verdi svært viktig inngår i utvidelsesområdet.

Skogen er tidligere berørt av omfattende gjennomhogster, og en nokså kompakt aldersfase- og sein optimalfaseskog dominerer. Biologisk gamle trær og død ved er mangelvare. Hellingene er stedvis meget bratte, og særlig nedenfor Huskelia, der juvet snurper seg inn, er det meget velutviklet "bergvegg-granskog" der skogbildet er nokså heterogent og godt sjiktet pga. alle bergveggene. "Bergvegg-granskogen" er tilnærmet optimalt utformet med tanke på lavfloraen. Dette gir en meget rik bergveggflora av lav, med en rekke til dels kravfulle arter, til dels i gode populasjoner. Det finnes blant annet velutviklete ragglavsamfunn i den elvenære gråorskogen, der bl.a. småragg (EN) opptrer

vanlig. Dette samfunnet inngår også spredt på gran. Eksempler på andre lavarter som er registrert er mjuktjafs (VU), tussepraktlav (VU), elfenbenslav (EN), langt trollskjegg (VU), skodelav (NT) og trådragg (VU). Totalt 13 rødlistearter ble påvist i 2007, i all hovedsak lavarter. Det er potensial for å finne flere rødlista arter i området.

Dellokaliteten ved Kvikne utgjør en viktig del av elvejuvkomplekset til Vinstra, og oppfyller det nasjonale kravet om å verne spesielle og svært viktige naturtyper. De største verdiene isolert sett er knyttet til den spesielle "bergvegg-granskogen", med en meget rik lavflora, som er bedre utviklet her enn kanskje noe annet sted i dalføret. Området har også stor funksjonell betydning som sammenbindings- og forsterkningsareal mellom Liadalane naturreservat og Vinstradalen naturreservat. Av regionale prioriteringer oppfyller utvidelsesarealet framfor alt målet om vern av verdifulle bekkekløfter, men delvis også flommarksskog. Områder har i tillegg god bonitet og vil bidra til vern av områder med sjeldne og trua arter i form av meget rik lavflora. Vinstrajuvet er en sentral og viktig del av det regionale økologiske nettverket av vernede bekkekløfter i Gudbrandsdalen som samlet sett har nasjonale og internasjonale verdier.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Vinstravassdraget er regulert, og det ligger et digitalt kartlagt småkraftpotensiale i Kvernåa med uttak nede ved Vinstra elv. Det går også en kraftledning gjennom utvidelsesområdet.

Det er noen traktorveger og stier i området. En av traktorvegene krysser elva på bru mellom Huskelia og Sylte, og er avmerka på kartet. Brua skal benyttes som gangbru, og blir restaurert sommeren 2024.

Noe av arealet brukes som innmarksbeite.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med til sammen 11 områder. Generelle uttalelser er gjengitt og kommentert i kapittel 6.

Det har kommet inn 3 høringsuttalelser konkret til verneforslaget.

Hafslund Eco Vannkraft AS (HEV) uttaler at den foreslåtte utvidelsen av Vinstradalen ligger på elvestrekningen som fører vann til Nedre Vinstra kraftverk. HEV er opptatt av at det i verneforskrifter tas tilstrekkelig hensyn til drift og vedlikehold av sine kraftanlegg. I forslaget til verneforskrift for Vinstradalen naturreservat er det tatt inn bestemmelser tilsvarende som for Dokkajuvet naturreservat, slik som HEV ba om i sitt brev av 2. februar. Videre er relevante bestemmelser for deres virksomhet videreført fra gjeldende verneforskrift for Vinstradalen naturreservat. HEV vurderer at den foreslåtte verneforskriften i tilstrekkelig grad hensyntar deres virksomhet.

Nord-Fron kommune er positive til utvidelse av eksisterende Vinstradalen naturreservat, og har følgende innspill til selve verneforskriften:

1. Forslag om nytt punkt h under verneforskriften § 4 (Generelle unntak fra vernebestemmelsene): Skjøtsel av randsoner på inntil 10 meter mot dyrket mark og kulturarbeider.
2. Nord-Fron kommune søker ikke om å få tildelt forvaltningsmyndighet for verneområder som ligger innenfor kommunens grenser.

3. Avgrensing av vernegrense mot kommunal vei Kviknebaksida: Nord-Fron kommune mener at vernegrense med avstand på 10 meter fra veiens midtlinje, som foreslått av Statsforvalteren, er tilstrekkelig for normal drift av veien.

NVE er positive til at standardbestemmelser for energi- og kraftanlegg er inkludert i verneforskriften. De er videre positive til at bestemmelser knyttet til rydding i forbindelse med flomsikring er inkludert i verneforskriften, men ber spesielt Hafslund Eco Vannkraft AS om å uttale seg til om bestemmelsene er dekkende for deres drift av reguleringa. Til oppstartsmeldingen påpekte NVE at det innenfor det foreslåtte verneområdet ligger et digitalt kartlagt vannkraftpotensial i Kvennåa. Potensialet utgjør 1,42 GW/år til en pris på 7,5 NOK/GWh (2023-prisnivå). Prosjektet ble beskrevet å være blant de 20 % dyreste vannkraft- og vindkraftprosjekter som fikk konsesjon, men er ikke utbygd. NVE bad Statsforvalteren om å orientere grunneieren om potensialet i dette området. Statsforvalteren beskrev sitt syn på dette i høringsdokumentet, og bad om at NVE uttalte seg til det. Statsforvalteren bad spesielt om at NVE bekreftet sitt innspill fra oppstarten om at det er gitt konsesjon her da Statsforvalteren ikke fant informasjon om den, og var ikke kjent med den fra før. NVE bekreftet gjennom sin høringsuttalelse at prosjektet er et potensielt prosjekt som ikke er blitt tildelt konsesjon, og at uttalelsen til oppstarten kun var ment til å informere grunneier om energipotensialet i det foreslåtte området.

Statsforvalterens kommentarer:

Når det gjelder ønske om å tillate skjøtsel av randsoner på inntil 10 meter mot dyrkamark uten søknad har ikke dette vært noe spesielt ønske fra grunneiernes side, trolig fordi reservatgrensa i all hovedsak ligger nedenfor dyrkamarka, mot elvejuvet. Behovet for slik rydding antas derfor som vesentlig mindre enn rundt verneområder med flattere terreng. Det er generelt sett ikke vanlig å ha slike bestemmelser § 4, men i stedet åpnet opp for at det kan søkes om dette ved behov slik at forvaltningsmyndigheten har kontroll på areal og omfang av hogst, og kan stille krav til ryddinga av hensyn til spesielle verneverdier. Det kan gis flerårige tillatelser.

Til NVE sitt innspill, så forklarte Statsforvalteren i høringsdokumentet at forutsatt at det ikke er gitt konsesjon til dette prosjektet så er de ikke ønskelig å ta inn egne bestemmelser for å ivareta behov for fysiske installasjoner som veger og bygninger helt ned til Vinstraelva for å muliggjøre et slik kraftverk. Dette fordi Vinstradalen har nasjonal og internasjonal naturfaglig verdi som bekkekløft, og er et av de to bekkekløftsystemene i Gudbrandsdalen med aller høyest naturverdier.

Statsforvalteren mener at en eventuell utbygging av Kvennåa må legges utenfor vernegrensa. Statsforvalteren forutsetter også at en eventuell utbygging skjer som et uregulert elvekraftverk. Den foreslåtte løsningen er ikke nærmere kommentert av NVE i sin høringsuttalelse, men Statsforvalteren vil anta at svaret vil være det samme her som for Sandbu og inntilliggende Melemsåi, nemlig at det digitale småkraftpotensialet er skjematisk tegnet i NVEs Atlas, og at det ikke finnes mer detaljert informasjon om en aktuell utbyggingsløsning. Ut fra NVE sin høringsuttalelse til Kvennåa, mener Statsforvalteren at en eventuell kraftutbygging må avklares gjennom konsesjonsbehandling etter energiloven. Grunneiere som har tilbudt området for vern har fått tilsendt høringsdokumentene og er dermed orientert om energipotensialet. Høringen er også annonsert i lokale media.

Vevig AS som er konsesjonær i området har ikke gitt uttalelse.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Vintradalen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets vurdering:

Etter innspill fra NVE og Hafslund Eco Vannkraft AS (HEV) i forbindelse med oppstartsvarselet, har Statsforvalteren tatt inn unntaksbestemmelse i § 4 i for *nødvendig rydding av vegetasjon i Vinstras regulerte elveleie ved akutt behov for sikkerhetstiltak mot flom*. I tillegg har Statsforvalteren tatt inn unntaksbestemmelse for motorferdsel til samme tiltak i § 6 g. Både HEV og NVE har begrunnet dette med at reguleringen gir en generelt lavere vannføring enn det ellers ville vært med en fri elv og dermed kan elveleiet gro igjen. Elveleiet må holdes åpent for å ta unna maksimalt med vann ved flom uten å demme opp vann som da kan gi skader langs elva. Det vises til Dokkajuvet der det er tatt inn samme bestemmelser. Statsforvalteren opplyser om at de ikke har hørt om tilsvarende behov for eksisterende Vinstraleva naturreservat, men antar at det finnes et behov, da situasjonen antas å være noenlunde lik i Dokkajuvet og Vinstraelva. Miljødirektoratet vurderer imidlertid at gjengroing av vegetasjon som kan medføre utfordringer og ev. skader som følge av økt vannstand, bør kunne fjernes mer som et vedlikeholdstiltak fremfor ved en akutt situasjon. Vi legger til grunn at vegetasjonen ikke vokser så raskt at man ikke kan ha kontroll på dette. Det vil være en stor fordel om man foretar vedlikehold for å hindre skader fremfor å forsøke å sette i verk tiltak når vannstanden allerede har/er i ferd med å øke, slik som i fm. en flom Miljødirektoratet tilrår derfor at i stedet for å ha et generelt unntak i § 4 med tilhørende åpning for motorferdsel i § 6, så tas følgende bestemmelse inn i § 7:

p. Nødvendig vedlikehold av vegetasjon i Vinstras regulerte elveleie som sikkerhetstiltak mot flom.

Bokstav p, tas med i oppramsingen i § 7s, over tiltak det kan søkes om motorferdsel til.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Vinstradalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Vinstradalen naturreservat.

25. Baggerudberga, Nordre Land kommune

Totalareal: 690 daa, skogareal: 675 daa, produktiv skog: 655 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare en bestemt type natur i form av en lavlandsskog i et varmt mikroklima med flere truede og rike naturtyper som kalk- og lågurtfuruskog, høgstaudegranskog og kalkgranskog samt sørvendte berg og rasmarker. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et leveområde for mange truede og sårbare arter i flere organismegrupper. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Baggerudberga er en bratt, sørvendt lise mellom Dælibygda/Øvre Nordsinni og Nordsinni, ca. 4 km vest for Dokka sentrum. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone, i overgangsseksjonen mellom svakt oseanisk og svakt kontinental vegetasjonsseksjon og høgdelaget ca. 230-430 moh. Furu dekker halvparten av arealet, og resten består av gran og lauv. Området består ellers av mye bratt og skogkledt areal med et varmt mikroklima. Berggrunnen er delvis rik. Vest for Brunerbekken som renner gjennom området har området stort sett boniteter på 14-17, og de største naturverdiene finnes i dette området. Øst for Brunerbekken er bonitetene stort sett på 11-14. Størstedelen av skogen er 40-80 år, men det finnes også en hel del eldre skog enn dette, og en mindre del yngre skog.

Innenfor verneforslaget er det flere rødlistede naturtyper som kalk- og lågurtfuruskog (VU), frisk kalkgranskog (VU), kalkfuruskog (VU), høgstaudegranskog (NT) og kalkgranskog (VU). Dette utgjør totalt ca. 113 daa rødlistede naturtyper. I tillegg er det kartlagt en lokalitet med sørvendte berg og rasmarker innenfor området, med utformingen rasmark, som har verdien svært viktig (A verdi). Selv om en nokså liten del dekkes av rødlistede naturtyper, vitner funnene av rødlistearter utenfor disse naturtypene om at området har et potensiale for å utvikle enda større naturverdier enn det som er der i dag. Det varme lokalklimaet her gjør at utviklingen i av området går relativt raskt.

Følgende rødlistede arter er registrert: labbmose (NT), rosenkjuke (NT), lind (NT), kåltistel (VU), kalksvamose (VU) og råtetvebladmose (EN). Funnet av råtetvebladmose er gjort inntil Brunerbekken og er eneste funn av denne arten i både kommunen og en større region. Det er registrert hekkende rovfugl i området. Området vurderes til å ha regional verdi (**).

Området vil bidra til å dekke de nasjonale manglene i skogvernet knyttet til høyproduktiv skog i lavlandet. Av regionale prioriteringer vil området bidra til fylle ut mangler knyttet til rik blandingsskog og kalkgranskog, samt vern av skog på høy bonitet i sørboreal vegetasjonssone. Området vil i tillegg styrke det allerede eksisterende økologiske nettverket av verneområder i regionen.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er traktorveger og stier i området. Det skal tidligere ha vært en del luftsportaktivitet i området med utfart fra Hougner ovenfor Baggerudberga. Det er mulig kraftpotensiale i bekk som renner gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med til sammen 11 områder. Generelle uttalelser er oppsummert og kommentert i innledningen til kapittel 7.7.

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser konkret til verneforslaget.

NVE har uttalt seg til høringen, men ser ingen energiinteresser innenfor Baggerudberga. De ber likevel områdekonsesjonær om å kommentere verneforslaget med tanke på fremtidige planer, selv i tilfeller uten konflikt.

Nordre Land kommune har gitt uttalelse til forslag om vern av Baggerudberg, og ber om en utredning av om vern av skogareal utløser krav om behandling etter jordlovens §12. Deling i jordloven er ikke knyttet kun til fysisk deling av eiendom, men omfatter også opprettelse av for eksempel bruksretter av et visst omfang. Resten av uttalelsen gjelder et annet verneforslag.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren beskrev i høringen til NVE et spørsmål fra en grunneier i Baggerudberga om potensialet for vannkraftutbygging i Brunerbekken som renner gjennom området. Statsforvalterens vurdering var at dette ikke er samfunnsøkonomisk lønnsomt prosjekt ut fra beregninger gjort gjennom NVEs kartløsning Nevina. Potensialet for kraftutvinning ser ut å være lavt samtidig som det er kartlagt verdifulle, fuktighetskrevede naturtyper og arter i og inntil bekken, herunder den sterkt truede mosen råtetvebladmose. Statsforvalteren bad NVE om uttale seg til dette, og tolker NVE sin høringsuttalelse som at de er enige med Statsforvalteren.

Når det gjelder Nordre Land sin uttalelse, så erfarer Statsforvalteren ingen etablert praksis med at den enkelte grunneier må ha samtykke etter jordloven § 12 ved vernevedtak etter naturmangfoldloven § 34. Temaet er ikke omtalt i rundskriv M-2/2021 som omhandler bl.a. deling etter jordloven, og heller ikke i forarbeidene til hverken jordloven eller naturmangfoldloven så langt Statsforvalteren kan se. Med dette som utgangspunkt, er det mest hensiktsmessige å foreta en prejudisiell vurdering med utgangspunkt i lovteksten. Den sier følgende i jordloven § 12 første ledd: *«Deling av eigedom som er nytta eller kan nyttast til jordbruk eller skogbruk må godkjennast av departementet. Det same gjeld forpaking, tomtefeste og liknande leige eller bruksrett til del av eigedom når retten er stifta for lengre tid enn 10 år eller ikkje kan seiast opp av eigaren (utleigaren). Med eigedom meiner ein òg rettar som ligg til eigedommen og partar i sameige»*. Vern av skog innebærer ingen overføring av eierposisjon, opprettelse av bruksrettigheter eller deling av landbrukseiendommer. Et vernevedtak vil imidlertid begrense eiers råderett over eiendommen, herunder mulighetene for å ha det økonomiske utbyttet av enkelte av de ressurser som er spesifisert i verneforskriften, herunder skog. Andre rettigheter, f.eks. jaktrett og beiterett, vil eier fortsatt kunne disponere. Det er derfor ingen full avståelse av råderett, men naturligvis en sterkt begrenset råderett. Likevel vil ikke dette være sammenlignbart med f.eks. bortfeste eller forpaktning der råderetten for en tid overføres til noen andre. Sentralt ved vurderingen er derfor at vernevedtak ikke innebærer noen overføring av rett, det er kun en rådighetsbegrensning. Selv om denne er permanent, vil det ikke være innenfor det som en etter lovteksten definerer som «deling». Ergo er det ikke nødvendig med delingssamtykke. Jordloven § 12 vil for øvrig gjelde side om side med verneforskriften i likhet med annet regelverk.

Etna nett som er konsesjonær i området har ikke gitt uttalelse.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Baggerudberga* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Baggerudberga:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Baggerudberga som naturreservat.

26. Snøåsen, Nordre Land kommune

Totalareal: 952 daa, skogareal: 809 daa, produktiv skog: 808 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare en bestemt type natur i form av gammel høgereliggende granskog, rik sumpskog, høgstaudegranskog og rikmyr. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et leveområde for sjeldne og sårbare arter, herunder en stor forekomst av den truede lavarten huldrestry. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Snøåsen ligger nord for Akksjøen, ca. 6 km sør-vest for Dokka sentrum. Snøåsen er en nordvest-sørøstgående ås og omfatter blant annet en nordøstvendt lise. Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone, i overgangsseksjonen mellom svakt oseanisk og svakt kontinental vegetasjonsseksjon og høgdelaget ca. 680-795 moh. Ca. 70 % av skogen er vokser på middels bonitet, resten er på lav bonitet. Området har fattig berggrunn. Ca. 45 % er i hogstklasse 5, 25 % i hogstklasse 4, 25 % i hogstklasse 3 og 5 % i hogstklasse 2. Skogen er grandominert, men med noe innslag av furu og lauv.

Skogen innenfor verneforslaget varierer fra halvgammel til gammel. Den eldste skogen er gjerne flersjiktet, og spredt er det både gammel furu (flere rundt 300 år +/-) og gammel gran, men forekomsten av død ved er lav. Stedvis er tresjiktet glissent som følge av tidligere hard plukkhogst.

Det er kartlagt en lokalitet av gammel høyereliggende granskog innenfor verneforslaget, med verdien svært viktig (A-verdi). Verdien av denne er utelukkende knyttet til en forholdsvis stor populasjon med huldrestry (EN). Foruten huldrestry er følgende rødlistede funnet i området: Granseterlav (NT), gubbeskjegg (NT), spikeskjegg (NT), blanknål (NT), sukkernål (NT) og rosenkjuke (NT). Området skårer lavt på de fleste gammelskogsparemetene, bortsett fra gamle trær, og lavt på stedsbetingete paremetere som rikhet, topografisk variasjon, vegetasjonsvariasjon og treslagsvariasjon.

Området er av lokal verdi (*). Området vil ikke direkte fylle noen nasjonale prioriteringer i skogvernarbeidet, men heller regionale prioriteringer om vern av skog med forekomster av rødlistet lav. Gode forekomster av huldrestry er dessuten spesielt prioritert i skogvernarbeidet

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en traktorveg i området i tillegg til noen stier. Inntil og eventuelt innenfor området utredes det nye kraftlinjer. Se nærmere omtale under sammendrag av høringsuttalelsene.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med til sammen 11 områder. Generelle uttalelser er oppsummert og kommentert i innledningen til kapittel 7.7.

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser konkret til verneforslaget.

NVE har uttalt seg til høringen, men ser ingen energiinteresser innenfor Snøåsen. De ber likevel områdekonsesjonær om å kommentere verneforslaget med tanke på fremtidige planer, selv i tilfeller uten konflikt.

Nordre Land kommune har gitt uttalelse til forslag om vern av Baggerudberg, og ber om en utredning av om vern av skogareal utløser krav om behandling etter jordlovens §12. Deling i jordloven er ikke knyttet kun til fysisk deling av eiendom, men omfatter også opprettelse av for eksempel bruksretter av et visst omfang. Resten av uttalelsen gjelder et annet verneforslag.

Kommunen skriver videre at de har skogeiendom som har felles skogsveg med teigen som er foreslått vernet på Snøåsen. Et vern vil ha en vesentlig innvirkning på muligheten og grunnlag for fremtidig oppgradering og vedlikehold av den felles skogsvegen. Kommunen forventer at det avklares hvordan vern påvirker fordeling av kostnader på fremtidig vedlikehold, og at resterende eiere av vegen må kompenseres med et erstatningsoppgjør hvis vernet areal skal tas ut av grunnlaget for veien.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren bad i høringen spesielt Elvia om å uttale seg om planer for nettanlegg i området. Dette fordi det ser ut å være NiN-kartlagt en mulig kraftlinje gjennom området i 2023 (prosjektområde Håmotten). Kartleggingen er trolig knytta til planlegging av nye kraftledninger mellom Åbjøra og Gjøvik. Utredningsprogrammet ble fastsatt i 2022, og linjene som vises der er ikke i konflikt med foreslåtte Snøåsen (men berører i stedet nærliggende Åsli naturreservat). Utredningsprogrammet fastslår at verneområder, både eksisterende og foreslåtte, skal inngå som tema i utredningene. Statsforvalteren tolker fraværet av omtale av dette temaet i høringsuttalelsene fra både NVE og Elvia som at det ikke trenger å være noen konflikt mellom disse mulige fremtidige linjene og foreslått vern av Snøåsen.

Når det gjelder Nordre Land sin uttalelse, så erfarer Statsforvalteren ingen etablert praksis med at den enkelte grunneier må ha samtykke etter jordloven § 12 ved vernevedtak etter naturmangfoldloven § 34. Temaet er ikke omtalt i rundskriv M-2/2021 som omhandler bl.a. deling etter jordloven, og heller ikke i forarbeidene til hverken jordloven eller naturmangfoldloven så langt Statsforvalteren kan se. Med dette som utgangspunkt, er det mest hensiktsmessige å foreta en prejudisiell vurdering med utgangspunkt i lovteksten. Den sier følgende i jordloven § 12 første ledd: *«Deling av eighet som er nytta eller kan nyttast til jordbruk eller skogbruk må godkjennast av departementet. Det same gjeld forpaktning, tomtefeste og liknande leige eller bruksrett til del av eighet når retten er stifta for lengre tid enn 10 år eller ikkje kan seiast opp av eigaren (utleigaren). Med eighet meiner ein òg rettar som ligg til eigedommen og partar i sameige»*. Vern av skog innebærer ingen overføring av eierposisjon, opprettelse av bruksrettigheter eller deling av

landbrukseiendommer. Et vernevedtak vil imidlertid begrense eiers råderett over eiendommen, herunder mulighetene for å ha det økonomiske utbyttet av enkelte av de ressurser som er spesifisert i verneforskriften, herunder skog. Andre rettigheter, f.eks. jaktrett og beiterett, vil eier fortsatt kunne disponere. Det er derfor ingen full avståelse av råderett, men naturligvis en sterkt begrenset råderett. Likevel vil ikke dette være sammenlignbart med f.eks. bortfeste eller forpaktning der råderetten for en tid overføres til noen andre. Sentralt ved vurderingen er derfor at vernevedtak ikke innebærer noen overføring av rett, det er kun en rådighetsbegrensning. Selv om denne er permanent, vil det ikke være innenfor det som en etter lovteksten definerer som «deling». Ergo er det ikke nødvendig med delingssamtykke. Jordloven § 12 vil for øvrig gjelde side om side med verneforskriften i likhet med annet regelverk.

Når det veier, så har de fleste fellesveier en eksisterende andelsfordeling. Den gjelder fremdeles selv om grunneier(e) får vernet skogen sin. Slik sett har en grunneier med vernet skog de samme forpliktelsene overfor veien som før vernet. Man kan sammenligne dette med at en skogeier hogger all hogstmoden skog og slik sett ikke har "nytte" av veien til tømmerkjøring de neste 70 årene. Det fritar imidlertid ikke grunneier fra sin del av ansvaret for veien. Grunneier som får vernet skogen kan eventuelt kreve et jordskifte med krav om endret andelsfordeling i veien. I alle tilfelle er dette et privatrettslig spørsmål og staten er ikke part, og alle eventuelle erstatningskrav utenom selve skogvernet vil avvises.

Etna nett som er konsesjonær i området har ikke gitt uttalelse.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Snøåsen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Snøåsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Snøåsen som naturreservat.

27. Sandbu, Sel kommune - Utvidelse

Utvidelsesareal: 2123 daa, skogareal: 1875 daa, produktiv skog: 1875 daa. Nytt totalareal: 2143

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare en bestemt type natur i form av lite påvirket skog med stor variasjon fra furuskog med brannhistorikk, rik blandings-, bar- og lauvskog, inkludert rik almeskog, i tillegg til arealer med kalkrike bergvegger og bekkekløfter. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for truede og sårbare arter innenfor mange artsgrupper, særlig bergveggarter av lav og karplanter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Utvidelsen av Sandbu naturreservat ligger på vestsiden av Gudbrandsdalen i ei lise ved Sandbu, ca. fem kilometer sør for Otta. Eksisterende edellauvskogsreservat på ca. 20 daa ligger sentralt i området. Området er hovedsakelig østvendt, med stor topografisk variasjon i form av stort høydespenn (310-980 moh.), stort innslag av bratte bergvegger, skrenter og bekkekløfter med variasjon i eksposisjon. I øvre deler er det noe slakere terreng opp mot tregrensa. Hoveddelen ligger i mellomboreal og nordboreal vegetasjonssone, men nedre del av lia har sørborealt preg. Vegetasjonsseksjon er i overgangen mellom svakt oseanisk til svakt kontinental seksjon.

Hoveddelen av skogen har middels bonitet. Skogen er variert og består til stor del av rike skogtyper med både lauv, gran og furu. Edelløvtrær (alm) er svakt representert utenfor eksisterende naturreservat. Eldre og gammel skog dominerer, og området er generelt lite påvirket i nyere tid. Det meste av de høyereliggende områdene med i hovedsak fjellbjørk er i seg selv lite interessante når det gjelder naturtyper og arter. Statsforvalteren har likevel tatt med noe av dette for å øke variasjonen med hele spennet fra Lågen og opp til fjellet.

Det finnes et stort artsmangfold knyttet til bekkekløfter med tilhørende skog og berg med høy, stabil luftfuktighet og ansamlinger av fuktige læger, og bergvegger av ulik eksposisjon i bratte lisider. Noen kravfulle arter er også funnet i gammel furuskog, med delvis brannhistorikk. Totalt 34 rødlistearter (4 EN, 9 VU, 20 NT, 1 DD) er påvist. Disse fordeler seg på 1 bille, 8 karplanter som for eksempel dalfiol (VU), 16 lav som for eksempel den prioriterte arten elfenbenslav (EN), trollpraktlav (EN), tussepraktlav (VU) og lys brannstubbela (VU), 4 moser som for eksempel hjelmragg (EN), råtetvebladmose (EN) og svøpfellmose (VU) samt 5 sopper som for eksempel nordlig aniskjuke (VU). Arealet ligger innenfor distriktet «Midt-Gudbrandsdalen på strekningen fra Vinstra til Nord-Sel og Ottadalen opp til Vågåvatnet» og er kjerneregion for elfenbenslav i nordvest-Europa med de klart største populasjonene.

Området vurderes nasjonalt verdifullt. Av generelle mangler i skogvernet finnes biologisk gammel skog, samt noe lavlandsskog. Av regionale mangler finnes bekkekløfter, gammel granskog og rik blandingsskog i lavlandet, og betydelige forekomster av rødlistet lav. Utvidelsen av Sandbu vil fylle ut det økologiske nettverket av allerede eksisterende skogreservater med tilsvarende naturtyper i regionen som for eksempel Koloberget, Kjøremslia og Hånåhoppet naturreservater. Det jobbes også med å få frem flere tilbud med frivillig vern av skog med tilsvarende egenskaper.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Traktorveier er avmerket på vernekartet. Det finnes også andre gamle fersdelsveger og stier i området. Det ligger et gammelt kvernhus i nordøst.

Inntil verneområdet går det to kraftlinjer, og det er også registrert et digitalt småkraftpotensial, se nærmere omtale under sammendrag av høringsuttalelser.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med til sammen 11 områder. Generelle uttalelser er gjengitt og kommentert i innledningen til kapittel 7.7

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser som går konkret på verneforslaget for Sandbu.

Naturvernforbundet Ottadalen og Sel støtter verneforslaget. De spør samtidig om hvem som skal ha forvaltningsansvaret.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) ber her Fjellnett om å uttale seg om behov for oppgradering av linjer inntil vernegrensa. Til oppstartsmeldingen påpekte de at det inntil det foreslåtte verneområdet ligger et digitalt kartlagt vannkraftpotensial i Melemsåi. Potensialet utgjør 1,77 GW/år til en pris på 5,1 NOK/GWh (2023-prisnivå). Dette kan være et lønnsomt prosjekt. NVE ba Statsforvalteren om å orientere grunneieren om potensialet. Statsforvalteren beskrev sitt syn på dette i høringsdokumentet, og ba NVE om å uttale seg til det. NVE sier at i forbindelse med det digitalt kartlagte småkraftpotensialet tegnes potensialet ofte skjematisk i NVEs Atlas. NVE har ikke mer detaljert informasjon om en aktuell utbyggingsløsning. NVE ber igjen Statsforvalter om å gjøre grunneier oppmerksom på energipotensialet.

Fjellnett AS (konsesjonær) skriver at det kan bli nødvendig med en fremtidig spenningsoppgradering av eksisterende 66 kV linje inntil foreslått vernegrense. På grunn av at det er flere linjer (22 kV og 66 kV) som går parallelt på deler av strekningen, og derav blokkert, er det ikke mulig å flytte linja som grenser til verneområdet. De ber derfor om at det i verneforskriften tas inn bestemmelser som gjør det mulig å utvide ryddebeltet ved en spenningsoppgradering der flytting av linja ikke er mulig.

Sel kommune mener at det er akseptabelt med vern av denne type arealer når en ser skogsdrift i forhold til verneverdier. Teigstrukturen i Nord-Gudbrandsdalen er ofte av en slik karakter at man må kjøre over naboeiendommer for å komme frem med tømmeret. Samarbeid på tvers av eiendomsgrenser er derfor et krav. Naboeiendommer må ikke få restriksjoner for skogsdrifter. Eksisterende traktorveger innenfor verneområdet må kunne breddeutvides for bruk ved skogsdrift av tiliggende arealer, og foreslår dette tatt inn i § 4, under vedlikeholdsbegrepet. Det er viktig at jakt, fiske, beiting og sanking kan videreføres. Det gis også et generelt innspill om at en årlig utbetaling i all fremtid til den aktuelle eiendommen, slik som det gjøres ved eksempelvis fallrettigheter, hadde vært å foretrekke foran en engangsutbetaling. Kommunen sier til slutt at de ikke ønsker å overta forvaltningsansvaret for de mindre verneområdene.

To grunneiere inntil utvidelsen stiller spørsmål ved om skogen som foreslås vernet er uberørt slik som beskrevet i høringsdokumentet om de naturfaglige verdiene i området, og det vises til tidligere skogbruksaktivitet i deler av området, senest på 90-tallet. Det foreslåtte vernet vil for naboene kunne påvirke framtidig aktivitet som vegbygging, planting, avvirkning, turisme og juving som pågår i dag. Uttak av mineralforekomster som kobber, skifer, kleber og murstein påvirkes. De mener også at Statsforvalteren prøver å tone ned verdien av fallrettighetene i Melemsåi.

Statsforvalterens kommentarer:

Til Naturvernforbundet Ottadalen og Sel: Alle kommuner har et stående tilbud om å overta forvaltningsansvaret for mindre verneområder. Hvis ikke kommunen ønsker å ha denne rollen, blir Statsforvalteren forvaltningsmyndighet. Sel kommune har i sin høringsuttalelse uttalt at de ikke ønsker forvaltningsmyndighet.

Til NVE: Selve vannstrengen ikke er med i verneområdet. Ut fra NVE Atlas tolker Statsforvalteren det slik at ved en utbygging vil både inntak og uttak kunne ligge utenfor vernegrensa. Vernet vil dermed

ikke legge hindringer for nødvendige, fysiske energianlegg. Påvirkningen på verneområdet vil være begrenset til at inntilliggende vannstreng da blir borte ved en utbygging. Avveining mellom hensyn til energibehov og naturmangfold kan dermed tas i forbindelse med konsesjonsbehandlingen etter energiloven ved en søknad om utbygging. Grunneier som har tilbudt området for vern, har fått tilsendt høringsdokumentene og er dermed orientert om energipotensialet. Høringen er også annonsert i lokale media.

Til Fjellnett AS og NVE: Standardmalen legger opp til at bestemmelser om oppgradering og fornyelse av kraftledninger kun tas med når ledningene krysser gjennom verneområder, med mindre spesielle forhold for inntilliggende anlegg tilsier at slike tiltak ikke kan legges utenfor vernegrensa. Fjellnett AS har nå forklart behovet nærmere, og Statsforvalteren vil derfor ta inn en bestemmelse hvor det kan søkes om utvidelse av ryddebeltet inn i verneområdet. En eventuell dispensasjonssøknad vil bli konkret vurdert ut fra nødvendigheten av å berøre verneområdet, samfunnsnytte og innvirkninger på verneverdiene.

Til Sel kommune: Breddeutvidelse av eksisterende traktorveger inngår ikke i begrepet «vedlikehold av eksisterende traktorveger». Statsforvalteren kan ikke se at traktorveger i området kan ha noen betydning for skogsdriften på inntilliggende areal. Statsforvalteren kan heller ikke se at det ligger andre traseer i området som er opparbeidet som traktorveger, men som ikke har blitt tegnet inn på kartet. Bestemmelser om oppgradering av traktorveger for skogsdrift av inntilliggende areal vurderes strengt, og tas kun inn når det er helt nødvendig. Engangsutbetaling av erstatning for vedtak etter naturmangfoldloven er noe som er besluttet på sentralt nivå.

Til to privatpersoner: Angående kraftpotensialet i Melemsåi og bruk av traktorvegene i området for skogsdrift på inntilliggende areal vises til kommentarer ovenfor til NVE og Sel kommune. Hvis naboene mener at opprettelsen av vernet gir dem et økonomisk tap som følge av vanskeliggjøring av igangværende bruk de har rettigheter til, kan krav om erstatning fremmes skriftlig til Statsforvalteren etter et vernevedtak, jf. naturmangfoldloven §§ 50 og 51. Fristen for å fremme et slik krav vil bli annonsert i lokale media, og er fire måneder fra vernevedtaket.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Sandbu* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår at følgende endring gjøres i verneforskriften etter høring:

- Nytt punkt § 7, bokstav i: *oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftledninger inntil verneområdet*
- Endring i § 7, bokstav j (ny tekst i kursiv): *nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse* av eksisterende kraftledninger inntil verneområdet

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Sandbu:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Sandbu naturreservat.

28. Sjoa, Sel kommune - Utvidelse

Utvidelsesareal: 49 daa, skogareal: 44 daa, produktiv skog: 42 daa. Nytt totalareal: 2 169 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av en velutviklet, variert, artsrik og stor elve- og bekkekløft, sjeldne utforminger av kalkskog og velutviklet bergveggskog med furu og bjørk, høgstaudeskog og gråor-heggeskog. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et viktig leveområde for sjeldne og truede arter, deriblant et stort mangfold av jordboende sopp og en rik lavflora og karplateflora. Området har i tillegg en spesiell geologisk forekomst av nasjonal betydning i form av en stor ravine med høg naturvitenskapelig verdi som referanselokalitet. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Verneformålet for eksisterende Sjoa naturreservat videreføres.

Sjoa naturreservat ligger i mellomboreal vegetasjonssone, i svakt kontinental vegetasjonsseksjon og i høydelaget 450-680 moh. Utvidelsen ligger i høydelaget 490-620 moh. Skogen i utvidelsen har middels til høy bonitet, og domineres av hogstklasse 4. Utvidelsen ville pga. størrelse og verneverdi ikke stått seg alene som et verneområde, men er en del av bekkekløften til Sjoa slik denne ble kartlagt gjennom bekkekløftkartleggingen i 2007. Kartleggingsrapporten fra 2007 oppsummerer at de viktigste verdiene i bekkekløfta er knyttet til (1) mektig elvejuvlandskap med tilhørende variasjon, (2) kalkskog (sjelden utforming) med tilhørende rik soppflora, (3) velutviklet bergveggskog med rik lavflora og (4) spesiell kvartærgeologi. Bekkekløften ble vurdert til nasjonalt verdifull. Det vises nærmere til rapporten og den naturfaglige beskrivelsen ved høringen av eksisterende naturreservat i 2018.

Hoveddelen av det foreslåtte utvidelsesarealet dekkes av naturtypen "bekkekløft" av svært viktig verdi som ligger langs Sjoa. Det er ikke registrert noen spesielle arter innenfor utvidelsesarealet. Statsforvalteren tolker kartleggingen slik at det trolig finnes flere typer av rødlistet kalk-, lågurt- og høgstaudeskog i bekkekløften som helhet. Fuglefaunaen er antagelig relativt rik, og det samme kan være tilfelle for insekter. Spesielt kan nevnes de bratte løsmasseskrentene med potensial for sjeldne, sandtilknyttede insekter.

Utvidelsen må vurderes samlet sammen med bekkekløften i sin helhet. I partiet hvor utvidelsen ligger, følger eksisterende vernegrense helt inntil elvestrengen. Foreslått utvidelse vil ivareta bekkekløftsverdiene i dette partiet og bidra til å styrke eksisterende vern. Av de generelle

prioriteringene i skogvernet oppfyller Sjoa målet om å verne biologisk gammel skog og spesielle skogtyper med høy naturverdi. Av regionale prioriteringer oppfyller Sjoa framfor alt målet om vern av verdifulle bekkekløfter, og det er mange funn av rødlistet lav i området. Sjoajuvet er en viktig del av det regionale økologiske nettverket av vernede bekkekløfter i Gudbrandsdalen som samlet sett har nasjonale og internasjonale verdier.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Sti(er) finnes. Noe av arealet brukes som innmarksbeite.

Tilbudet om utvidelse av Sjoa naturreservat kom inn etter 1. februar 2022, og det er derfor gjort en avveining mellom verne- og skogsbruksinteressene for dette området, se kapittel 5.2.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med til sammen 11 områder. Generelle uttalelser er gjengitt og kommentert i innledningen til kapittel 7.7.

Det har kommet inn 3 høringsuttalelser konkret til verneforslaget for Sjoa.

Naturvernforbundet Ottadalen og Sel støtter verneforslaget. De spør samtidig om hvem som skal ha forvaltningsansvaret.

Fjellnett AS har ingen merknader.

Sel kommune mener at det er akseptabelt med vern av denne type arealer når en ser skogsdrift i forhold til verneverdier. Området ligger i svært krevende skogsterreng. Det gis et generelt innspill om at en årlig utbetaling i all fremtid til den aktuelle eiendommen, slik som det gjøres ved eksempelvis fallrettigheter, hadde vært å foretrekke foran en engangsutbetaling. Kommunen sier at de ikke ønsker å overta forvaltningsansvaret for de mindre verneområdene.

Det er viktig at jakt, fiske, beiting og sanking kan videreføres. Kommunedirektøren tolker at noe av arealet brukes som innmarksbeite. Det forutsettes at vernet ikke medfører restriksjoner på bruken av tilgrensende jordbruksarealer. Rydding av en randsone på inntil 10 meter mot dyrka mark bør ikke være søknadspliktig. Kommunedirektøren mener også at "oppsetting og vedlikehold av gjerder og sanketrøer i forbindelse med beiting" ikke bør være søknadspliktige når arealet er definert som dyrket mark. Formannskapet fattet følgende vedtak:

Grensene settes som vedlagt i kartet, men areal definert som dyrkamark holdes utenom naturreservatet.

Endring i § 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

[..]

Kommunedirektørens forslag til endringsforslag:

d. skjøtsel av randsoner mot dyrka mark. (Skjøtsel av randsone på inntil 10 meter er ikke søknadspliktig).

Statsforvalterens kommentarer:

Til Naturvernforbundet Ottadalen og Sel: Alle kommuner har et stående tilbud om å overta forvaltningsansvaret for mindre verneområder. Hvis ikke kommunen ønsker å ha denne rollen, blir Statsforvalteren forvaltningsmyndighet. Sel kommune har i sin høringsuttalelse uttalt at de ikke ønsker forvaltningsmyndighet.

Til Sel kommune: Areal definert som dyrkamark og som her brukes til innmarksbeite inngår i verneforslaget da dette er tilbudt fra grunneier. Noe av arealet ligger innenfor naturtypen kartlagt gjennom bekkekløftregistreringen, men framfor alt er dette en arronderingsmessig naturlig avgrensing i kanten av elvejuvet. Vernebestemmelsene er utformet for å ivareta dagens bruk av arealet, altså beite. Når det gjelder ønske om å tillate skjøtsel av randsoner på inntil 10 meter mot

dyrkamark uten søknad har dette ikke vært noe spesielt ønske fra grunneiernes side, trolig fordi reservatgrensa i all hovedsak ligger nedenfor dyrkamarka, mot elvejuvet. Det er generelt sett ikke vanlig å ha slike bestemmelser i § 4, men i stedet åpne opp for at det kan søkes om dette ved behov slik at forvaltningsmyndigheten har oversikt over areal og omfang av hogst, og kan stille krav til ryddinga av hensyn til spesielle verneverdier. Det kan ved behov gis flerårige tillatelser. Hvis grunneierne hadde uttrykket et konkret ønske for en slik sone, hadde Statsforvalteren primært heller tatt ut arealet fra verneforslaget. Bestemmelsen om oppsetting av gjerder og sanketrøer ligger under § 7 som søknadspliktig tiltak da dette kan være aktuelt også i andre areal utenom dette innmarksbeitet, og at det da kan være behov for å stille vilkår for å beskytte spesielle verneverdier. Engangsutbetaling av erstatning for vedtak etter naturmangfoldloven er noe som er besluttet på sentralt nivå.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Sjoa som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensing som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskrift som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Sjoa:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Sjoa naturreservat.

29. Raunberget, Vestre Slidre kommune

Totalareal: 255 daa, skogareal: 255 daa, produktiv skog: 230 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare en bestemt type natur i form av en gammel, variert og humid lavlandsgranskog med mye dødved og med mye åpne, kalkrike berg. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det har et spesielt arts mangfold av

sjeldne, sårbare og truede plantearter i ulike økologiske grupper. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Raunberget ligger langs Slidrefjordens vestsida, rett sør for Lome. Arealet ligger i sørboreal vegetasjonssone i overgangsseksjonen mellom svakt oseanisk og svakt kontinental vegetasjonsseksjon og i høydelaget 365-480 moh. Området er dominert av nordlig til østlig eksposisjon, men på mindre skala er det stor topografisk variasjon med ulike helningsvinkler fra helt flatt / slakt til høye steile bergvegger. Et par små bekker finnes, men ellers består arealet av tørr/veldrenert fastmark. Strandsonen er dominert av berg og blokker. Skogen er av middels og lav bonitet.

Fattige til intermediære lyngdominerte typer dominerer, men rike typer finnes spredt, særlig sør i området. Gran er dominerende treslag, men furu finnes lokalt vanlig, særlig oppå Raunberget. Av borealt lauv er bjørk vanligst, men både selje, rogn, bjørk og hegg finnes spredt. Det aller meste av området preges av gammel kulturskog i aldersfase og tidlig sammenbruddsfase. Noen partier med eldre, mer sjiktet skog finnes i kjerneområdene. Mengden dødved varierer, men for det meste finnes ganske bra med dødved, særlig i de bratteste delene av området. Bergvegger, knauser og blokker har noe varierende rikhet, men fremstår for det meste som ganske rike. Det finnes arealer med kalkrike og åpne, varme bergmiljøer. Verdiene i området er i hovedsak knyttet til gammel, humid barskog med innslag av boreale løvtrær, samt til forekomsten av kalkrike berg, både i skog og i mer åpen form ned mot Slidrefjorden.

Arealet ble kartlagt i 2018 gjennom kalkskogregistreringen. Det som der ble avgrensa som verneverdig areal ligger i sin helhet innenfor, og dekker ca. 80 % av, verneforslaget. Det er i kalkskogkartleggingen avgrenset to kjerneområder med gamle lavlandsgranskoger. I tillegg til kalkskogkartleggingen er området registrert med NiN-metoden etter Miljødirektoratets instruks i 2019. Resultatene bekrefter verneverdiene fra kalkskogkartleggingen, med registreringer av flere naturtyper med gammel granskog med liggende død ved og gammel lågurtgranskog av lokalitetskvalitet høy-svært høy.

Det er påvist 10 rødlistearter (2 EN, 2 VU, 6 NT), herunder granfiltlav, fossefiltlav (begge EN) og rosa tusselav (VU).

Vernet bidrar til nasjonale mål om å verne høyproduktiv skog i lavlandet. I tillegg bidrar vernet til regionale prioriteringen om vern av gammel granskog av minst regional verdi, og vern av høybonitetsskog i sørboreal sone. Raunberget ligger ikke langt unna Sløtten naturreservat med lignende skogtyper og gammelskogarter. Det kan bli aktuelt med noe skjøtsel i form av tynning i deler av skogen i området.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går traktorveger i området. Disse er avmerka på kartet. Det finnes også båthus innenfor området.

Det går en kraftledning inntil verneområdet og Slidrefjorden er regulert, se sammendrag av høringsuttalelser.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med til sammen 11 områder. Generelle uttalelser er gjengitt og kommentert i innledningen til kapittel 7.7.

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser konkret til verneforslaget for Raunberget.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til at Griug AS har uttalt seg om eventuelt behov for bestemmelser om oppgradering av en lavspenningslinje inntil verneområdet. De viser videre til uttalelsen til varsel om oppstart fra Foreningen til Bægnavassdragets Regulering. Raunberget grenser med høyeste regulert vannstand (HRV) i Slidrefjord. Ifølge Foreningen til Bægnavassdragets Regulering (FBR) kommer ikke verneforslaget i konflikt med driften av reguleringsmagasinet, men de bemerker at ved flom kan vannstand bli over HRV. Det er ikke behov for rydding av strandsonen. FBR melder at det er lite aktuelt med heving av HRV i framtiden.

Griug (konsesjonær) beskriver i sin uttalelse at langs noen få titalls meter går en lavspenningslinje på sørsiden av Steinsvegen, mot grensa til foreslåtte Raunberget naturreservatet. Ryddebeltet er ca. 0,5 meter til hver side. Sikringshogst ut over dette ryddebeltet vil normalt ikke foretas med mindre det er umiddelbar fare for trefall på lavspenningslinje. Oppgradering vil foregå i den båndlagte traseen utenfor verneområdet, enten i form av ny line eller kabel i grunnen. Gitt at det ikke oppstår en vesentlig økning i kundenes effektforbruk, eller at ekstraordinære hendelser som sterk vind, snølast og lignende fører til skader på linjen, forventes det ikke behov for oppgraderinger av denne før tidligst i 2045.

Statsforvalterens kommentarer:

Til Griug: Statsforvalteren tar innspillet til etterretning, og justerer derfor ikke på den foreslåtte vernegrensa eller verneforskriften fra høring. Ut fra kart og beskrivelse av lavspenningsraseen ser det ut å være som nærmest ca. fem meter mellom vegen og foreslått vernegrense.

Til NVE: Statsforvalteren har svart ut temaet om regulering av Slidrefjorden i høringsdokumentet, og ser ingen konflikt mellom dette og verneforslaget. I høringen skriver Statsforvalteren: *Vi fikk det samme innspillet for området Sløtet ca. 2 km. sør for Raunberget ifm. høringa våren 2021. Sløtet grenser også ned til HRV for Slidrefjorden. Det ble den gang opplyst fra grunneier i området at det ikke er privatrettslige avtaler som berører dette området i forbindelse med reguleringen av Slidrefjorden. I denne forbindelse ble det kun gitt en engangserstatning for tap av fiske. Vi har hatt kontakt med en av grunneierne i Raunberget, som sier akkurat det samme. Statsforvalteren kan ikke se at grensa ned til HRV skulle skape konflikter ved eksisterende regulering av innsjøen. Når det gjelder framtidig heving av HRV, viser vi til uttalelsen fra NVE som ser det som lite sannsynlig med en slik heving.*

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Raunberget som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensing som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskrift som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6.

Miljødirektoratet tilrår å flytte grensen noe vestover fra lavspenningsledning ved Steinsvegen og eiendomsgrense på gnr./bnr. 53/6, slik at ledningen blir liggende lenger unna vernegrensen og en traktorvei vest for gnr./bnr. 53/6 ikke blir liggende innenfor vernet. Med en slik justering i grensen, ser ikke Miljødirektoratet at tiltak eller motorferdsel i tilknytning til lavspenningsledningen med konsesjonsbelte på ca. 1 meter vil måtte berøre vernet. Miljødirektoratet har derfor samtidig tatt ut bestemmelsene som omhandler ledningen.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Raunberget:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Raunberget som naturreservat.

30. Heggshuselva, Østre Toten kommune – Utvidelse

Utvidelsesareal: 57, skogareal: 57, produktiv skog: 57 daa. Nytt totalareal: 284 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av ei variert bekkekløft med rike skogtyper som kalkgranskog, kalk-/lågurtfuruskog, høgstaudegranskog, rik gransumpskog og gråor-heggeskog og forekomst av bergvegger med kalk. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sjeldne, sårbare og truede arter, særlig kalkkrevende sopp og moser. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Verneformålet for eksisterende Heggshuselva naturreservat videreføres.

Heggshuselva naturreservat ligger ca. 2 km. vest fra Kapp, ved Karidalen. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone, i overgangsseksjonen mellom svakt oseanisk og svakt kontinental vegetasjonsseksjon og i høydelaget 180-310 moh. Arealet består av høy og særs høy bonitet. Hovedvekten av arealet er i hogstklasse 5.

Utvidelsen ville pga. størrelse og verneverdi trolig ikke stått seg alene som et verneområde, men er en del av bekkekløften til Heggshuselva slik denne ble kartlagt gjennom bekkekløftkartleggingen i 2007. Utvidelsen vil bedre arronderingen av eksisterende naturreservat med vern på begge sider av elva på en strekning på ca. 700 meter, og vern på ene siden av bekkekløften ca. 800 meter nedstrøms eksisterende vernegrense.

Da utvidelsen må vurderes samlet med bekkekløften i sin helhet, vises det til den naturfaglige beskrivelsen av eksisterende naturreservat fra høringen i 2020. Det som ble trukket fram da var at Heggshuselva har et ganske intakt preg og at området er dominert av lågurtgranskog, trolig til dels kalkskog, men også med innslag av høgstaudegranskog og gråorheggeskog, og med flere kravfulle og rødlistede arter. Utvidelsen dekkes nærmest i sin helhet av naturtypen avgrensa i bekkekløftkartleggingen.

Hele bekkekløften ble registrert med NiN-metoden etter Miljødirektoratets instruks i 2018. Utvidelsesarealet er her avgrensa både som naturtype kontinental skogsbekkekløft med lokalitetskvalitet høy verdi, og som kalkbarskog (grandominert) som er en rødlistet naturtype (VU) av høy kvalitet. Potensialet for flere sjeldne artsfunn vurderes som svært høyt. To funn av rødlistede arter ligger innenfor utvidelsen, grønnsko og hvithodenål (begge NT).

Samlet sett er bekkekløfta vurdert som regional verdifull. Av de generelle prioriteringene i skogvernet oppfyller utvidelsesarealet målet om å verne lavlandsskog på høy bonitet og med spesielle naturverdier. Av regionale prioriteringer oppfyller utvidelsesarealet framfor alt målet om vern av verdifulle bekkekløfter, rik blandingsskog i lavlandet og kalkgranskog, samt lavlandskog på høy bonitet. Heggshuselva ligger nært tre andre naturreservater i området med kalkrike skogtyper som sammen utgjør et økologisk nettverk i denne regionen.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går stier og traktorveier i utvidelsen. Det er tatt inn en egen bestemmelse knyttet til motorferdsel for vedlikehold av en planlagt gjerdetråse. Grunneier planlegger også etablering av en vanningsplass for beitedyr nede ved elva, og det er tatt inn bestemmelser også for dette i verneforskriften.

Det finnes en kraftledning i utvidelsesarealet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med til sammen 11 områder. Generelle uttalelser er gjengitt og kommentert i innledningen til kapittel 7.7.

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser konkret til verneforslaget for Heggshuselva.

Elvia AS skriver at de har luftledninger innenfor området. Det er ikke planlagt noen tiltak utenom vanlig vedlikehold i tiden fremover. I verneplanens bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre de nødvendige tiltak. Det må også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen. Alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Østre Toten kommune skriver at de ikke ønsker forvaltningsansvaret for Heggshuselva.

Statsforvalterens kommentarer:

Til Elvia: Standardbestemmelser om nettanlegg både i og inntil verneområdet er med fra tidligere i den eksisterende verneforskriften, og vil bli videreført. Nødvendig rydding av vegetasjon i konsesjonsbeltet inngår i begrepet drift og vedlikehold, og er ikke søknadspliktig. Motorferdsel knyttet til drift av disse linjene er derimot søknadspliktig i henhold til standardbestemmelsene. Unntak er ved akutt utfall eller fare for akutt utfall da det kan kjøres uten å søke.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Heggshuselva som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensing som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskrift som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet mener etablering av foringsplasser med medfølgende konsentrert tråkk av beitedyr og tilførsel av fôr innenfor det avgrensa arealet langs elva i eksisterende vern og foreslått utvidelse, kan forringe verneverdiene. Miljødirektoratet har derfor fjernet *foringsplasser* i følgende bestemmelser fra forskriften:

- § 4, bokstav g. Vedlikehold av gjerder, sanketrøer, foringsplasser og vanningsplasser
- § 7, bokstav e. oppsetting av gjerder, sanketrøer, foringsplasser og vanningsplasser i forbindelse med beiting

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Heggshuselva:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Heggshuselva naturreservat.

7.8 TRØNDELAG FYLKE

Det tilrås vern av ett område. Området er utvidelse av eksisterende verneområde, og har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

31. Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark i Snåsa kommune - Utvidelse

Utvidelsesareal: 33 584 daa, skogareal: ca. 20 000 daa, produktiv skog: ca. 9 200 daa. Nytt totalareal for nasjonalparken: 1 968 km² (inkl. Gaundalsmyra naturreservat).

Verneformål og særskilte verneverdier:

Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark har til formål å ta vare på et stort, sammenhengende naturområde, som i det vesentlige er urørt av større tekniske inngrep. Biologisk mangfold skal sikres med et naturlig og variert plante- og dyreliv. De lavereliggende dalførene Tverrådalen, Skjækerdalen, Seisjødalen, Gaundalen, Holden (Snåsa) og Gjevsjøen utgjør særlig viktige landskapselementer og naturtyper i nasjonalparken. Kulturminner skal ivaretas. Allmennheten skal gis anledning til

naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

Verneformålet for eksisterende Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark videreføres.

Utvidelsesområdet ligger ca. 30 km sørøst fra Snåsavatnet ved grensa til Sverige, og utgjør deler av et "hull" i nasjonalparken som ikke er vernet. Arealet som foreslås utvidet ligger på eiendommen gnr./bnr. 37/1 som tilhører Gaundalen fjellgård. Området er variert og består av fjellterreng, myr-/våtmarksområder, bekke-/elveterreng og skogområder.

Utvidelsesområdet ble i forbindelse med den opprinnelige nasjonalparkprosessen vurdert som deler av svært viktige landskapselement og naturtyper tilknyttet nasjonalparken. Av verneverdier tilfører området åpent dal- og fjellandskap i Heinådalen, Heinåklumpen og mot Heggsjøfjellet. Videre er åpent lavfjellandskap i Stigåfjellet, myr- og slåttemyrområder i Heinådalen og sentralt i Gaundalen inkludert, herunder rike myrer. Langs Gauna, Stigåa og sidebekker tilføres elve/bekkesoner, som til dels er meanderende, og har noe flommarksskog. Utvidelsesområdet tilfører også eksisterende verneområde skog, herunder gammel skog og rike skogtyper bl.a. i Heinålia, langs Stigåa, og på strekningen Høgsetet til svenskegrensa. Det er observert en del svært gamle trær her, men også spor etter plukkhogster.

Forslaget bedrer nasjonalparkens arrondering betraktelig, noe som styrker verneverdiene og øker verneområdets robusthet. Dette gjelder bl.a. i Heinådalen i nordvest, hvor vernegrensa i dag går midt etter et bredt dalføre. Videre utfyller forslaget soner langs svenskegrensa og langs Gaundalsmyra naturreservat. Ellers er Gaundalsmyra naturreservat foreslått innlemmet i nasjonalparken. Naturreservatet ble vernet i 1984, med formål om å *«bevare et viktig våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området»*. Gaundalsmyra er et vidt myrområde, som både har myrkvaliteter, viktige våtmarkskvaliteter og verdier knyttet til Gauna og kantsoner langs elva. Forskriften fra 1984 beskytter området dårligere enn forskriften for nasjonalparken. Innlemmelse av Gaundalsmyra naturreservat i nasjonalparken gir derfor bedre beskyttelse og en mer helhetlig forvaltning av verneverdiene.

Når det gjelder inndekning av mangler i skogvernet, så vil en utvidelse av nasjonalparken først og fremst bidra til å sikre et stort og variert naturområde uten store tekniske inngrep. Utvidelsen vil i tillegg bidra til å forbedre arronderingen betydelig.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er begrenset med tekniske inngrep i området utover det som er knyttet til bebyggelsen på fjellgården. I Høgsetet finnes liggende rester av gammel bu, kalt «stall», som sies å være brukt under arbeid i skogen i området.

Området brukes til friluftsliv og jakt, og noe fiske. Deler av den merkede stien mellom Gaundalen og Imsdalen i Snåsa (Gaundalsstien/Snåsastien), går gjennom tilbudsområdet. Gaundalsstien er ikke prioritert fra turistforeningen sin side, og etter protokoll mellom reindriften, turistforeningen og nasjonalparkforvaltningen av 21.03.2023, så skal ikke stien markedsføres eller legges inn på turkart. Videre er det en gammel forbindelseslei sørover mot Vera i Verdal. Her er det ikke sammenhengende og synlige stier, men vitner om tidligere tiders ferdselsforbindelser i området.

Gaundalen fjellgård

Gaundalen fjellgård (dødsbo per idag) er eneste eier av arealet som er tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern. Det har vært fast bosetting på gården opp gjennom tidene, og dagens eiere har

fortsatt et grunnleggende ønske om å ivareta Gaundalen som en aktiv fjellgård. Selve gården og innmarka, samt Grønlivatnet vest for gården og et område østover til og med Gaundalsklumen, er holdt utenfor verneforslaget.

Det er ca. 16 km til nærmeste bilveg i Snåsa. Om sommeren går transporten til Gaundalen (og en annen fjellgård ved Gjævsjøen som ligger ca. 20 km lenger nordøst) via Sverige. For Gaundalen er transporten først etter veg og så båt over innsjøen Torrøen, til veg mellom Torrøen og gården. Vegen mellom gårdsbebyggelsen på Gaundalen og svenskegrensa er en enkel veg på ca. 4 km, hvorav ca. 2 km av denne ligger innenfor foreslått vern. En del av vegstrekningen ble tidligere benyttet som flystripe, for transport med småfly til og fra fjellgården. Med unntak av «flystripa» så har gårdsvegen «enkel» standard. Det er et eksisterende grusuttak ved veien, samt et annet område langsmed veien hvor grusuttak i framtida kan bli aktuelt. Hovedtransporten til og fra gården vil nok i fremtiden fortsatt være via veg og sjø fra Sverige, samt at lufttransport benyttes som alternativ når nødvendig.

Vintertransporten til og fra fjellgården, går gjennom nasjonalparken og direkte til Snåsa, etter direkte unntak i gjeldende forskrift for bruk av beltekjøretøy på snødekt mark. Samme unntaksbestemmelse gjelder også for fjellgården ved Gjævsjøen. Vintertransporten gjelder for bosettingen og inviterte besøkende. Gaundalen har brukt ei reservelei over fjellet til Edevik Sverige, når Torrøen ikke kan benyttes grunnet dårlig vær eller stor nedtapping av reguleringsmagasinet. Denne reserveleia går gjennom Svenskådalens naturreservat på svensk side, etter dispensasjon fra bestemmelsene for naturreservatet. På norsk side er transport etter denne traseen utenfor verneområdet, og motorferdselen reguleres kun etter motorferdselsloven. Denne leia benyttes lite.

En reservelei fra vest som de bosatte på gården kan benytte på barmark når forholdene tilsier at det ikke er mulig å komme seg til gården fra øst, er en forutsetning for tilbudet om vern. En slik bestemmelse var derfor foreslått da verneforslaget ble lagt ut på høring.

Reindrift: Utvidelsesområdet, samt den delen av eksisterende verneområde som ligger sør for Imsdalsfjellet, ligger innenfor Skæhkere sijte. Den delen av eksisterende verneområde som ligger nordøst for Imsdalsfjellet ligger innenfor Låarte sijte. Utvidelsesområdet er svært viktig og helt sentralt for reindriften i Skæhkere sijte. Området har bl.a. både flyttleier, oppsamlingsområde og naturlige trekkleier. Hele Skjækerfjellet benyttes av rein under hele barmarkssesongen, og er særlig viktig i forbindelse med kalvingstida om våren og i brunsttinda om høsten. Særlig er området ved Finnvollan viktig trivselsområde og oppsamlingsplass for rein, hvor rein iblant samles i påvente av at rein hentes fra andre områder. Ved Hattjønning har Skæhkere sijte sommerboplass, samt et gjerdeanlegg som benyttes i forbindelse med kalvemerking.

De mest sårbare periodene for reinen er først og fremst fra begynnelsen av mai til ut juni, i forbindelse med kalvemerkingen i juli, og i brunstperiode på høsten. Reindriften benytter kjørelei fra Kjøbli i Snåsa til sommerboplassen ved Hattjønning. Tilnærmet hele kjøretraseen ligger innenfor eksisterende verneområde, bortsett fra en kort strekning i enden i nord mot Snåsa, som ligger på privat grunn (gnr./bnr. 61/2, jf. reindriften arealbrukskart. Terrenget langs kjøresporet er fuktig flere steder og det blir kjøreskader. Distriktet har derfor lagt ned mye innsats for å forsterke leia med geonett og delvis planker. Verneområdeforvaltningen har gitt støtte til tiltakene. Det gjenstår fortsatt noen tiltak, og forsterkningene må vedlikeholdes.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Utvidelsesområdet har vært på høring og er sendt til: *Berørte grunneiere og nabogrunneiere, Trøndelag fylkeskommune, Skæhkere sijte, Låarte sijte, Sametinget, Forum for natur og friluftsliv, KS-Trøndelag, Sør-Trøndelag Jordskifterett, Nord-Trøndelag jordskifterett, Trøndelag Natur og Ungdom,*

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag og i Nord-Trøndelag, Norges JFF, Sør-Trøndelag, Norges JFF, Nord-Trøndelag, NHO Trøndelag, Norsk Botanisk Forening Trøndelagsavd., Norsk Ornitologisk Forening, avd. Trøndelag, Sør-Trøndelag bonde- og småbrukarlag, Nord-Trøndelag Bonde og Småbrukarlag, Trøndelag Bondelag, NTE nett AS v/Bolsøy, NTE Energi, Sør-Trøndelag Orienteringskrets, Nord-Trøndelag Orienteringskrets, Sør-Trøndelag Røde Kors, Skogselskapet i Trøndelag, Telenor ASA, Trondheimsregionens friluftsråd, Tensio TS AS, Statens vegvesen Region midt, WWF-Midt-Norge, 138 Luftving, Syklistenes landsforening i Trondheim v/Richard Liødden Sanders, Norsk organisasjon for terrengsykling v/Sigurd Vestrheim, Nord-Trøndelag Turistforening, Trondhjems Turistforening, Nord Universitet, Trøndelag Idrettskrets, AVINOR AS, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Kjemisk Forbund, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, NIBIO, Norges Bondelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Luftsportforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norsk Biologforening, Norsk Bergindustri, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Naturhistorisk museum, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Orkideforening,, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Norske Samers Riksforbund, Reindriftsforvaltningen i Alta, Riksentikvaren, SABIMA, Samenes landsforbund, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenesten for Midt-Norge, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF – Norge.

Det har kommet inn 16 høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Statnett, Tensio TN, Skogselskapet i Trøndelag og Snåsa kommune har uttalt seg, men har ikke hatt merknader.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) påpeker i uttalelse til oppstart at sin rolle, og hva som er de sentrale mål i mineralforvaltningen. Utvidelse i Gaundalen berører grusforekomstene Stormoen og Gaundalen. Beliggenheten tilsier at disse er mindre aktuelle i dagens situasjon. Utvidelsen omfatter også olivforekomstene Stormoen og Gaundal. Det ligger ikke informasjon disse i NGUS database ut fra det DMF kan se, men er registrert som en del av en undersøkelse. DMF anbefaler Statsforvalteren å kontakte NGU for å avklare eventuelle verdier knyttet til forekomstene. Det bør deretter vurderes om det kan tilrås vern av området ut ifra om forekomstene bør sikres tilgjengelighet i framtida. I uttalelse til høringen påpeker DMF at Statsforvalteren ikke har innhentet informasjon eller gjort vurderinger av betydning for tilgjengeligheten til mineralressursen. DMF påpeker at olivin er et av Norges viktigste industrimetall, og at vern bør avventes inntil det er innhentet kunnskap om den registrerte olivforekomsten.

Trøndelag Fylkeskommune påpeker at det i ordlyden i eksisterende forskrift (§ 4.1) burde vært presisert at det ikke er tillatt med inngrep i automatisk fredede kulturminner. Dette henger sammen med ordlyden i § 4.2, hvor det heter at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner. Videre anmoder fylkeskommunen om at det i forskriften vises til Askeladden kulturminnesøk, da dette gir en oversikt til enhver tid av den til enhver tids kjente situasjon. Det er ikke gjennomført systematiske undersøkelser i området, og det kan følgelig

forekomme automatisk ferde kulturminner. Alle søknader må derfor oversendes kulturminnemyndighetene til vurdering. Fylkeskommunen påpeker videre at ferdselsårer er viktige kulturminner, og disse ofte er merket med varder. Iblant er det populært blant turister å bygge egne varder, noe som bidrar til å svekke kvaliteten til ferdselsåren. Fylkeskommunen mener det er positivt at et kulturmiljø med bosettingshistorie fra 1600-tallet, blir en del av et verneområde. Gaundalen fjellgård er et unikt kulturmiljø med en kulturhistorisk særlig interessant fortelling. Dette bør inn i forvaltningsplanen for nasjonalparken, sammen med øvrige innspillene om samme tema som fylkeskommunen har. Skillet mellom automatisk freda kulturminner og etter-reformatoriske kulturminner bør tydeliggjøres med hensyn til kulturminnelovens rolle. Bevaring av (registrerte) etter-reformatoriske stedstypiske kulturminner og spor i kulturlandskapet bør tas inn som del av verneformålet. Fylkeskommunen minner om vannressursloven og regional vannforvaltningsplan med miljømål. Forslaget er ikke i konflikt med dette.

Hytteier i Høgsætet, innenfor nåværende nasjonalpark, ønsker fortsatt å ha anledning til å få snøskuterskyss fra Edevik i Sverige.

Språkrådet mener skrivemåten Blåfjellet bør brukes i stedet for Blåfjella, idet dette er registrert som navn i sentralt stedsnavnregister (SSR), og i samsvar med lokal uttale. De tilrår også og i stedet for bindestrek. Det norske navnet på nasjonalparken bør derfor være Blåfjellet og Skjækerfjella nasjonalpark.

Kartverket støtter Språkrådets vurdering om navn, og påpeker misforholdet mellom forskriften som ikke har noe samisk ord for nasjonalpark, og SSR som har Låarte-Skæhkere vaarjelimmiedavje.

Forum for naturvern og friluftsliv skriver på vegne av Den Norske Turistforening Nord-Trøndelag, Naturvernforbundet i Trøndelag, Norsk Botanisk Forening, Trøndelagavdelinga og Birdlife Norge Trøndelag, at de er svært positive til verneforslaget. Økologiske funksjoner og viktige friluftsverdier vil bli ivarettatt. Ulike former for utbygging spiser stadig areal, og de urørte områder i Norge er krympende. Området passer perfekt inn i dette bildet, og vil være et svært verdifullt tilskudd til nasjonalparken.

Norsk Orientering anmoder om at orientering tillates i området.

Nasjonalparkstyret for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkerer nasjonalpark støtter forslaget til utvidelse av nasjonalparken. Det er ønskelig å utvide verneområdet og sikre arealet, selv om det skulle medføre noe barmarkstransport. Transporten vil være regulert og skje langs en trase som ikke vil påvirke friluftsopplevelsen nevneverdig. At transporten vil kreve en dispensasjonsbehandling vil også gi mulighet for å stille vilkår som reduserer ulempene verneverdiene og minne om at all motorferdsel skal skje aktsomt.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) uttaler til oppstartmeldinga at de ikke kan se at utvidelse kommer i konflikt med vannkraftproduksjonen i Grønlielva. Det er lagt buffersone mot Grønlielvatnet, og kraftverk og tilhørende nettløpe ligger også utenom forslaget. NVE ber om at det tas kontakt med grunneier for å høre om verneforslaget ikke hindrer drift, vedlikehold og oppgradering av anlegget.

Nabogrunneier (Bakken, 61/2) uttaler i møter at det foreligger avtale med reindriften om kjøring over hans eiendom. I avtalen inngår at ikke flere skal slippes inn i den avtalen. En avtaleendring må godtas av både Bakken og Skæhkere sijte. Det gode forholdet til reindriften skal ligge fast. Leia over fjellet er generelt fuktig og vanskelig, og leia over den private eiendommen er verre, dvs. bratt terreng og stor stigning, hvor det brukes betydelig av midler for vedlikehold. Bakken vil ikke gjøre dette problematisk, men at det gjøres riktig og nøyaktig. Bakken anfører at en løsning må være en

fornuftig løsning, og vil ikke si nei til et nødvendig behov. Bakken forventer henvendelse fra Gaundalen om saken, som også skisserer et nødvendig omfang.

Sametinget ber i forbindelse med oppstart om møte/konsultasjon med Statsforvalteren, for å bli opplyst om verneplanene og prosess. De vil også vurdere behovet for senere konsultasjoner. De ber om at reindrifta blir tilbudt konsultasjoner. En tilslutning til vern fra berørte samiske interesser vil bli vektlagt av Sametinget.

Konsultasjoner med samiske interesser:

Konsultasjoner med Skæhkere sijte og Låarte sijte

Det er avholdt konsultasjonsmøter mellom Statsforvalteren og Skæhkere sijte og Låarte sijte. Møter er avholdt på følgende datoer: 22.06.2022, 08.02.2023, 23.03.2023, 20.06.2023 og 16.02.2024. Det er i tillegg avholdt et bredt dialogmøte med Gaundalen fjellgård, nasjonalparkforvalterne og tilgrensende nabo (gnr./bnr. 61/2) den 11.01.2024. Protokoll fra konsultasjonsprosessen med presisering av status for signering, samt referat fra dialogmøtet er vedlagt tilrådingen. Konsultasjonsprotokollen er signert av Statsforvalteren i Trøndelag og nestleder i Skæhkere sijte, men av lederne for de to reinbeitedistriktene. Hovedtema i konsultasjonene er foreslått bestemmelse om reservetrasé for Gaundalen fjellgård.

I protokollen er det av Statsforvalteren beskrevet forslag til forutsetninger for vernevedtak, som også kan forstås å være ment som forslag til retningslinjer i en forvaltningsplan for nasjonalparken. Dette som et svar og mulig løsning på reindriftas krav og spørsmål. Dette er bl.a. presiseringer av hva som ligger til grunn for definisjonen av fast bosetting, bruksperiode for traseen, krav til dialog mellom forvaltningsmyndigheten og reindrifta og forutsetninger om driftsplan og avtaler knyttet til kjøroleia. Ut ifra protokollen har partene samme syn på «prinsipp» om helhetlige avtaler (inklusive på privat areal), men ulikt syn på rekkefølgen av vern – privat avtale – tillatelse. Reindrifta mener at Gaundalen fjellgård må ha inngått avtale med grunneier av privat grunn (utenfor verneområdet) før et eventuelt vernevedtak. Dødsboet på sin side, avventer resultatet av verneprosessen før sin avvikling og avklaring. Om det blir vern eller ikke, og hvordan eventuelt vern blir, kan ha betydning for avviklingen av boet. Fjellgården v/dødsboet har rettet en generell henvendelse til grunneier med initiering til et samarbeid dersom behovet for adkomst over eiendommen skulle bli aktualisert i framtiden. Privat grunneier har skriftlig og i møte framholdt han ikke vil hindre nødvendig transport, men at ting må gjøres riktig og nøyaktig, jf. referat. Ellers er det også noe ulik tilnærming knyttet til eierskap/bosetting mellom de som har deltatt i konsultasjonene.

Det går frem av protokollen at Skæhkere sijte prinsipielt er positive til et utvidet vern slik som foreslått, men at visse forutsetninger må være oppfylt før de kan svare på om de kan godta en egen bestemmelse i forskriften om en reservetrasé og de foreslåtte retningslinjene (og eventuelt hva som mangler).

Konsultasjoner med Sametinget

Statsforvalteren har hatt to konsultasjoner med Sametinget, henholdsvis den 19.3.2020 og den 5.3.2024. Formålet med det første møtet var først og fremst for å orientere om verneprosessen.

I ettertid av konsultasjonene med Sametinget har Sametinget meldt tilbake til Statsforvalteren at saken skulle behandles politisk. Statsforvalteren har ikke mottatt tilbakemelding fra Sametinget etter dette. Sametinget er derfor bedt om å sende sin tilbakemelding sendt direkte til Miljødirektoratet, eventuelt til Klima- og miljødepartementet, med kopi til Statsforvalteren.

Statsforvalterens kommentarer:

Mineralforekomster

Statsforvalteren sjekket at de to registreringene på NGUs nettsider og «industrimineraldatabasen» indikerer at disse forekomstene, Bergåsen (id 1736,3120000) og Høgsetet (id17213120000) ikke er blant de som er verd å følge opp. Dette er også sjekket pr. telefon med NGU direkte (Rånes). Forekomstene ligger i tillegg mellom verneområder i Norge og verneområder på svensk side av grensen, noe som gjør evt. uttak krevende.

Kulturminner

Med hensyn til kommentarene angående § 4.1 og § 4.2, samt henvisning i forskriften til Askeladdens kulturminnesøk, så formidler Statsforvalteren disse generelt videre, da forskriften som sådan ikke har vært på høring. Statsforvalteren henviser videre innspill angående forvaltningsplanen til forvaltningsmyndigheten.

Når det gjelder tidligere hytteeiers innspill, så vil ikke verneforslaget berøre etablert praksis angående adkomst til hytte.

Navn på området

Statsforvalteren har ikke foreslått å endre navn nå. Dette fordi det her er snakk om en tilleggsforskrift som omhandler en begrenset del av nasjonalparken i én kommune, mens navnet berører areal i 5 kommuner. Dette tema kan eventuelt vurderes senere, i den generelle runden med utvidelser av nasjonalparker.

Orientering

De samme regler for orientering vil gjelde i utvidelsesområdet som i nasjonalparken for øvrig. Beliggenheten til nytt verneareal er ca. 15 km fra veg, og på «andre siden» av fjell, gjør trolig potensialet for organisert orienteringsaktivitet begrenset

Forsvaret

Statsforvalteren viser til eksisterende forskrift for nasjonalparken.

Kraftinteresser

Med bakgrunn i at vannmagasinet (Grønlivatnet), kraftverket i Grønlielva og leveransnettet ligger utenfor tilbudsområdet, så kan ikke Statsforvalteren se at det foreslåtte vernet vil ha noen betydning for drift, vedlikehold eller oppgradering. Statsforvalteren har vært i kontakt med Allskog og informert om NVE sitt innspill, og fått bekreftet at tilbudet fra grunneier er utformet for å unngå konflikt med kraftinteressene.

Samiske interesser

De vesentligste merknadene gjelder eventuell reserveløsning for barmarkstransport fra fjellgårdene og vestover. Strekningen mellom Gaundalen og Snåsa er svært viktig og sentral for Skæhkere sijte hele barmarksesongen. Reindrifta er svært sårbar for forstyrrelser under flytting om våren, kalving om våren/tidligsommer og i brunstsperiode på høst.

Ønsket fra Gaundalen om en reserveløsning er tredjeprioritet etter transport via Sverige (veg, sjø, veg) og lufttransport. Gaundalen har i møte anført at det er svært sjelden at det er behov for transport via en slik reservetrase. Statsforvalteren mener generelt at det et poeng at norsk bosetting har en mulighet til helårstransport gjennom Norge, uten å være avhengig av utenlandsk territorium og samferdsel. Dette har fått økt aktualitet etter pandemi og klimaendringer med mer ustabil klima. Men det er helt grunnleggende at det er også er i balanse med samiske interesser. Etter dialog med reindrifta, foreslår Statsforvalteren en særskilt bestemmelse om reservelei.

Etter omfattende drøftinger med reindrifta, kan Statsforvalteren nå tilrå en slik løsning, under forutsetning om at de medfølgende forslag til rammer/retningslinjer for slik transport, blir lagt til grunn for vernevedtaket. Dette skal sikre en forvaltning som er i samsvar med reindriftras interesser, jf. protokoll fra reindrift og Statsforvalter, og er å betrakte som forarbeid for forskriftsendringen. Reindrifta har opplyst at trafikken etter vinterleia til Gaundalen, som har direkte unntak i dagens verneforskrift, har økt utover opprinnelig intensjon, noe som også meldes (muntlig) fra SNO. Det er viktig å sikre reindriften sikker og stabil praksis her slik at reinen ikke forstyrres unødige.

Med bakgrunn i dette, er en tilrådning fra Statsforvalter derfor basert på at ferdsel kan skje etter nødvendig søknad og tillatelser, ut fra følgende forutsetninger:

- At det er en klar definisjon av hvem løsning gjelder for
- At det da gjelder for fast bosatte personlig og ikke besøkende og gjester
- Klare kriterier for i hvilke situasjoner tillatelse kan gis
- At løsning er tredjeprioritet etter transport via Sverige og luftveien
- At det er en definisjon på fast bosetting, etter kriterier knyttet til motorferdselsloven sine rundskriv
- At det er avklarende kontakt med reindrift ved iverksettelse/søknader om transport, og at nasjonalparkforvaltningen er ansvarlig for dette
- At bruksperiode kun er på barmark og ikke gjelder vinter/vårtransport (kalvingstid og senere samling av rein og kalvemerkning)
- At trase ikke skal utvikles til og fremmes som et ledd i merkede stier i området, jf. avklart i en egen protokoll mellom Skæhkere sijte, Nord-Trøndelag Turistforening og nasjonalparkforvaltningen.

Dette er da forutsetninger som må ligge til grunn for forvaltningsplanen for området, og er nedfelt i protokoll med reindriften. Også ut fra hensynet til verneområdet, er det en forutsetning at transporten er svært begrenset. Det er videre med anførsler i forhold til drift/ansvar/kompensasjon for transportlei, samt i forhold til avtaleverk med privat grunneier på utsiden av nasjonalparken. Statsforvalters holdning i forhold til helhetlig avtaleverk, er at privat avtale må være inngått og undertegnet før eventuell tillatelse til kjøring blir gitt i nasjonalparken.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

I forhold til høringen så justeres forskriften til å gjelde *fast bosatte* (og ikke bosettingen generelt). I tillegg spesifiseres det at kjøroleia kun skal benyttes som reserveløsning når bruk av hovedlei er *vanskeliggjort*. Det er helt uaktuelt at bestemmelsen skal gjelde generelt besøkende (slik bestemmelsen er for vintertransporten). Bestemmelsen spesifiserer også at det kun skal være nødvendig *persontransport*, da leia er uegnet for tilhenger og større godstransport

Statsforvalteren tilrår følgende ordlyd i § 3 punkt 6.3, ny bokstav k:

Bruk av lett terrenggående barmarkskjøretøy langs fast trasé mellom bygda og fjellgårder på Gjevsjøen og Gaundalen, for nødvendig persontransport med lett terrenggående kjøretøy for fast bosatte når ferdsel langs eksisterende vei fra Sverige er vanskeliggjort.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endringer i verneforskrift som beskrevet, under forutsetning om at de aktuelle punkt ovenfor (presisert i protokoll mellom reindriften og Statsforvalter), legges til grunn. Uten at dette legges til grunn for vernevedtaket, så kan ikke Statsforvalter tilrå denne løsningen for reservetrasé for Gaundalen. En reserveløsning vestover ligger i forutsetningen for Gaundalens tilbud om vern. Det ligger også et forbehold her om Sametingets tilbakemelding etter at de har tatt opp saken politisk.

Miljødirektoratets vurdering:

Når det gjelder innspill om navneendring, så er vi enig med Statsforvalteren at dette må høres bredere enn det som er gjort. Samisk navn for nasjonalpark kunne imidlertid vært tilrådd, uten mer form for høring, samtidig vil det være mest formålstjenlig om man utreder en helhetlig navneendring når navnet først skal endres. Dette er også noe som kan gjøres i fm. senere forskriftendring. Når det gjelder innspill fra fylkeskommunen om at bevaring av (registrerte) etter-reformatoriske stedstypiske kulturminner og spor i kulturlandskapet bør tas inn som del av verneformålet, så er også dette en endring som krever høring. Det er ikke foreslått endring av verneformål i høringen av verneforslaget.

Når det gjelder tillatelse fra grunneier for barmarkskjøring, er dette et generelt krav som gjelder både innenfor og utenfor verneområdet, jf. motorferdselloven. Kravet om grunneiers tillatelse gjelder i tillegg til vernereglene, men Miljødirektoratet viser til at det ikke er noe generell regel om at eventuelle privatrettslige avtaler må være inngått før eventuell tillatelse blir gitt av vernemyndigheten. Det er tiltakshavers plikt og ansvar å skaffe nødvendig tillatelse fra grunneier før eventuell motorisert ferdsel utøves. Miljødirektoratet mener derfor området kan vernes selv om det ikke er inngått avtale med grunneier i dette tilfellet.

Miljødirektoratet er generelt enig i at det kan være både formålstjenlig og ryddig å utarbeide en driftsplan/inngå driftsavtale mellom vernemyndigheten, grunneier(e) og bruker(e) av en slik trase for å sikre vedlikehold og økonomi osv. Dette må imidlertid skje gjennom egen prosess da vernet ikke regulerer slike forhold. Ellers er forvaltningsplan også et godt verktøy for å utdype/konkretisere verneforskriftenes bestemmelser, samt gi retningslinjer knyttet til dialog mellom de som utøver motorferdsel og reindriften og andre interesser i området som blir berørt.

Etter Miljødirektoratets vurdering, så vil presiseringen som er gjort i bestemmelsen i § 6 punkt 6.3 bokstav k etter høring, gjøre at bestemmelsen gir lite rom for skjønn og ellers er tilstrekkelig kontrollerbar for forvaltningsmyndigheten slik at verneverdiene kan ivaretas på en god måte. De krav som reindriften har stilt for å kunne gå med på et vern og som ikke synes å være løst gjennom konsultasjonsprosessen, er forhold av privatrettslig karakter og må løses utenom et eventuelt vernevedtak. Dersom det skulle vise seg at det er behov for ytterligere konsultasjoner, og gitt at det det ikke har fremkommet nye opplysninger som endrer sakens ståsted, så bør det foretas konsultasjon på et høyere nivå enn det som allerede er gjort.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet, men tilrår at vegen mellom riksgrensen og fjellgården markeres på vernekartet og i tegnforklaringen.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Blåfjella- Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding, og tilrår utvidelse av Blåfjella- Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

8. Tilrådning om forskrifts- og grenseendring for Øvre Forra naturreservat

Øvre Forra naturreservat ble vernet ved Kronprisnreg.res. av 21.12.1990.

Formålet med fredningen er å bevare et stort og særpreget myrlandskap med en naturskjønn elvestrekning og å verne om det spesielt rike og interessante fuglelivet, vegetasjonen og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området.

I 2002 fikk Øvre Forra RAMSAR-status som et internasjonalt viktig våtmarksområde, etter følgende kriterier:

- 1) Et stort representativt myrområde med mange forskjellige utforminger av myr.
- 2) Området har flere internasjonalt truede arter (IUCN Red List).
- 3) Området har stedvis kalkrik geologi og stor diversitet av naturtyper, noe som gir levestandard for et høyt antall fuglearter.
- 4) Området innehar svært verdifulle hekkeområder for vadefugl.

Sakens bakgrunn

Fylkesmannen har over en tid sett behovet for å få revidert forskriften for Øvre Forra naturreservat for å få bedre samsvar med regelverk i tiliggende verneområder. Dette gjelder blant annet regulering av motorisert ferdsel, bruk av sykkel m.m. Økt bruk av området og endret bruk og nye former for friluftslivsaktivitet gjør at det er behov for oppdaterte bestemmelser.

Fylkesmannen ba om oppdrag på revisjon av bestemmelsen i brev av 02.11.2021, og fikk oppdrag fra Miljødirektoratet om å iverksette arbeidet med bevaring av verdifull natur. I brev av 17.03.21 ble det også gitt beskjed om at revisjon av Øvre Forra kunne gjennomføres som en del av dette oppdraget.

Konsultasjon med Gasken-Laante Sijte ble gjennomført 28.09.2021.

Høringsforslaget

Forslaget til nye verneforskrift og vernekart på høring 01.11.2022.

Under høringen av forslaget til ny verneforskrift, vernekart og sykkel- og løypekart for Øvre Forra naturreservat, november 2022 til februar 2023 (med forlengelse til april, sak 2020/10895), kom det inn 27 innspill.

I tilrådingen fra Statsforvalteren er det gjengitt flere høringsuttalelser, og det vises til vedlegg for detaljer. Her gjengis det innspill fra Sametinget, lokale og regionale myndigheters uttalelser samt reinbeitedistriktet. Statsforvalterens kommentar til de ulike temaene gjenspeiler bredden i spørsmålene som er tatt opp.

Generelle kommentarer

Stjørdal kommune: Dagens verneforskrift ble vedtatt i 1990 og fremstår i dag som mangelfull.

Forslaget til revidert verneforskrift er en nødvendig tilpasning for å ivareta verneformålet og naturmangfoldet ellers, samt møte dagens og fremtidens friluftsliv m.m. Forslaget er også i tråd med verneforskrifter av nyere tid, selv om noen av bestemmelsene for Øvre Forra er mer restriktive. Det legges til grunn at det gjenspeiler de spesifikke verneverdiene og presset på disse.

Meråker kommune: Ser en fordel med at forslaget til ny verneforskrift for Øvre Forra er ganske lik verneforskriften for Feren naturreservat, da de grenser inntil hverandre. Lik verneforskrift for begge naturreservatene vil gjøre forvaltningen enklere/mer logisk.

Kommentaret til verneformål

Levanger kommune m.fl. uttaler at i formålsparagrafen må bevaring av jordbrukets bruksretter sidestilles med bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Begge driftsformene bygger opp under verneformålet. I dette ligger det bruksretter til seter, beite og retten til jakt og fiske. Det er jordbrukets stell og bruk av fjellet som gjør at man i dag har slåttemark, slåttemyrer, setervoller og arealer preget av beiting hvor truede arter trives. Vern og videreutvikling av disse verneverdiene gjøres helt klart best gjennom aktiv bruk, med fortsatt stell og bruk av fjellet.

Statsforvalteren i Trøndelag anerkjenner landbrukets betydning for verneverdiene i Øvre Forra naturreservat. Landbruket er løftet fram i det nye forslaget til verneformål, i ordlyden «kulturbasert slåttemark og slåttemyr». Dette mangler i verneforskriften fra 1990. Ordlyden: «Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget» har vært standard ordlyd i mer enn ti år for alle verneområder som ligger i reinbeitedistrikter, og er en ordlyd som også vil måtte brukes for Øvre Forra. Aktiv bruk av området til beiting vil kunne fortsette.

Kommentarer til reindrift

Sametinget (1. høringsinnspill): I følge avtale mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder § 5.1 nr. 2, skal sentral og lokal høring i vernesaker som berører samiske områder, dersom ikke annet er omforent, gjennomføres i to adskilte omganger, slik at Sametinget skal få anledning til å bli kjent med synspunktene til samiske organisasjoner-/ lag og rettighetshavere før Sametinget selv går inn i konsultasjoner med statlig myndighet og/eller avgir uttalelse til verneforslaget. Fordi denne saken gjennomføres med en høringsrunde, har Sametinget ikke tilgang til uttalelsene til samiske interesser, og kan derfor ikke gi en endelig uttalelse i saken nå. På bakgrunn av det nevnte bes det om, etter at høringen er gjennomført, å få oppsummert og tilsendt høringsuttalelsene fra samiske interesser, samt annen dokumentasjon på prosesser og kontakt Statsforvalteren har hatt med samiske interesser. Sametinget vil når de har mottatt dette, komme med en endelig uttalelse, samt vurdere om de vil be om at det gjennomføres konsultasjoner mellom Sametinget og Statsforvalteren og/eller Miljødirektoratet. Sametinget ber om å få en uttalelsesfrist på minimum 3 uker fra de får tilsendt høringsuttalelsene og annen dokumentasjon på prosesser og kontakt Statsforvalteren har hatt med samiske interesser.

Statsforvalteren i Trøndelag imøtekom dette innspillet.

Sametinget (2. høringsinnspill): Sametinget ber ikke om konsultasjoner om verneforskriften, men mener at ordet «skånsom» under § 4 bokstav d må tas ut av forskriften slik at bare «beiting» blir stående igjen. Dette for at formuleringen ikke skal kunne få uforutsette fremtidige konsekvenser for samisk bruk i området. Dersom formuleringen i paragrafen blir stående slik den er, så må det konsulteres med Klima- og miljødepartementet om saken.

Statsforvalteren i Trøndelag forstår at «skånsom» beiting kan tolkes og at begrepet ikke er entydig. For likevel å kunne ha mulighet til å unngå at nye former for beiting påfører verneverdiene betydelige skader, foreslås det at «tradisjonell beiting» skal være direkte tillatt.

Feren reinbeitedistrikt: Det ønskes mer informasjon om rein i naturreservatet, slik at friluftsfolk tar hensyn til reinen i området.

Statsforvalteren i Trøndelag: Når nytt informasjonsmaterieell skal utarbeides, er det aktuelt å ta kontakt for å få med riktig og god informasjon om nødvendige hensyn som må tas til rein i området.

Kommentar til friluftsliv - sykling

Levanger kommune: I forslag til ny verneforskrift blir motorferdsel i utmark regulert ved at all motorferdsel til lands og til vanns blir forbudt. Forslaget utelukker bruk av e-sykkel. Forslaget setter også store begrensninger for bruk av vanlig sykkel innenfor Øvre Forra. Kun en sti er foreslått som

sykkelsti. Denne stien er en så krevende sti med stigning, at den egner seg dårlig for vanlig trampsykel. El-sykler og sykler bør reguleres likt. Det bør åpnes for flere traséer og på skareføre bør det åpnes for fri sykling og bruk av randonee og kite. For å unngå feiltolking av bestemmelsen i bokstav b) foreslås denne endres til: Bokstav b). Sykling er forbudt utenfor eksisterende stier og veger vist i vedtatt stikart. Sykkel i fjellet har også kommet inn som et nytt moment de siste 30 årene. Det er gledelig at statsforvalteren i utkastet aksepterer dette. Samtidig bør en åpne for sykling i verneområdet når det er barfrost på bakken. Det setter ingen varige spor i verneområdet, men kan være en fin måte å komme seg rundt på når snøen uteblir.

Stjørdal kommune: Sykling, spesielt på barmark, er en aktivitet som kan gi store og uheldige sporskader. Det er positivt at den nye verneforskriften regulerer dette og identifiserer på kart hvor slik aktivitet er tillatt. Det står ikke noe spesifikt om el-sykel i forslaget til revidert verneforskrift. El-sykel gjør at terskelen for en sykkeltur er lavere og både mer utfordrende terreng og avstander kan lettere forseres og i større hastigheter med en sykkel med motorisert kraft. Dette kan gi uheldige konsekvenser som sporskader, og ift. sårbare naturtyper og hekke- og yngletid m.m. Det anbefales at el-sykel ikke tillates uansett årstid og særlig ikke på barmark.

Feren reinbeitedistrikt: Reinbeitedistriktet mener at reinen trenger friplasser der den får beite i fred. De er kritiske til sykkelløyper i naturreservatet. De mener at sykkelløyper vil øke ferdsele i området og føre til at reinen vil sky området. Reinbeitedistriktet ønsker ikke sykkelløyper i sitt beiteområde.

Statsforvalteren i Trøndelag har forståelse for naturopplevelsen som kan oppnås ved bruk av sykkel. Som forvaltningsmyndighet for dette naturreservatet, er myndighetens oppgave å veie hensynet til verneverdiene tyngre enn friluftsinnteresser, slik at ikke sistnevnte går ut over sårbare arter og økosystemer. Dette er en balansegang, og registrerer at det er forskjellige meninger om hvordan sykling påvirker verneverdiene. I et naturreservat bør ikke naturen endres gjennom tilrettelegging for mest mulig aktiv bruk, selv om dette skulle være positivt for folkehelsen. Tilrettelegging bør først og fremst legges utenfor verneområdet. Å tillate den ene traséen for sykling, er et kompromiss. Ordlyden i bestemmelsen er forsøkt å gjøres tydeligere.

El-sykel regnes som et motorisert fremkomstmiddel i naturreservater, og er ikke tillatt der motorferdsel er forbudt. Statsforvalteren mener at el-sykling ikke bør foregå i et naturreservat uten veier og med så fuktig og slitasjesvak mark som i Øvre Forra. Selv i området Hårskallen som har en rik og kalkkrevende flora, er uheldige spor etter sykling dokumentert over flere år.

Det er ikke ønskelig å innsnevre forbudet mot sykling til kun å gjelde på barmark. Statsforvalteren er enige i at sykling på skareføre ikke vil skade vegetasjonen eller sette spor i marka. Men det vil kunne bli vanskelig å vurdere om snøføret tåler sykling, både for syklist og oppsyn. Om våren kan det for eksempel være fast skare tidlig på dagen, men råtten snø etter noen timer med sol. Dessuten er det ønskelig å være føre var når det gjelder å nå naturens tålegrense i dette området som allerede har stor ferdsel, en god del slitasje og forstyrrelser. Som flere av de tilsendte kartene viser, er antallet som bruker området til turbruk betydelig. Våren er en særlig sårbar tid både for fugl som trenger ro til hekking, og dyreliv inkl. rein, når yngling og kalving foregår. Det kan ikke forbys fotturer i marka eller fjellet, eller tradisjonell skigåing, men bremsene kan settes på når det gjelder å tillate nye former for ferdsel som innebærer raskere og enklere framkommelighet. Generelt er det i naturreservater åpnet for utøvelse av det enkle, tradisjonelle friluftslivet. Forvaltningsmyndigheten ønsker ikke bruk av moderne, raske former for friluftsliv, som el-sykling som vil kunne påføre både fugl, reinsdyr og annet dyreliv brå og uheldige forstyrrelser. Også folk som ferdsel til fots, trenger områder med ro og fred, noe mange forventer å finne i et naturreservat. Statsforvalteren mener at begrunnelsen for forbudet i bestemmelsen § 5 punkt b. er god nok.

Bruk av hest

Stjørdal kommune: Det savnes at aktiviteter med hest også inngår spesifikt i § 5. Hesteridning og annen bruk av hest (eksempelvis kløv) er aktiviteter som, spesielt på barmark, vil kunne gi uheldig slitasje på bæresvak myr. På samme måte som for sykling bør verneforskriften spesifisere noe om hesteridning og annen bruk av hest. For bedre ivaretagelse av verneformålet, bør aktiviteter med hest kun være tillatt å gjennomføre på stier og veger vist i sti- og løypekartet, som blir juridisk gyldig gjennom vedtak av verneforskriften. Det må i forkant av vedtaket bli foretatt en vurdering av spesielt hvilke stier hvor slik aktivitet er greit.

Statsforvalteren i Trøndelag har ikke erfaring med at bruk av hest har vært et aktuelt problem i Øvre Forra naturreservat. Tradisjonelt ble hest brukt på kløvvegene i området. Organiserte turer med bruk av mange hester vil kunne gjøre betydelig skade på terrenget, slik at det foreslås å ta inn et forbud mot bruk av hest utenom eksisterende stier og kløvveger. Gjennom arbeid med forvaltningsplan og besøksstrategi vil det fremskaffes en oversikt over kløvvegene og gjøres en vurdering av hvilke stier som egner seg til ridning. Hvor grensen går for større arrangementer ved bruk av hest, vil også bli definert gjennom prosessen med utarbeidelse av besøksstrategien.

Bålbrenning

Levanger kommune m.fl.: Det er svært begrenset med tilrettelagte bålplasser i Øvre Forra, og unntaket slik det er beskrevet i forslaget, gir store begrensninger for utøvelse av allment friluftsliv, samtidig som det gir svært stor belastning på de få etablerte bål plassene. Det anbefales å bruke samme ordlyd, som er brukt for de generelle unntakene fra vernebestemmelsene for Grønningen naturreservat: «Bålbrenning med medbrakt ved eller tørrkvist». Frol Beitelag mener gjeldende lovverk dekker aktuelle problemstillinger, jfr brannvernlov og friluftsliv.

Statsforvalteren i Trøndelag ser at det er gode argumenter for å harmonere bestemmelsen om bålbrenning med tilsvarende bestemmelser for Feren og Grønningen naturreservater. («Skånsomt uttak av småvirke for enkelt friluftsliv og bål på stedet. Tørr gran og tørr furu (gadd) skal ikke felles.» «Bålbrenning med medbrakt ved eller tørrkvist.»). Justert forslag for Øvre Forra: «Bålbrenning med medbrakt eller utlagt ved eller tørrkvist i samsvar med gjeldende lovverk.» For øvrig hadde det generelle forbudet mot bålbrenning falt ut i utkastet til forskrift som gikk på høring. Når det i § 4 åpnes for bålbrenning på visse vilkår, må det ligge et forbud som utgangspunkt.

Jakt og fiske

Stjørdal kommune: Angående «Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk», § 7 e, er det relativt stor forskjell på tiltak som elgbeitetaksering og fiskekultivering. Noen tiltak må dessuten behandles etter annet lovverk. For å redusere mengden saksbehandling knyttet til slike saker, anmodes Statsforvalteren om å presisere bestemmelsen.

Statsforvalteren i Trøndelag presiserer at tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk vil bli omtalt i en forvaltningsplan. Småviltjakt og fiskeretten er privatrettslige avtaler og berøres ikke av verneforskriften.

Miljøtilpasset reiseliv

Levanger kommune: Det kan forventes økt kommersielt friluftsliv i verneområdet. Dette er et stort og delvis betalingsvillig marked. Opprettelse av permanente baser for slik turisme må ikke tillates, kun midlertidige løsninger som setter få spor i naturen.

Statsforvalteren i Trøndelag: Hva som vil kunne aksepteres av miljøtilpasset reiseliv, vil utdypes i forvaltningsplanen. Prosessen med utarbeidelse av ny forvaltningsplan, vil gi gode muligheter for medvirkning, både for rettighetshavere og andre offentlige etater. Uansett vil godkjenning av en

plan for reiselivsvirksomhet sikre at vernehensyn blir tatt og også at alle øvrige lover og forskrifter blir overholdt.

Stier – slitasje – forstyrrelser

Stjørdal kommune: Angående rydding av eksisterende stier § 4 bokstav h. Har forvaltningsmyndigheten oversikt over eksisterende stier? Viser ordet eksisterende til stier på vernetidspunktet i 1990 eller tidspunktet for vedtak av revidert verneforskrift? Statsforvalteren anmodes om å kartfeste de aktuelle stiene slik at det ikke levnes tvil om hvilke stier som kan vedlikeholdes.

Statsforvalteren i Trøndelag: En god del av de gamle kløvvegene er kartfestet, men det er også kommet til noen nyere stier i mer moderne tid, og noen strekninger er klopplagt. Det er en god ide å få en full oversikt over stinettet, en oversikt som bør tas inn i en fremtidig besøksstrategi. En besøksstrategi for Øvre Forra vil utarbeides og vise både kløvveger, stier og klopplagte traséer. Denne vil gå å på høring sammen med en oppdatert utgave av forvaltningsplanen.

Trimposter

Stjørdal kommune: Forslaget til revidert verneforskrift regulerer ikke digitale trimposter. En kunne tro at § 3 om større arrangementer eller § 7 bokstav j om miljøtilpasset reiselivsvirksomhet, omfatter digitale trimposter, men vi har forstått det slik på Miljødirektoratet at det ikke er tilfelle. Grunnen er bl.a. at digitale trimposter kun er å anse som en anbefaling om å oppsøke enkelte turmål, men det er ingen formell påmelding eller uttrykt ønske om at dette skal gjøres på et bestemt tidspunkt eller i en samlet gruppe. Digitale trimposter kan være et godt folkehelseiltak, men de kan samtidig utgjøre en trussel for verneverdiene så vel som naturmangfoldet for øvrig. Slitasjeskader på bæresvak grunn, mangel på aktsomhet ift. sårbare naturtyper og hekke- og yngletid – av både initiativtaker(e) så vel som trimpostbesøkende m.m., er noen av grunnene til at verneforskriften bør regulere slike tiltak. Statsforvalteren oppfordres til å legge til en bestemmelse i § 7 om at det etter søknad gis dispensasjon til digitale trimposter. Fysiske trimposter anser vi til å bli regulert gjennom § 7 bokstav t, som omhandler oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. I denne bestemmelsen bør det presiseres at fysiske trimposter inngår.

Statsforvalteren i Trøndelag tar imot forslaget om å presisere at utplassering av fysiske trimposter må omsøkes. Verneforskriften kan imidlertid ikke forby at det opprettes digitale trimposter i naturreservatet, da digitale trimposter verken defineres som «et større arrangement» eller «merking av stier». At digitale trimposter bør unngå bæresvake områder og i størst mulig grad legges utenfor naturreservatet, er noe som vil bli tatt opp som tema i den fremtidige forvaltningsplanen og besøksstrategien.

Drone

Stjørdal kommune: Det kan være vanskelig for en besøkende å forstå at droneflyging kan falle inn under § 3 annet ledd bokstav b «Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse.» For å redusere sannsynligheten for unødig forstyrrelse av eksempelvis truede fugler knyttet til verneområdets myrområder, og tydeliggjøre hva som gjelder for drone, foreslår vi at § 5 bokstav a og/eller § 7 utvides med en tekst om at bruk av droner må ha særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Statsforvalteren i Trøndelag: Vi vurderer ikke at bruk av drone vil medføre stor risiko for forstyrrelser av fuglelivet i naturreservatet, og vi foreslår derfor heller ikke et konkret forbud. At bruk av drone likevel kan gi unødige forstyrrelser vel feil bruk, kan utdypes i forvaltningsplanen. Aktsomhetsplikten § 6 i naturmangfoldloven gjelder også i verneområder.

Merking av stier og skiløyper

Levanger kommune: Dagens merking er etablert i regi frivillige organisasjoner og i tråd med merkehåndboka. Med dette forslaget ser det ut til at disse lag og foreningene må søke om dispensasjon for tiltak som allerede er gjort flere år tilbake i tid. Det bør lages en detaljert merkeplan for hele området, både innenfor og utenfor Øvre Forra, slik at det fortsatt blir en enhetlig og helhetlig merking for hele turområdet.

Levanger kommune: Siden vernevedtaket for 30 år siden, har menneskers bruk av fjellområdene endret seg. I dag kreves det mye mer tilrettelegging og folk velger heller merket sti enn å bevege seg ut i uberørt natur. Det krever ekstra aktsomhet når Statsforvalteren tillater merking av stier og opprettelse av turmål. Slike tiltak bør i størst mulig grad legges på fast mark og ikke i myr for å unngå slitasje i verneområdet.

Statsforvalteren i Trøndelag påpeker at en ny verneforskrift for Øvre Forra naturreservat ikke vil ha tilbakevirkende kraft når det gjelder eksisterende merking. En besøksstrategi for Øvre Forra vil utarbeides og gå på høring sammen med en oppdatert utgave av forvaltningsplanen. I besøksstrategien vil eksisterende merking omtales, og også mulige grep for å oppnå enhetlig merking.

Større arrangementer

Levanger kommune: Tradisjonelle arrangement som Roknesvollen 4H-seter, skoleturer, 10 på topp, o-løp og andre organiserte turer på ski eller til fots i regi frivillige organisasjoner og/eller private aktører er eksempler på arrangementer som fremmer friluftsliv og folkehelse for innbyggerne i Levanger og omegn, og som ikke bør omfattes av forbudet.

Stjørdal kommune m.fl.: Mener det er positivt at forslaget til revidert verneforskrift regulerer større arrangementer og at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon. En regulering av slik aktivitet, samtidig som forvaltningsmyndigheten kan sette vilkår for eventuell gjennomføring, vil øke sannsynligheten for at verneformålet ivaretas. Fjellstyrene og Naturvernforbundet etterlyser en definisjon av hva som ligger i begrepet «større arrangement». Naturvernforbundet mener at det at det i § 7 d gis muligheter for å søke dispensasjon, svekker forbudet. Ut fra samlet antall deltakere og observert terrengslitasje, vil opplegg som «ti på topp» være et typisk større arrangement. Organiserte aktiviteter som ti på topp hører ikke hjemme i et naturreservat og er i strid med forskriftens § 3 d.

Statsforvalteren i Trøndelag sier at begrepet «større arrangementer» vil bli utdypet i revidert forvaltningsplan. Vanligvis regnes et fåtall telt, en skoleklasse på tur eller tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av barnehager, ideelle organisasjoner eller liknende, ikke til «større arrangementer» og omfattes ikke av forbudet. For eksempel vil aktiviteten i forbindelse med Roknesvollen som 4-H-seter regnes som et større arrangement, men her vil det kunne gis flerårige dispensasjoner. Å arrangere o-løp vil være søknadspliktig, men det vil kunne gis dispensasjon etter § 7 d dersom postene ikke legges til punkter som kommer i konflikt med forekomster av kjente sårbare arter.

Motorferdsel – Skiløyper – Skiløypetraseer

Feren reinbeitedistrikt: Feren reinbeitedistrikt er et lite helårsdistrikt. Det er rein som beiter overalt innom distriktet året rundt. Innen Øvre Forra naturreservat er det mange simler som kalver på våren. Simlene er spesielt vare for forstyrrelser og farer, for å beskytte seg selv under kalvingen og kalven når den er født. Rein som er på vinterbeite trenger beitero for å overleve vinteren. Det kan være vanskelige beiteforhold som mye is og snø som gjør det vanskelig å komme ned til maten. Da er det spesielt viktig at rein får beite i fred. Vi er kritiske til de mange tilrettelagte skiløypene som er i

naturreservatet og utenfor. Sporleggere, tråkkemaskin, skiløper og skiløpere med hunder forstyrrer rein som er på vinter- og vårbeite. Vi ønsker forbud mot etablering av nye skiløyper.

Levanger kommune m.fl.: Tilrettelegging med skispor vinterstid bør opprettholdes på dagens nivå. Oppkjøring av eksisterende skiløyper med «lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget», er ikke forenelig med dagens løypekjøring og behov for tilrettelegging vinterstid. Dagens løypemaskiner kan neppe defineres som lett beltekjøretøy, de er bygd for å «flyte» på snøen og er skånsomme med underlaget. Forslag til ny ordlyd for bokstav e): Oppkjøring av eksisterende skiløyper vist på vedtatt løypekart. Det skal benyttes beltekjøretøy som er skånsom mot markoverflaten. I forslaget fra fjellstyret har man også slettet ordet eksisterende, da dette er unødvendig i forhold til å opprette nye løyper, jfr. § 7 første ledd bokstav l. Klimaendringene gjør at bekker og elver kan forventes å ha flere flommer og gå åpne i løpet av vintersesongen. Derfor bør det være åpning for å endre skiløypetraséer i framtida slik at man unngår å passere elver/bekker som man erfaringsvis vet går åpne deler av vintersesongen.

Statsforvalteren i Trøndelag sier at det er etablert et nett av skiløyper innen naturreservatet, og fortsatt oppkjøring av disse vil det være åpning for, og er enige i at ordlyden i forskriften med fordel kan tilpasses dagens løypemaskiner og forenkles til § 6 e.: «oppkjøring av eksisterende skiløyper med beltekjøretøy som er skånsom mot markoverflaten». Imidlertid tas forslaget i § 7 at 16 forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gis dispensasjon til «Etablering av nye skiløyper» bort. Motorferdsel er i utgangspunktet forbudt (ifølge § 5 a), og det er kun unntak for oppkjøring av eksisterende skiløyper (ifølge § 6 e). Eventuelle behov for omlegging av skiløypetraséer må derfor omsøkes etter den generelle dispensasjonshjemmelen, § 8

Motorferdsel funksjonshemmede

Levanger kommune: Det bør åpnes for transport av funksjonshemmede etter faste traseer til bestemte steder eller turmål for å ivareta denne gruppen mennesker. Forslag til ny unntaksbestemmelse til § 6: § 6. Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene. F). «Transport av funksjonshemmede med snøscooter etter godkjent trase, vist på vedtatt sti- og løypekart.» Dersom det ikke kan åpnes for en slik unntaksbestemmelse, kan dette komme inn som et eget bokstavpunkt under de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i § 7.

Statsforvalteren i Trøndelag ønsker ikke å gi en generell åpning for persontransport av funksjonshemmede, men har en praksis for å gi dispensasjon til denne brukergruppen i naturreservater. For andre behov enn for kjøring til hytte, kan en søknad behandles etter den generelle dispensasjonshjemmelen, § 8.

Motorisert ferdsel uttransport av felt elg

Levanger kommune: Det anbefales å sette samme krav til alle kjøretøy som kan benyttes i henhold til unntakene i § 6. Det vil alltid være en mulighet for at kjøretøy som brukes på barmark kan sette spor som blir synlige i flere år og dermed kan tolkes som varige spor. Forslag til ordlyd for bokstav b): b). Nødvendig uttransport av felt elg, hjort, bjørn og ulv med lett beltekjøretøy, som skal være skånsomt mot markoverflaten.

Statsforvalteren i Trøndelag: «som ikke setter varige spor i terrenget» er i tråd med «malen» som brukes i verneforskrifter. Det skal tilstrebes å unngå bløte partier ved utfrakt av felt vilt. I forvaltningsplanen vil det defineres hva som menes med lett beltekjøretøy og hva som legges i «varige spor».

Motorferdsel landbruk og næring

Levanger kommune, Meråker kommune: Det bør ikke være et totalforbud med motorferdsel for de med bruksretter. Det vil være naturlig at også jordbruket ved beitenæringa gis det samme unntaket fra ferdselsbestemmelsene i § 6 bokstav c) som reindrifta. Det er et behov for utøvelsen av næringa at det kan kjøres ut saltstein, utstyr til vedlikehold av gjerder og samleleve, rydding av utslitt utstyr, gjerder, netting mm, annet utstyr og materiell til gjeterbu/seter for bruk i beitesesongen. Det er behov for å kjøre ved søk etter dyr som er savnet, kjøre for tilsyn og sanking og kjøre ut syke dyr.

Bruk av snøscooter på snødekt mark er den desidert mest skånsomme måten å frakte utstyr ut i beiteområdet på, og å ta dette inn i §7 punkt u er å pålegge ei allerede presset næring ytterligere krav til søknader og tillatelser. For å følge opp kravet om at reindrift og bruksberettigedes rettigheter må sidestilles der det er naturlig, må det til noen tillegg. §7h – «Start og landing med helikopter i forbindelse med reindrift og beitenæring, § 7 punkt i – Oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter i forbindelse med reindrift og beitenæring.»

Meråker kommunen ber om at setrene innenfor Øvre Forra naturreservat, og som ligger til gårder i Meråker, gis unntak i henhold til motorisert ferdsel. Motorferdsel for landbruksnæring etter motorferdsellovens § 4 c bør kunne gjennomføres uten søknad etter verneforskriften.

Motorferdsel i forbindelse med næring må inn i § 6 i forskriften på samme måte som reindriftens næringsbehov er ivaretatt i § 6 c. Også ved utleiehytter som næring, bør det tilføres et nytt punkt i § 7 som ivaretar bruk av helikopter ved drift og arbeider ved hytta, på samme måte som for anna næring, som for reindrift (punkt h).

Alternativt må det opprettes retningslinjer for behandling av dispensasjonssøknader som sikrer landbruksinteressene muligheten til å benytte snøscooter og andre beltekjøretøy når det er nødvendig. Dette er vesentlig for å unngå muligheten for subjektive vurderinger av dispensasjonssøknader.

Statsforvalteren i Trøndelag ser behovet for nødvendig kjøring, inkl. bruk av helikopter, for beitebrukere og annen næring, og ønsker å komme fram til praktiske løsninger, for eksempel ved å gi flerårige dispensasjoner. Praxis for søknad og dispensasjoner på dette området vil bli grundig gjennomgått i revidert forvaltningsplan for Øvre Forra naturreservat. I forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe, er det foreslått direkte unntak for motorferdsel, ifølge § 6 a. Det skal imidlertid gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring. Samisk reindrift og kulturutøvelse har en juridisk særstilling i norsk og internasjonal sammenheng, og for reindrift i verneforskrifter er det standardbestemmelser som vi ikke kan gå utenom i forskriften for Øvre Forra. «Oppføring av gjerder og samleanlegg for beite» (sauebeiting) ligger allerede i den spesifiserte bestemmelsen § 7 punkt f, en bestemmelse tilsvarende den for reindrift, § 7 punkt i. I § 7 punkt t er det gitt åpning for utkjøring av saltstein etter søknad, og om dette er et årlig behov, kan det gis flerårig dispensasjon.

Bruk av båt på Feren

Meråker kommune m.fl.: Setrene på Bullvollen har etter nåværende verneforskrift for Øvre Forra naturreservat kunnet ta seg til setrene blant annet over Feren via båt. Bufenæringen bør gis unntak for motorisert ferdsel, for bruk av båt til tilsyn og sanking. Brukere av setervollene vil et forbud mot bruk av motorbåt over Feren i praksis innebære uakseptabel adkomstmulighet og et besøksforbud på egen seter. Enten må paragrafen endres, eller så må grensa for reservatet endres slik at hele sjøen blir liggende utenfor, altså helt til Fersoset/Rivadet.

AS Meraker Brug har et bygg i næring ved Bullen i Fersoset. Det er ei hytte som brukes i forbindelse med utleie av jakt og fiske mm. Det må innarbeides i forskriften at motorisert ferdsel med blant annet båt er tillatt i forbindelse med drift, vedlikehold og bruk av hytta.

Statsforvalteren i Trøndelag anbefaler, basert på innkomne kommentarer at det i den generelle unntaksbestemmelsen § 6, tilføyes et punkt f. «Bruk av motorbåt på Feren. Høyeste tillatte hastighet for motorbåt er 5 knop.» Dermed er bruk av motorbåt på Feren innenfor vernegrensen tillatt, både i forbindelse med næring, friluftsliv, for hytteeiere og besøkende, så lenge farten innenfor vernegrensen holdes til maksimum 5 knop.

Beiting og oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, og andre varige eller midlertidige innretninger
Stjørdal kommune: Utviklingen i landbruket er at melkebruk avvikles og erstattes av kjøttfeproduksjon. En naturlig konsekvens er da at beiting blir mer aktuelt. Dette, i kombinasjon med at kjøttfe normalt er betraktelig tyngre med et større marktrykk enn melkekyr, gir økt fare for sporskader. Flere dyr på beite øker også sannsynligheten for mer motorisert uttransport av syke og skadde bufe med tilhørende fare for sporskader. Slik nødvendig motorferdsel er direkte tillatt gjennom forslaget til revidert verneforskrift. Vi er ikke negative til beiting, men anmoder Statsforvalteren om å vurdere om bestemmelsen bør endres, slik at beiting kan reguleres for å redusere mulige trusler mot verneverdiene.

Levanger kommune m.fl.: Det vil være et årlig behov for å benytte samleanlegg/lettgjerder ved nedsanking av beitedyr, anlegg som fjernes etter bruk og som kun brukes i aktuell periode av sesongen. Dette burde vært tatt inn i § 4, under punkt d om Beiting. Evt. at det gis flerårige tillatelser på samme måte som til reindrifta. Det vil med dagens drift være nødvendig med bygging av broer og legging av klopper og annen infrastruktur, og oppsetting av radiomaster/forsterkere for god mobildekning. Det kan i fremtiden også bli behov for å sette opp bygninger på seter og nye gjeterhytter.

Oppsetting av jakttårn bør tillates som en varig innretning, eller at det gis flerårige dispensasjoner. Det vil være veldig tungvint og unødvendig å frakte inn og sette opp og ta ned jakttårn hvert jaktår. Et mobilt jakttårn vil neppe være i strid med verneformålet selv om står ute i hele kontraktstiden til jaktlaget. Det er selve transporten av jakttårnet, som kan medføre skader på terrenget.

Statsforvalteren i Trøndelag er enige i at dagens beitetrykk av sau og rein ikke er utfordrende. Dagens beiting fremmer verneformålet, og beiting med sau og rein gir skånsom beiting som er ønskelig utfra et vernehensyn. Vi forslo derfor ordlyden «Skånsom beiting» i § 4 punkt d. Etter innspill fra Sametinget (2. høringsinnspill, kap. 5.3.3.), endrer Statsforvalteren forslaget til at «tradisjonell beiting» skal være direkte tillatt. Ved andre typer beitedyr kan deler av naturreservatet være sårbare med hensyn på intensivt tråkk av tunge dyr. Vi foreslår at annen type beiting enn den tradisjonelle, blir søknadspliktig.

Det er forståelig at det trengs midlertidige gjerder ved samling og nedsanking av beitedyr om høsten. Siden gjerder og samleanlegg er nevnt i § 7 punkt f, vil det kunne gis flerårige dispensasjoner på lik linje med slik det er for reindrift.

Hvordan vernebestemmelsene hindrer rasjonelt tilsyn, sanking, installasjoner osv. i forbindelse med landbrukets bruk av naturreservatet, kan utredes i prosessen med revisjon av forvaltningsplanen. Her kan det beskrives hvordan nødvendige søknader kan gjøres enkle og dispensasjonene flerårige. Siden saubeiting er ønskelig, vil det legges opp til forvaltningsmessige enkle og praktiske løsninger.

Mobile jakttårn er bærbare, men de kan være av forskjellig størrelse og vekt. Dersom det er behov for å la mobile jakttårn stå i naturreservatet gjennom flere år, kan dette omsøkes og behandles etter den generelle dispensasjonshjemmelen, § 8. Ønske om oppsetting av radiomaster og lignende kan også omsøkes etter denne hjemmelen og vil vurderes i hvert tilfelle.

Det er foreslått i § 7 punkt o, etter søknad, å gi åpning for å sette opp nye bygninger på seter dersom denne drives i tilknytning til landbruksdrift. I forslaget som gikk på høring, hadde dette punktet følgende ordlyd: «Etablering av seter, i samsvar med øvrig lovverk.» I dag er nesten alle setrene «falt i fri» og er i bruk som hytter. Ifølge ny verneforskrift foreslår vi ikke forbud mot å ta i bruk en seter til landbruksmessig drift, men vernebestemmelsene vil også gjelde for en aktiv seter.

Statsforvalteren i Trøndelags tilrådning

Statsforvalteren i Trøndelag tilrår at ny verneforskrift og nytt vernekart vedtas og erstatter gammel verneforskrift og vernekart for Øvre Forra naturreservat vedtatt ved kronprinsreg.res. 21. desember 1990 i tråd med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilrådning

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til ny forskrift for å tilpasse forskriften til mal samt rette ot opp i noen mindre feil uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet har etter høring gjort noen mindre endringer i ordlyd samt for å gi mer presise bestemmelser. Dette er blant annet om uttak av ved til eget forbruk. Det er også tatt ut bestemmelsen om bruk av hest og kjerre på eksisterende stier da det ikke lar seg kartfeste hvor disse er, samtidig som at det er liten aktivitet med hestebuk.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til nytt vernekart for Øvre Forra naturreservat.

Det er gjort noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilrådning om ny forskrift og ny avgrensning for Øvre Forra naturreservat.

9. MILJØDIREKTORATET TILRÅR

Forskrifter om vern for 31 skogområder i fylkene Vestland, Agder, Vestfold, Buskerud, Østfold, Akershus, Innlandet og Trøndelag fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Følgende forskrifter oppheves i samsvar med vedlagte forslag:

- Forskrift 17. 12.2010 nr. 1626 om vern av Skiftenes naturreservat, Grimstad kommune, Aust-Agder.
- Forskrift 4.9.1981 nr. 4757 om vern av Sandbu naturreservat i Sel kommune, Oppland
- Forskrift 14.12.1984 nr. 2101 om fredning for Gaundalsmyra naturreservat, Snåsa kommune, Nord-Trøndelag.
- Forskrift 21.12.1990 nr. 1088 om fredning av Øvre Forra naturreservat, Levanger, Verdal, Stjørdal og Meråker kommuner, Nord-Trøndelag.

Følgende forskrifter endres i samsvar med vedlagte forslag:

- Forskrift 15.12.2017 nr. 2049 for Heddeviksfjell naturreservat, Bygland kommune, Aust-Agder.
- Forskrift 15.03.2019 nr. 242 om vern av Urdvatn og Kallingshei naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder.
- Forskrift 15.12.2017 nr. 2055 om vern av Vardeheia naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder.
- Forskrift 05.12.2008 nr. 1302 Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat, Sigdal, Rollag og Nore og Uvdal kommuner, Viken.
- Forskrift 23.6.2020 nr. 1314 om vern av Gyrihelleren naturreservat, Indre Østfold kommune, Viken.
- Forskrift 23.06.2020 nr. 1315 om vern av Sæter naturreservat, Indre Østfold kommune, Viken.
- Forskrift 21.06.2019 nr. 831 om vern av Gitvola og Nordre Kletten naturreservat, Åmot kommune, Hedmark.
- Forskrift 25.11.2016 nr. 1379 om vern av Korpreiret naturreservat, Elverum kommune, Hedmark.
- Forskrift 22.06.2018 nr. 965 om vern av Vinstradalen naturreservat, Nord-Fron kommune, Innlandet.
- Forskrift 14.12.2018 nr. 1948 om vern av Sjoa naturreservat, Sel kommune, Innlandet.
- Forskrift 27.11.2020 nr. 2534 om vern av Heggshuselva naturreservat, Østre Toten kommune, Innlandet
- Forskrift 17.12.2004 nr. 1691 om verneplan for Verdal-Snåsa-Lierne. Vern av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Trøndelag.